

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08279

FAR ROYTE OVNTN

Sem Liptsin

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סעם ליפציין

פאר
רױמע אונזער

פאָרלאַג „רױטע פעדיס“
נױ יאָרק, 1932

Copyright by
SAM LIPTZIN
New York, 1932

א מתנה מיינע חברים, די
רענק'און־פייל סוער פון דער
רעוואָלוציאָנערער אַרבעטער־
באַוועגונג.

א י נ ה א ל ט :

הומאריסטישע דערציילונגען :

- 11 ————— אן אייגענע ארמיי
16 ————— די בעסטע קרקע
19 ————— מיינע לענדלאָרדס
22 ————— דער באַלעבעסלדיגער פיינשמעקער
27 ————— אין דער נאָענטער צוקונפט
30 ————— „פרייע“ אַמעריקע
35 ————— פארן „הייליגן“ לאַנד
38 ————— פארלאָרן אַ ברענטש
40 ————— מאיר בעל־הנס
43 ————— ווי „אַפצושאַפן“ קאַפיטאַל
45 ————— דאָס כפרה־הינדל
47 ————— מאי „מא־איי“
49 ————— אַ נייע „יוניאָן“
51 ————— איי איז דאָס אַ טאַטע!
53 ————— אַמאָליגע צייטן
57 ————— אַ יום־כיפור־דינער
60 ————— „מיט גאַטס הילף“
62 ————— איך דערלער זיך באַנקראַט
65 ————— אלי „בראָדערס“

איינאַקטערס :

- 71 ————— הענט
85 ————— געוואַלד די „פּיאַטילעטקע“ !
97 ————— אַ שוואַרצע אסיפה
111 ————— סאַלדאַריטי

ס ע ם ל י פ צ י ן (אנקל סעם)

הומאריסטישע
דערציילונגען

אן אייגענע אַרמיי

(א מאָנאָלאָג פֿון אַ טאַטן מיט ניין יאָרן)

וואָס ווייסט איר, מענטשן, פֿון אַ קרויזם! ווען איר ווערט גער-
האַלפֿענע, ווי איר, אויסצוהאַלטן ניין יאָרן, וואָלט איר פֿאַרשטאַנען
דעם אמתן טייטש-וואָרט פֿון קרויזם.

נאָר ווער ווייסט? אַט איז מיין ווייבל אַ „פֿאַרטנער“ צום
פֿאַרמענן, און וואָס ס'הייסט קרויזם, דאַכט זיך מיר, ווייסט זי ניט.
אַט מאַכט זי מיר אזאַ רעכענונג: פֿאַר רענט, געזיבל, עלעק-
טריקביל, שיכלאַך פֿאַר די קינדער, קאַסטימער-פֿעדלער און אַכט
דאָלער דעם גראַסערימאַן — דאַרף זי ס'דהכל אַ הונדערט מיט
צוועלף דאָלער.

פֿרעג אונד איר:

— ווייסטו גאַרניט, אז אין לאַנד איז אַ קרויזם?

פֿרעגט זי מיר:

— וועלן מיר זיין זאַט, אז אין אַמעריקע איז אַ קרויזם?

פֿונדעסטוועגן זיינען פֿאַראַן מענטשן, וואָס זיינען מיר מקנא
מיין אַרמיי אפֿילו אין קרויזס-צייט.

אַט מאַכט מיר אַ רעכענונג מיין פעטער, דאָס הייסט, מיין באַר-
לעבאַם, וואָס גיט מיר, דעם פֿלימעניק, אַ „שאַן“ טאַקע איצט אין
קרויזס-צייט, און לאָזט מיר אַרבעטן שבת און זונטאָג פֿאַר איין
טאַג שכירות. ער זאָגט מיר, אז אזאַ אַרמיי ווי מיינע איז אַ גליק
פֿאַר אַ טאַטן. דאָס איז בעסער — זאָגט ער — ווי ניין טויזנטער
אין קעש, ווייל מיט דער צייט וועט דאָס אַריינבריינגען אַ גרעסערן
פֿראַצענט.

— ניין קינדער — זאָגט ער — איז אַכצן „הענט“, און מיט
אייגענע אַכצן „הענט“ קאָן מען האָבן דעם בעסטן שאַפֿ, ניט וויסנ-
דיג פֿון קיין יוניאָן, פֿון קיין סטרייקס און פֿון געבן „רייוועס“ אַלע טאַג.
נו, ניי זאָג אים, אז דאָס זיינען „הענט“, וואָס וועלן סוף-יכל-סוף
ברעכן די קעפֿ פֿון די באַלעבאַטיים.

אבער דערווייל האב איך אויסצוהאלטן די הענט, די פיס און — טאקע די הויפטזאך — די ניין קייערס.

ווארים שטעלט אייך פאר, אז איך דארף ניין קויפן ניין פאר שיד, ניין פאר זאקס, ניין סוטלאך, ניין ווינטער-מאנטלען, ניין „סעטס“ גאפל, מעסער און לעפל, און דערצו — אַנקארמענען די ניין וועלף. איר מיינט גלאט אַנקארמענען? דאָס זיינען חברה מיט אַפער טיטלעך, איינס און איינס. און פאלן זיי אַרײַן אין הויז פון סקול, פון שול, צי פון אַ פּאַנערן-מיטינג, זיינען זיי דאָך גרייט איינ-צושלינגען די וועלט.

מיינט אויך ניט, אז דאָס זיינען גלאט קינדער. ווי איר קוקט זיי אָן, האָבן זיי שוין אַ יוניאָן פאר זיך, און טאָמער איז עפעס ניט אזוי, דערקלערן זיי גלייך אַ הונגער-סטרייק, כאַטש נעם און פּלאַץ. דאָס הייסט איר, גראַד, פּלאַץ שוין גאַרניט. איר האַלט, אז זיי וואַלטן געמאַנט, לויט מיינע פאַרדינסטן, סטרייקן אַלע וואָך אַ צוויי-דריי טעג. נו, איז דאָך אָבער פאַראַן אַ מאַמע, וואָס האַלט, אז מיט סטרייקער, און נאָך לינקע דערצו, איז בעסער, אז מ'הויבט זיך ניט אָן; גיט זי זיי טאָקע גלייך נאָך...

כ'האָב איינעם, אַ משה'לע — כ'געדיינק ניט גענוי, צי איז ער דער דריטער צי דער פינפטער — נאָר וואָס איז דער אונטער-שייד? אז ער נעמט אַרײַן אַ ברויטל אין זיינע הענטעלאַך, איז ווי ער וואַלט אַרײַנגענומען אַ סקעב — ער צעפּלעכט אים אין אַ סעקונדע...

מיינט ניט, אז משה'לע ווייסט ניט, וואָס עס איז אַ סקעב. איר האָט געמענט זען, ווי ער צעפּלעמט מיין שכנ'ס אינגל די פּיסקעס פאַר ניין רופן אימיצן צום טעלעפּאָן פאַר ווייניגער פון פינף סענט. אַ יוניאָן-ברעכער — זאָגט ער — אַרבעט אונטערן „סקייל“... און דארף קריגן צעבראַכן די ביינער.

איכ'ל אייך זאָגן דעם אמת: איר האָב שוין אפילו פרובירט קויפן פאַר דער חברה אַלטע ברויטלאַך, ממש האַרט ווי שטיינער. זאָגט מיר מיין היימ'ל — כ'געדיינק ניט, צי איז דאָס דער זיבעטער צי דער אַכטער — נאָר סיי-ווי-סיי — פּאַפּא, די „סור כאַרטיקעס“ צעגניען אין מויס... דער סוף איז געווען, אז זיי האָבן איינגעשלונגען דריי מאַל אזוי פיל ברויטלאַך...

איצט שמעלט אייד פאר, וואס עס קומט פאר, אשטיינער, ווען די ניין יאטן זעצן זיך צום טיש עסן און אכצן הענטלאך גיבן זיך א שפרייט-אויס איבער דער ליינג און ברייט ארום די טעלער, און ניין פיסקעס מיט ארום דריי הונדערט ציינער צעהוליען זיך!... וואס זאל איד אייד זאגן? — נעמען קלאפן ציינער מיט ביינער און גאפל מיט טעלער, ווי ניין הארמאטן וואלטן געהאלטן אין איין שיסן.

שרייט איינער: „זאלץ!“ וויל א צווייטער רעטאד, און אינד מיטן דערניצען ווערט אונטערן טיש א מלחמה מיט די פיס, אויב די טעלער טאנצן. דער סוף איז, אז איידער איד פלאנטער פאנאנד דער די פיס אונטערן טיש, כאפ איד זיך, אז אויפן טיש איז ניט געבליבן קיין ביסן פאר מיר מיט דער מאמען.

און מיטן שלאפן-גיין, מיינט איר, איז בעסער? אלע אונטן, צען אזויינער, מיז איד מאכן א „ראל-קאל“, אויסרופן יעדן איינציגן דעם נאמען, צי איז ער שוין פאראן אין הויז. מיינט איר דאך, אז דאס העלפט מיר? טרעפט דא אנומעלטן, אז איד מאד מיר מיין טעגלעכן „ראל-קאל“ און רוף אויס נאמען נאך נאמען: חיים, משה'ל, איטקע, יאנקל, שלמה, אשר וועלוול, רייזל, אברהמ'קע. צעלאכט זיך שלמה'קע און זאגט מיר, אז יאנקל האט געענטפערט פאר אשר'ן. כאפ איד זיך, אז אשר איז ניטא...

לויף איד מיר ארויס אין גאס און זוך אשר'ן. אשר אהער, אשר אהין. איד בין געלאפן אין פאליס-סטיישאן, אין האספיטאל, צו אלע מיטינגען, און קום צוריק אהיים אן אז אשר...

ווי איד גיי אריין אין הויז, צעלאכט זיך די חברה: וואס איז? אשר האט זיך געלייגט פרי שלאפן, האט ער ניט געהערט דעם „ראל-קאל“...

און מיינט איר, אז מיטן אויפשטיין איז בעסער? האט איר ווידער א טעות.

איד וואלט געמעגט זיין א פרימארגן ביי מיר אין הויז. רייזל און וועלוול נייען אכט אזויינער אין סקול. יאנקל און איטקע, צי אפשר משה'ל און חיים, דארפן ניין ניין אזויינער. פאסירט גאנץ אפט, אז די מאמע זאל אויפוועקן פונקט פארקערט. נו, וואס זאל איד אייד זאגן? ווערט א געלאף, ווערט א כאפעניש. דער

סוף איז, אז די מיידלאך שפרינגען אריין אין נייפענטס, די אינ-
גלאך כאפן די קליידלאך. איינער טוט'אן צוויי רעכטע שיד, אַנאָנ-
דערער — צוויי לינמע שיד. די גרעסערע כאפן די ביכער פון די
קליינע, און די קליינע נעמען מיט אין סקול די פיאנערן־ביכלאך.
ס'איז אַ לעבעדיגע וועלט. מיר קומט דאן אויס ניט אנדערש, ווי
אויפגעבן דעם שאפ און ווערן אן „אומפארטייאישער טשערמאן"...
נאך פונדעסטוועגן, זאג איך איך, אז עס איז פארט גוט צו זיין
א גענעראל פון אזא ארמיי.

איך וואלט געמענט הערן, ווען די ניין חברה־לייט גיבן זיך
א שפאן־ארויף נאך א דעמאנסטראציע אויף דעם זעקסטן פלאך.
און אז די ניין פרעסערלאך גיבן זיך א צעווינג:

Hold the fort for we are coming,
Union men be strong,
Side by side we battle onward,
Victory will come.

איך זאג איך, אז עס דאכט זיך מיר נאך, אז דאס גייען ניין
הונדערט טויזנט רויטע ארמיער. איי, ווען דער לענדלאך וואלט
דאס געקאנט ארויסשטעלן די ארמיי אין גאס? ער וואלט איך
געגעבן א פופציגער אין קעש. נאך איר מיינט, ער האט דאס שוין
ניט געוואלט טאן? דער סוף איז געווען, אז אויף מארגן האט אים
געפעלט ניין שויבן אין זיינע פענצטער.

היינט האט איר באדארפט זען, ווען די יאטן לאָזן זיך ארויס
טיילן ליפלעטס. וואו א בריוויקאסטן, וואו א טיר, וואו א קראם —
איז פארפליצט מיט כלעטלאך...

אנומלטן האט איינער פון דער חברה געדארפט הערן, ווי דער
בוטשער אין אונזער גאס זאל האבן געזאגט, אז ער „גלייכט" ניט
די „רויטע".

אויף מארגן האט דער בוטשער געטראפן דעם „בשר כשר" און
דעם גאנצן פענצטער ארום באקלעפט מיט בלעטלאך: „שטימט רויט".
נאך שענער איז געווען. ווען מ'האט איינעם פון די ניין יאטן
געכאפט און ארעסטירט פאר קלעפן אויף די ווענט. זיינען אוועק
די איבעריגע אכט און מ'האט ארומגעקלעפט דעם פאליסטיישאן.

דעם פאטרוֹל־וואַגן, און אפילו דעם פאליסמאן האָבן זיי אָנגעקלעפט
אויפן „בלויען ראַק" רויטע בלעטלאַד...

— וואָס איז? — האָט געזאָגט דער מוויניקל — מיר מוזן
ווייזן דער פאליציי, אז מיר זיינען קאָמוניסטן: אלע פאר איינעם,
און איינער פאר אלע.

ווי איר זעט, איז געבן עסן, אין א קרויז, אזא ארמיי זייער
שווער און ביטער. אבער אַנפירן א קאמף מיט אזא ארמיי קעגן די
קאפיטאליסטן, וואָס שאַפן דעם קרויז, — אזא יאָר אויף מיר!

ד י ב ע ס ט ע ק ר ק ע

- אין א זונטאג אינדערפרי זיך איד מיר פארטראכט :
— וואס וועט זיין מארגן מיט א רושאב ?
מיטאמאל דערהער איד א בראזג אין טיר.
איד עפן די טיר, און עס קייקלט זיך אריין א איד פון א צוויי
הונדערט פונט, סאפעט ווי א גאנז, גלעטנדיג זיך איבערן פעמפיק :
זענט איר שעפטל דער ליפסקער פון סואוואלקער גובערניע ?
— יע, — זאג איד.
— איז גוט — זאגט ער — איך זוך איד טאקע. מיר זיינען
לאנדסלייט. איר ווייסט דאך : מ'איז געבוירן געווארן צוזאמען.
וויילן מיר צוזאמען ליגן אויף איין קרקע, בין איד געקומען אייד בעטן,
איר זאלט ווערן א מעמבער אין אונזער ברענטש פון „ארבעטער“—
רינג.
— א דאנק אייד פאר דער טובה — צעלאך איד זיך — מיר
ארט ניט, אז איד וועל ליגן אליין...
— אבער איר ווייסט דאך — רוקט ער זיך נעענטער אין
פארער-צימער — א מענטש מוז דאך זיין ערגעץ אָנגעשלאָסן, איז
פארוואס טאקע ניט צווישן אייגענע ? אט, מ'איז דאך ניט מער
ווי א מענטש. היינט לעבט מען, מאָרגן שטארבט מען. נו, מיינט איר
מיר צו זאָגן, אז איר וועט זיך לייגן אין גאס ?
— אָבער, וואָס גייט אייד אזוי אין לעבן — קוק איר אים אָן —
וואו איד וועל ליגן ? אָט, בין איד שוין דריי מאל געלעגן מיט מיינע
בעביכעס אין גאס, ארט עפעס אייער „ארבעטער“—רינג פאר די אַר-
בעטלאָזע, אז אייד ארט ניט פאר מיין לעבן, טאָ וואָס ארט אייד
פאר מיין טויט ?
— איר פארשטייט — ווינקט דאָס אידל מיט איינער פון זיינע
שמאלציגע אויגן — מיר האָבן איצט א קאמפּיין פאר נייע מעמבערס,
און פאר יעדן נייעם מעמבער, וואָס איינער נעמט אַרײַן, קריגט ער
א סעט גאָפל, מעסער און לעפל, אָדער א ניקלעם קיטשן־סעט; פאר
צוויי מעמבערס — א בלו־פלייט־סעט, א מעשענעם סאמאואאר, אָדער

אַ מעשענע צוקער־פּושקע מיט אַ מעשענעם חנוכה־לאַמפּ. פּאַרשטייט איר שוין: מיין ווייב הלש'ט צו קריגן די צוקער־פּושקע מיט דער מעשענער מנורה'לע. איז צו וועמען זאל איר גיין? גיי איר צו די לאַנדסלייט. איר ווייסט דאָך ווי מ'זאָגט: ביי אַ לאַנדסמאַן קריגט מען אַלעמאַל אַ "שאַו"...

— ביי מיר אָבער וועט איר קיין שאַו ניט קריגן — זאָג איר אים פּעסט — ווייל איר וועל צו אייך ניט באַלאַנגען.

— וואָס רעדט איר, וואָס? — קלאַפט ער מיר איבערן פּלייצע — אָבער פּאַרגעסט ניט דעם בענעפיט, וואָס איר קריגט ביי אונז: קריינקט מען — קריגט מען צען דאָלער אַ וואָך בענעפיט, און מ'קאָז קריינקען וויפיל מ'ווייל; קריגט מען קאָנסאַמפּשאַן — גיבן מיר אַכטונג ביז דער פּאַציענט שטאַרבט; שטאַרבט ער — קריגט ער ביי אונז די בעסטע קרקע. איר האָט נאָך אזא קרקע ניט אָנגעזען: קיין שטויבעלע פּאַלט ניט אויפן מת...

דער איר האָט זיך אַ וויש געמאַן דאָס פנים און ווייטער גע'נומען רעדן:

— דאָן איז פּאַראַן ביי אונז פון וואָס אויסצוקלייבן: ווילט איר אַ ריינע, אַרטאָדאָקסישע לוייה — קריגט איר דאָס ביי אונז. אַ פּשוט'ער ארון, אַ טויט־וואָגן, אַ קאַר, וואָס בריינגט אייך אין שול אַרײַן, און מ'מאַכט אַ "מלא", אַזש עס צעגייט אין אַלע אַכרים. און וייל מען אַ כשרן ארון, אָן נעגל, דאָס הייסט: אָן טשוועקעס, האָבן מיר אויך. און קאָן איינער באַווייזן צו ספּענדן עפעס עקסטרע, האָט ער אַ פּאַלקאַמענע לוייה — אויף אַלע אידישע קינדער געזאָגט געוואָרן...

— אָבער איר בעט אייך — צעלאָך איר זיך שוין, הערנדיג זיין צעטל, וואָס ער האָט מיר אויסגערעכנט — אויב ביי אייך איז אזוי גוט צו שטאַרבן, טאָ צו וואָס לעבט איר אויף דער וועלט? ער איז געוואָרן אַביסעלע ברוגז, אָבער ער האָט זיך באַלד ווידער גענומען צו דער אַרבעט:

— נו, נו, לאַנדסלייט מעגן אַביסל אַ שפּאַס טאָן, אָבער זעט איר, דאָס ניט באַלאַנגען צום אַרבעטערדינג איז שוין ג אַ ר קיין שפּאַס ניט. אַ מענטש מוז באַלאַנגען, אַ מענטש ד אַ ר אַ באַלאַנגען...

— געוויס, געוויס — ענטפּער איר.

— אויב אזוי, טא פילט טאקע גלייך אויס דאָס קארטלע —
האַט ער שנעל אַרויסגעכאַפט אַן אַפליקאַציע־קארטל פון קעשענע —
און זאָל מיין ווייב האָבן די מעשענע מנורה'לע, און דערנאָך וועט
איר אויך פאַרשלאָגן נייע מעמבערס, וועט איר אויך קריגן אַ מנורה־
לע, אַ צוקער־פּושקע און אפשר גאָר אַ סאַמאָואַר!

— געוויס! — זאָג איך און האַלט זיך ביי די זייטן פון געלעכ־
טער — אַ מענטש דאַרף באַלאַנגען, און איך באַלאַנג טאקע, אָבער
ניט צום אַרבעטער־דינג, נאָר צום אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער־אַרדן.
— אזוי? אַ לינקער, הייסט עס, זענט איר? אַ קאָמוניסט —
אונזערער אַ לאַנדסמאַן? שעמען מענט איר זיך. און אפשר ווייסט
איר גאָרניט ווי אזוי איר זענט אַהין אַריינגעקראָכן? אַט זייט וויסן,
אַז „אינטערנאַציאָנאַל“ איז אַ קאָמוניסטישע מאַכערייקע, און „אַר־
בעטער“ האָט אַ ויך צו טאָן מיט די קאָמוניסטן, און „אַרדן“
איז גאָר פּשוט: דאָס איז אַן „אַרדער“ פון מאַסקווע, און וואָס זאָגט
איר איצט אויף דעם?

איך האָב דעם אידל אַ ווילע אָנגעקוקט און פּלוצלונג אַ פרעג
געטאָן:

— זעט, איך בעט אייך, פאַר וויפיל וואָכן, זאָגט איר, צאָלט
מען ביי אייך בענעפיט?

— דאָס אידל האָט זיך דערפרייט און ווידער אַרויסגעכאַפט
דאָס אַפליקאַציע־קארטל, ענטפּערנדיג מיר אויף גיך:

— מ'קאָן ביי אונז קריינקען ווי לאַנג מ'וויל, מיט צען דאָלער
אַ וואָך בענעפיט, מיט דרייצן און פּופּצן דאָלער אַ וואָך.

— איר קאָנט שוין שרייבן אַ פּאַסטל־קאַרט צו אייער האַספּי־
טאַלער — האָב איר אים אַ זאָג געטאָן אין פנים אַרײַן, אים אַנ־

גענומען ביים קאַלנער און אַרונטערגעקייקלט פון אַלע טרעפּ, נאָכ־
שרײַענדיג אים:

— לײַגט געזונטערהייט אין אייער „באַסעס־דינג“ און קריינקט
ווי לאַנג איר ווילט ...

מיינע לענדלאַרדס

וואָס זאָגט איר: ניט אַלע לענדלאַרדס זיינען גלייך? בין איר מיט אייך איינשטימיג. עס זיינען פאַראַנען שלעכטע לענדלאַרדס, ערגערע און פאַסקודנע. אָבער, זעט איר, איין זאך מוז איר צו געבן, אז אַלע לענדלאַרדס זיינען וואַרטס-לייט: זיי האַלטן זיך אַלע מאָל ביים ערשטן... צו קומען מאַנען די דיר-הינעלט.

וויזט אױס, אז לענדלאַרדס, ווי באַסעס, זיינען פאַראַן פאַר-שיידענע: הינט מיט גרויסע אויערן, און הינט מיט קליינע אויערן. אַט וועל איר אייך דערציילן די דערפאַרונג, וואָס איר האָב גע-האַט מיט די לענדלאַרדס, וואו איר האָב געוואוינט.

צום ערשטן וועל איר אייך פאַרשטעלן מיין ערשטן לענד-לאַרד פון בראַנזוויל. גערופן האָט מען אים: „חצי-איר“, ווייל ער האָט געטראָגן אַ האַלבע באַרד.

וועגן זיין באַרד זיינען אַרומגעגאַנגען פאַרשידענע לעגענדעס. דעם איינער האָט געזאָגט, אז נאָר אין צאַרן-לאַנד האָבן פאַנגראַמ-שטשיקעס אים אָפגעסמאַליעט די האַלבע באַרד. אַ צווייטער האָט געזאָגט, אז דאָס האָט זיין זיידע אים אַזוי פאַרשאַלטן, ווייל זיין טאַטע איז אַרומגעגאַנגען מיט שיקסעס. אַ דריטער האָט געזאָגט, אז דאָס קומט אים פון דעם, וואָס ער קראַצט זיך אַלעמאָל אין דער זייט, טראַכטנדיג, ווי קאָן מען אָפקויפן די גאַנצע גאַס מיט די הייזער. דאָס פלעגט מען אַלץ דערציילן לעגענדעס.

ניטקיין-לעגענדעס האָט מען דערציילט וועגן זיין באַרד, אז ער האָט ביי איינעם פון זיינע שכנים גענומען דיר-הינעלט און האָט זיך געמאַכט גע'פּגראַט און ניט געגעבן קיין רעסיט, און מיט צוויי טעג שפעטער איז ער ווידער געקומען מאַנען דיר-הינעלט. האָט דער שכן אָנגעהויבן חלש'ן פון שרעק, און ווען ער האָט זיך געוואַלט אָן עפעס אַנכאַפּן, ניט אוועקצופאַלן, האָט ער זיך אַ נעם געמאַן אָן דעם לענדלאַרד'ס באַרד, און אַזוי איז געבליבן אַ האַלבע באַרד ביים שכן און אַ האַלבע — ביים לענדלאַרד.

נאָר ווי די מעשה זאָל ניט זיין — איידער דער לענדלאַרד איז געוואָרן לענדלאַרד, איז ער געווען אַ שדכן, אַ ברחן און אַ לקחן, און אזוי האָט ער שוין צוזאַמענגעשלעפט אַ וואַנט מיט אַ וואַנט, אויסגעבויט זיך אַ הויז און קלאַפט דעם ערשטן אין טיר נאָך דירה-געלט.

מיין צווייטער לענדלאַרד איז שוין גראָד געווען דאָס, וואָס מ'רופט „אַ דושענטלמען“. ערשטנס, איז ער געקומען נאָך רענט דעם צווייטן, און צווייטנס, איז ער פשוט געווען אַ מענטש, וואָס האָט ליב געהאַט די שכנים. עס איז ניט געווען דער מאַנאַט, אַז ער זאָל ניט אַרומגיין מיט אַ פאַר אונטערגעשלאָגענע אויגן פון די שכנ'טעם פאַר זיין גרויסער ליבע צו זיי. וואָס איז? ווען ער פלעגט ביי זיי קריגן רענט, פלעגט ער זיי וועלן קושן דערפאַר. איז זיי דאָס ניט געפֿעלן — אַט אַזעלכע אומדאַנקבאַרע שכנים האָט ער געהאַט... דאָ קומט שוין טאַקע אויס צו זאָגן: טאַמער טרעפט זיך אַמאָל, אַז אַ לענדלאַרד איז ניט קיין חויר, איז ער — אַ דבר-אחר...

מיין דריטער לענדלאַרד, זעט איר, איז שוין געווען אַן אינטער ליגענטער מענטש. ווען ער איז נאָך געקומען מאַנען רענט, האָט ער אַלעמאָל אַוועקגעשלעפט אַ פאַר ביכער, און מיר דאַכט זיך, אַז ער איז אויך געווען מוזיקאַליש געשטימט, ווייל איר האָב אים איינמאָל פון אונטער דער פאַלע אַרויסגעשלעפט דריי רעקאַרדס: צוויי קאַרו-זאָלס, און איינער מישאַ עלמאַנ'ס...

דער פערטער לענדלאַרד מיינער, זעט איר, איז שוין געווען אַ ושוליק — ער האָט געקאַנט אַ מענטשן אויסטאָן די זאַקן, ווען יענער האָט געטראָגן די שיד. און ניט אומזיסט פלעגן די שכנים פאַרמאַכן די מיילער, ווען ער איז אַריינגעקומען אין הויז — ביי אים איז ניט שווער געווען אַרויסצוגינג'ענען ביי איינעם אַ גאָלדענעם צאָן פון מויל...

מיין פינפטער לענדלאַרד איז שוין גראָד געווען — ווי מ'זאָגט — אַ היימישער מענטש. אַלעמאָל איז ער געקומען, ווען מ'האַט גענעסן, און ער האָט זיך קיינמאָל ניט געלאָזט בעטן. האָט מען אים גע-זאָגט: „קומט עסן“, — האָט ער צוגערוקט דעם שטול. האָט מען אים גאַרניט ניט געזאָגט, האָט ער זיך סיי-ווי אַוועקגעזעצט. חוץ דעם איז ער אַלצאיינס געווען אַלעמאָל נאַענט פאַרבונדן מיט די שכנים. אזוי, צום ביישפּיל, האָט ער „קאַנעקטעט“ די געזעפּיפּ פון זיינע

צימערן מיטן געזימטער פון איינעם פון די שכנים, און דער שכן האט געצאלט פאר אים דעם געזיכיל. דאסועלביגע האט ער געטאן מיט א צווייטן שכן מיט די עלעקטריק. איז, ווי איר זעט, איז ער אלעמאל געווען "פאראייניגט" מיט די שכנים...

מיין זעקסטער לענדלאַרד — מיין לעצטער לענדלאַרד, וואו איך האָב געוואוינט, איז געווען אַן "אַלד בעטשלער", אָדער — ווי ער איז באַקאַנט געווען צווישן די שכנים אין גאַס — דער אַלטער באַק. אַטדער אַלטער באַק איז געווען אַזוי קאַרג, אַז ווען ער איז געגאַנגען קאַלעקטן די רענט, פלעגט ער שפאַנען דריי־פיר טרעפּ מיטאַמאַל — צו שפאַרן די שיד און ניט אַפצורייבן די טרעפּ, שוין ניט רעדנדיג פון דעם, וואָס ער האָט זיך אַליין ניט געגלויבט און פלעגט אַזוי אַ דריי־פיר מאַל אַ טאַג איבערצייילן די ציגל פון זיין הויז, צי האָט, חלילה, אימיער ניט אַרויסגעשלעפּט אַ ציגל פון וואַנט...

דער לענדלאַרד מיינער איז אויך געווען מיינער אַ טענענט: ער האָט גערענט אַ צימער פון די פיר צימערן, וואָס איך האָב גערענט ביי אים.

פונקט דעם ערשטן פלעגט ער שוין אַרײַנקומען בעטן זיין רענט, און אַז איך האָב ביי אים געבעטן רענט דעם דריטן אָדער דעם פערטן, פלעגט ער שרייען, אַז איך רײס אים די פאַלעס... אַזוי פלעגט אַלע מאַנאַט זיין אַ רײסעריי: ער פלעגט שרייען, אַז איך זאַל אײס געבן רענט, וועט ער מײר געבן רענט, און איך פלעג שרייען, אַז ווען ער וועט מײר געבן רענט, וועל איך אײס געבן רענט...

אַזוי איז אַ שײנעם טאַג מיין לענדלאַרד געקומען מיט אַן אָרדער, אַז איך מוז זיך אַרויסקלייבן פון די צימערן, און אויפן צווייטן טאַג איז שוין געקומען אַ מאַרשאַל מיט אַ פאַר בויאַנעס און מ'האַט זיך גענומען "אַרויסשטעלן". דער סוף איז געווען, אַז דער מאַרשאַל האָט געטראָגן אין גאַס מײנע זאַכן, און איך מיט די שכנים — דעם לענדלאַרד'ס זאַכן.

אינאַוונט, ווען דער לענדלאַרד איז צוגעקומען צום הויז, איז ער איבערראַשט געוואָרן, ווען ער האָט געטראָפן די טענענט־קאָמיטע טראַגנדיג מײנע זאַכן צוריק אין די צימערן, און אים, דעם לענדלאַרד האָבן מיר "אַרויסגעשטעלט" אין גאַס...

דער באַלבעסלדיגער פיינשמעקער

(א ט י פ א ז א)

זייט באַקאנט :

דאָס איז מיסטער שפּרירעגן, דער אידישיסט, קולטוריסט און פיינשמעקער.

וואָס קוקט איר? אויף זיין גראַבן פעמפּיק? דאָס וויל ער באַוווּיזן דער וועלט, ווי מיאָס עס איז זיך אָפּצוגעבן מיט דער אכילה, טראַגט ער דעם בויך פאַרויס און סטראַשעט דער וועלט: מענטש, ווער אַ מענטש, ווער אַ קולטוריסט!

דעם שטעקן טראַגט ער ניט, חלילה, וויל די פיס טוען אים וויי, נאָר — ווי זאָגט דער באַרימטער שרײַבער פאַר זיינע לעזער? — יעדער מענטש מוז האָבן אַן אַנשפאַר... איבערהויפט אזא שטעקן, וואָס קומט דורך אַ געליכטער פון אַ פּרינץ, מוז יעדערער צוגעבן, אַז דער הונט — איך מיינ: דער „קולטור-מענטש“ — איז ווערט דעם שטעקן.

אפילו די פענסנע אויף דער נאָז טראַגט ער ניט, חלילה, וויל ער איז בלינד, נאָר וויל ער וויל בעסער זען די וועלט. איז אלגעמיין איז אַ קולטורעלער מענטש אַז פענסנע ווי אַ מאַלע אָן אַן עק: מ'קאָן נאָר מיינען, ס'איז גראַט אַ מענטש...

דאָס, וואָס איר זעט אַלע ווילע דעם אידישיסט-קולטוריסט אַרויפּטאָן און אַרונטערנעמען די פענסנע, ווייזט נאָכאַמאָל, אַז אַ „אידיקולט“ איז ניט אַביוואָס, ווי זאָגט מען דאָס...

טראַגט ער די פענסנע אויף דער נאָז, זעט ער די וועלט, נעמט ער אַרונטער די פענסנע, זעט ער וואָס עס טוט זיך ביי אים אונטער דער נאָז...

מיסטער שפּרירעגן — ווי איר האָב אייך שוין געזאָגט, אַדער געטראַכט צו זאָגן — האָט זייער ליב קולטור. פאַרשטייט זיך, בשר, געקאָכט אין אידיש, הייסט דאָס. פאַר אַ קולטורעלן וואָרט קאָן ער אינמיטן פון צווייטן אַקט אַנטלויפן פון טעאָטער אין הויז אַריין

און דורכמישן דעם גאַנצן ווערטער־בוך, דערנאָך, פאַרטאָג, אַװעק־
רייסן דעם שױשפּילער פֿון קאַרטן־טיש אין קאַפּי און צו אים א
זאָג טאָן:

— פֿון היינט־אָן און ווייטער, אַנשטאַט צו זאָגן אויף דער
סצענע: „פאַרכוטש“, באַנוץ דעם שיינעם, קולטורעלן אויסדרוק:
„דו טראָנסט אַ טייפּל־קרוין אויף דיין קאַפּ“...

מיסטער שפּרירעגן טראָגט שטענדיג מיט זיך אַ גייסטיגע
באַרשט, װאָס איז באַשטימט געװאָרן אויסצושטויבן און אויסצו־
באַרשטן די מענטשלעכע נשמה...

ער איז, װי מען זאָגט, אַן עסטעט. אַ ריינער קראַװאַט איז אים
װיכטיגער, װי אַ ריינע באַװעגונג. אָט, צום ביישפּיל: עסן הערינג,
זאָגט ער, מיט די הענט, איז — פּע! אַזױ פּע, װי עסן אַ צימעס־
פּלייש מיט געפּילטע קישקע און ניט האַבן אַ קריגעלע װיין (באַמערקט
דאָס שיינע, אידיש־קולטורעלע װאָרט: קריגעלע) ביי דער זייט...
זען אַן אַרבעטער זיך זעצן צום טיש אין די אַװעראַלס עסן,
איז װי ער װאָלט דערזען אַן ענגליש װאָרט אין אַ אידיש בוך אַן
גענדױפּיסלאַך. פֿון אַזאַ אומגליק קאָן ער פאַרלירן אַ פּונט פֿון
דאָס בעסטע...

איז װי איר זעט, האָט „אידי־קולט“ אַ זױער הויכע באַדייטונג,
און טאַקע דערפאַר טרעפט איר אַזױ אַפּט מיסטער שפּרירעגן אין
דער העכערער געזעלשאַפּט — אין דער העכערער װעלט, אויף די
העכערע שטולן. ער איז פרעזידענט אין צװײ און צװאַנציג סאַסיע־
טיס, װײל דער פרעזידענט־שטול שטייט אַלעמאַל העכער, און קולטור,
זאָגט ער, מוז זיך אַלעמאַל אָנזען...

ס'איז אמת, אַז מ'טרעפט אַמאַל מיסטער שפּרירעגן אין דער
אונטערװעלט. אָבער דאָס איז — װי זאָגט ער — צוליב ספּעציפּישע
סיבות, װאָס קולטור מוז אַמאַל אַראַפּנידערן צו קולטיווירן די אונט־
טערװעלט אין אַן אויבער־װעלט...

טאַמער טרעפט איר אַמאַל דעם מיסטער שפּרירעגן, פּירנדיג אַ
קאַמף מיט אַ ריפּ־סטייק, האַלטנדיג דעם עק ביין מיט די פּשוט'ע,
נאַקעטע פּינגער, זייט װיסן, אַז אינאַװונט װעט מיסטער „אידי־קולט“
האַלטן אַ פאַרטראַג איבער „װעגעטאַריום — דער ציל פֿון קולטור־
מענטש“; „פּלייש עסן — אַ געפאַר פאַר דער אַנטװיקלונג פֿון
קולטור“, אָדער „ריפּ־סטייק, קולטור און דער מאָגן“.

ווי איר זעט, האָט מיסטער שפּריירעגן ליב צו רעדן מיט אַרנֶט
מענטן, געבויט אויף פּאַקטן.

דאָסזעלביגע איז, ווען איר טרעפט אים אין אַ ווייז־קעלער מיט
אַ בלאַנדער שיקסל אויפן שוים, מעגט איר זיכער זיין, אַז דאָס
איז פאַרן צוועק פון קולטור־וויסנשאַפט, ווייל דעמזעלביגן אויפדער־
נאַכט וועט איר הערן דעם דר. שפּריירעגן רעדן וועגן „ליבע פון
מענטש צו מענטש“; „ליבע צו גאָט און ליבע צו שיקסעס“, אָדער
„די ליבע פון אידישן פּאָלק צו דער אידישער קולטור“.

ווי שוין געזאָגט, האָט דר. מיסטער שפּריירעגן ליב צו רעדן
מיט אַרנֶטמענטן, געבויט אויף פּאַקטן...

אַ רחמנות איז נאָר אויף דעם מיסטער שפּריירעגן, ווען ער
באַגענט זיך פּנים־אַלפּנים מיטן פּראַלעטאַריאַט. עס טרעפט אים
דאָן ווי אַ שטורעמווינט אין וויסאַפּל פון אויג. דאַכט זיך, אַ שטוי־
בעלע, און דיר הויכט־אַן פון דעם אויג צו טרערן...

איר פאַרשטייט, זאָגט ער, עס איז ניט אַזוי דער ווייטאַג פון
אויג, ווי די הוצפּה פון אַ שטויבעלע צו קריכן אין די העכערע
ספּערן און טרעפן אין פינטל אַרײַן...

וואָלט איר טאַקע געמעגט אַ קוק טאָן, ווען מיסטער „איד־
קולט“ גייט פאַרביי אַ „פּיקעט־ליין“, אָדער אַ דעמאָנסטראַציע פון
אַרבעטער. דער קולטורעלער בויך ווערט איינגעשרומפּן. די פענסנע
גליטשן זיך אַרונטער פון דער נאָז. די צוויי הונדערט מיט זעכציג
פונט קולטור לענען זיך אָן אויפן שטעקן צו הערן די „גראַבע רייד“
פון דעם פּראַסטן „נאַראַד“, כּרי דערנאָך צו קאַנען געבן אַרנֶטמענטן,
געבויט אויף פּאַקטן...

עס וואָלט אים שוין ניט אַרן, זאָגט ער, וואָס מ'רעדט רעוואָל־
ציאָנערע רייד, נאָר ווען מ'רעדט דאָס אין אַ דעליקאַטער שפּראַך,
און דאָ הערט ער אַזויפיל פּראַסטע ווערטער אין ענגליש, שפּאַניש,
כינעזיש, און אפילו די, וואָס רעדן אידיש, וואַרפּן אויך אַרײַן
אַזעלכע פּראַסטע ענגלישע ווערטער, ווי „סעק“, „סלעק“, „אַנעמד
פּלאַימענט אינשורענס“, „קריזיס“, „ספּיראַפּ“, „ראַציאָנאַליזאַציע“
און נאָך אַזעלכע ווערטער, וואָס פאַרשוועכן דאָס אידיש־קולטורעלע
וואַרטן...

מיסטער שפּריירעגן שטייט אַזוי און שאַקלט זיך איבערן שטעקן,
איבערזעצנדיג כאַטש פאַר זיך אַליין די ווערטער אין אַ שיינע־

מאקטן אידיש, און פעלט אים א וואָרט, כאַפט ער אַרויס פון קעשענע דעם ווערטער-בוך און ראַטעוועט די „אידי-קולט“.

פונדעסטוועגן, זאָגט ער, האָט ער ליב צו באַזוכן די אונטער-נעמונגען פון די פראַלעטאָריער. די יונגט זייערע, זאָגט ער ווידער, „שאַפט אַטמאָספּערע“ פאַר זיין פיינשמעקערישער נאַז.

ער קומט צו אַ פראַלעטאָרישער אונטערנעמונג און שליסט באַ-קאַנטשאַפט מיט אַ מיידל און באַקלאַגט זיך: די פאַנאַראַמע אין דעם זאַל אויף די ווענט שאַפט ניט די נויטיגע שטימונג.

— שטימונג פון די ווענט? — צעלאַכט זיך די באַקאַנטע — ווער הייסט דאָס מענטשן צו קריכן אויף די ווענט? מ'גויט אויף דער פיקעט-ליין, דאָרטן איז פאַראַן שטימונג.

— פיקעט, פיקעט, פיקעט — גיט מיסטער שפּריירעגן אַ קיין איבער די ווערטער — לאָמיר זיך זעצן טרינקען אַ גלעזעלע וואַסער, און לאָמיר עפעס זינגען, פאַרגעסן דאָס פראַזאָאָישע.

די באַקאַנטע קוקט אים אָן און זעצט זיך.

ער, מיסטער שפּריירעגן, גיט אַ ננב'ע-אונטער דעם בויך אונטער טערן טיש און קוקט מיט זיינע שמאַלצענע אויגן דער באַקאַנטער אין מויל אַרײַן.

די באַקאַנטע צעזינגט זיך:

„ווי אַר דהי בילדערס,
ווי בילד דהי פיוטשור“...

דער באַלעבעסלדיגער פיינשמעקער ווערט אויפגעקאַכט:

— „פיוטשער, אומשער, בומשער, קוטשער“.

זינגט עפעס פון יענע לידער.

די באַקאַנטע גיט אַ וואָרף אויף אים אירע אויגן, און ער הויבט אָן צו זינגען:

„אין וועלדל ביים טייכל
דאָרט זיינען געוואַקסן“.

— מיסטער — צעלאַכט זיך די באַקאַנטע — וואָס זענט איר?
מיר זיינען פראַלעטאָריער, קעמפער, קאַמוניסטן.

— איר? — כאַפט שוין קולטור אַרויס דעם בויך פון אונטערן טיש — איר בין אַ אידישיסט-קולטוריסט.

— אזוי — לאַכט געשמאַק די באַקאַנטע — פאַרדינט איר כאַטש גוט ביי דעם פאַך?

— מאדנע מענטשן — ווערט שוין מיסטער שפרידעגן ברוגז —
 פאראן אזויפיל שיינע ווערטער אויף דער וועלט, ווי "פסיכאלאגיע",
 "אנטאלאגיע", "פילאלאגיע", "געאלאגיע", "אסטראנאמיע", "פי-
 זיאנאמיע", "אויטאנאמיע", "דארוויניזם", "סקעפטיציזם", "ציו-
 ניזם" — געפעלט זיי נאָר דאָס וואָרט: "קאָמוניזם". פע, די קאָמו-
 ניסטן, פע!

די באקאנטע שיסט-אויס א געלעכטער דעם "קולטורניק" אין
 פנים אריין און רוקט זיך אוועק פון אים.
 מיסטער שפרידעגן, דער פיינשמעקער, ווייסט שוין אבער
 וואָס מען טוט אין אזא פאל — ער נעמט ארויס זיין זידן נאָר
 טיכל, ווישט-אויס די בלאַנדע וואַנצעס און לאָזט זיך אוועק זוכן
 אנאָדער קרבן צו מאַטערן מיט זיין פיינשמעקערישן וואָרט, רעדן
 מיט פאַקטן, געבויט אויף אַרגומענטן...

אין דער נאָענטער צוקונפט

דער ערשטער מאָן די זון מיט אירע גלויענדיגע שטראַלן
האָט דערוואַרעמט אַלץ, וואוהיין זי האָט נאָר געקאָנט דערגרייכן.
אין שטאָט אין יום־טוב'דיג. אין אַלע פענצטער היינט די רויטע
פאַן.

חבר סיימאָן ליגט אויסגעצויגן אויף דעם לעדערנעם שטול פון
זיין עראַפלאַן, וואָס איז צוגעקנעפלט צום שפיץ דאָך פון הויז,
האַלט די אויגן צעעפנט און קוקט זיך צו צו אַ בייטאָגעדיגער „מואווי“
אויפן הימל, וואו עס ווערט געשילדערט די שווערע לאַגע פון די
אינוואזיאַנער אויפן שטערן מאַרס, און ווי אזוי מ'שליסט דאָרט די
טויערן פאַר „פרעמדע“...

דער זייגער שלאָגט צוועלף. סיימאָן נעמט־אַרויס פון קעשענע
אַ קעסטלעך און פון קעסטלעך — אַ פיל, שלינגט־אייין זיין מיטאָג
און גלייך פאַרטרינקט ער מיט אַ צווייטן פיל און קוקט ווייטער אויף
דער „מואווי“.

פעני, זיין ווייב, שפּאַנט אַרום איבערן הויז און לייענט גע-
שיכטע, ווי אַין אַוואַנציגסטן יאָרהונדערט פלעגן פרויען שטיין
אַרום אַ פייער און קאָכן עסן אין טעפ, און די מענטשן פלעגן, ווי
חיות, זיך אַרומזעצן אַרום אַ טיש מיט גרויסע טעלער, גאַפל און
מעסער, און פלעגן עסן גאַנצע בערג עסנוואַרג. און טאַמער איז דאָס
נאָך געווען ווינציג, פלעגט מען נאָך אַרויספאַרן אין די זומער־מאַנאַטן
אויף הויכע בערג, כדי מ'זאל קאָנען עסן דאָפּלטע פאַרציעס. מענער
פלעגן אויך נאָך דעם מאַלצייט אינדערהיים זיך אַרײַנקאַפן אין
אַ פרעסאַרניע, וואָס מ'האַט גערופן „רעסטאָראַן“, און באַצאָלן אַזעל-
כע געלט, וואָס האָט געהייסן „אַ דאָלער מיט אַ קוואַדער“ פאַר
אַ רעגעלן מאַלצייט.

פעני האָט זיך פאַרטראַכט אַ וויילע און פלוצלונג אויסגערופן:
— סיימאָן, גיב נאָר אַ דריי דאָס קנעפל. עס איז מיר דאָ
געפערלעך הייס. לאַז לויפן אַביסל רעגן מיט אַ קאַפּלעך ווינט.

פעני האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער וועראַנדע מיט אַביסל פּריש-געמאַכטע לופט אַרום זיך, דערפּרישט זיך פון דעם טרוקענעם רעגן און שטילן ווינט.

סיימאָן האָט זיך אַרונטערגעלאָזט מיט זיין "פּאַראַשוט" פון עראָפּלאַן, זיך אַוועקגעזעצט לעבן פעני'ן און זי אַרומגענומען.

פעני האָט זיך צעלאַכט :

— דיר געפעלן די אַלטע מעטאָדן? שעמען מענסטו זיך, שטיק פּאַרגאַנגענהייט וואָס דו ביסט... ווייסטו גאַר וואָס, סיימאָן, אַט זיי אַ גוטער, שפּיליע-אַפּ דעם עראָפּלאַן און כאַפּ זיך אַריבער קיין פּאַרזי און געפין אויס דעם פּראַגראַם פאַר היינט אַוונט.

— איך קאָן ניט — האָט סיימאָן געענטפּערט — איך האָב היינט אַ מיטטיג אין מאַסקווע, וואו איך האָב חשק צו זיין.

— אַבער, סיימאָן — האָט פעני אים אַרומגענומען ווי אַמאָליגע יאָרן — ווי לאַנג זועט דיר דאָס נעמען? דו וועסט נאָך קאָנען זיין צוריק און ווידער פאַרן.

— גיי שוין, גיי! — האָט ער זיך צעלאַכט — וואָס מיינסטו, פון ניו יאָרק ביז פּאַרזי געדויערט דיר עפעס אַ מינוט? דאָס דאַרף געדויערן אַ גוטע שעה.

— איך מוז אַבער דאָס וויסן — האָט פעני זיך געבעטן ביי אים. — וועל איך דיר זאָגן — האָט סיימאָן איר גע'עצה'ט — גיב אַ קלינגראַן אין פּאַרזי, און זאלן זיי דיר דורכן לופט-עקספּרעס אַרויסשיקן אַ פּראַגראַם.

— אַ שיינעם דאַנק דיר! — האָט פעני געשמייכלט — דו פּאַרגעסט, אַז היינט איז יום-טוב, און דער לופט-עקספּרעס פליט ניט. דו פּאַרגעסט אינגאַנצן, אַז דער ערשטער מאַי איז אַ געזעצ-לעכער אַרבעטער-יום טוב אין די פּאַראייניגטע סאַוועטן.

— טאָ פלי אַליין — האָט סיימאָן איר דערלאַנגט דעם שליסל, — נעם דעם עראָפּלאַן און פלי.

— אַ שיינעם דאַנק דיר נאַכאַמאָל — האָט פעני געענטפּערט — איך האָב היינט אינדערפרי גערעדט מיט חבר'טע ראָז פון קאַ-ליפּאָרניע, אַז מיר זאלן היינט פליען צו אַ "מאַטינע" אין כינעזישן רייזן טעאַטער, און זעסט? דער זייגער איז שוין באַלד איינס.

— אַזוי! — האָט סיימאָן זיך אַ שטעל געמאָן — דו ווילסט זיין אין כינעזישן טעאַטער ביימאָג, און אין אַוונט אין פּאַרזי!

דאָס, טייערע, איז שוין אביסל צופיל אפילו אין אזא גרויסן יום־טוב־טאָג.

פעני, דערהערניג סיימאָנ'ס פעסטן באַשלוס, האָט זיך צע־לאַכט:

— וואָס מיינסטו, דו װעסט ניט האָבן קיין כוח אויפצושטיין צו דער אַרבעט? ...

סיימאָן האָט זיך אַ צי געטאָן אויפן שטריק צו דעם עראָפלאַן און אַ שמייכל געטאָן:

— אָבער צו װאָס דאָס רעדן? װױסט דען ניט, אַז הײַנט, אין אינטערנאַציאָנאַלן דױטן טאָג, דאַרפן אַלע אַרבעטער פּײַערן דעם יום־טוב־איבעראַל.

— אויב אַזוי — האָט פעני אַ װאונק געטאָן — גײ אײך הײַנט ניט אין טעאַטער און דו װעסט ניט פּלײען צום מיטינג קײן מאַסקװע. מיר װעלן כאַפן אַ פּלי קײן װאַשינגטאָן צום דױטן הױז און װעלן פּאַרברײנגען װײ בײ זיך אינדערהײם.

„פרייע“ אמעריקע

(א קאמפיון-מעשה'לע)

יארענלאנג איז בעני „דזשאוקער“ געווען אן אריינגייער אין קוק'ס סאלון (א פעסטונג פון טאמאני-האל). אזוי-ארום האט ער זיך באקאנט מיט אלע פאליטישנס און איז געווען מיט זיי „פער-דו“...

בעני האט זעלטן-ווען געארבעט, — זיין סעזאן איז געווען אין צייט פון סטרייק: צושטעלן סקעבס און „שטארקע“ פאר די באלע-באטיס. אזוי איז ער געזעסן גאנצע טעג ארום די טישלעך, וואו די דזשארושעס און אנדערע, קלענערע פאליטישנס פון דיסטריקט פלעגן זיצן ביז שפעט אינאונט און שפילן קארטן. בעני, אדער ווי די קארטן-שפילער האבן אים גערופן מיטן צירנאמען „דזשאוקער“, ווייל ער איז אלעמאל אריינגעפאלן אינמיטן שפיל מיט אן עצה, פלעגט אזוי ארום כאפן א נאש, אמאל א שנאפס, אמאל א גלאז ביר, און גאנץ אפט טאקע א פאר טאלער פון דעם געווינער.

בעני איז אבער ניט געווען קיין פוילער. בעני האט געוואלט „אר-בעטן“, נאר — ניט אין קיין שאפ. זיין וואונטש איז געווען צו קויגן א דזשאב, ווערן א פאליטישן אין דער שטאט ניו יארק.

דערפאר טאקע איז קיינער זיין גלייכן ניט געווען, ווען דער קעפטן פון דיסטריקט האט אנגעזאגט בעני'ן, אז ער האט פאר אים געקראגן א שטאטישן דזשאב, צו ווערן א גאס-קערער, און טאקע איז דערוועלביגער גאס, וואו דער סאלון האט זיך געפונען.

א גליקלעכער האט בעני ארומגעמארשירט איבער דער גאס אין זיין ווייסער יוניפארם. ביי זיך אינדערהיים האט בעני געפאדערט פון זיין פרוי און קינדער גאר אז אנדער רעספעקט צו זיך, און ביי יעדער געלענהייט האט ער דערמאנט:

— איך? איך ארבעט פאר דער רייכסטער שטאט אין דער וועלט. איך האב א רעגירונגס-דזשאב!

אזוי האט ער שטאלצירט מיט זיינע ווייסע פלודערן, ווי א יונגער פאליסמאן מיט זיין מעשענעם קנעפל...

בעני האָט דערפאר געטראַכט צו זיך, ווי אזוי ביי אַ געלעגנ-
הייט אָפצודינען זיין „כאַס“. און די געלעגנהייט איז געקומען, ווען עס
האַבן זיך אָנגעפאַנגען צו דערנענטערן די פּאַליטישע וואַלן.

מער ווי ווען עס איז פרויער איז בעני געוואָרן ביזי מיט אַפּ-
ברעכן די קאָמוניסטישע גאַסן-פאַרזאַמלונגען. ער האָט אַרגאַניזירט
זיינע שלעגער צו וואַרפן שטיינער, גיסן וואַסער דורך די פענצטער,
אויפרייסן שטינקבאָמבעס. אַהויז דעם האָט ער אויך ניט גערוט:
געלאָפן פון הויז צו הויז צו באַווייזן די בירגער, ווי גוט עס וועט זיי
זיין, ווען זיי וועלן שטימען פאַר דער קאָמיסאַליסטישער פּאַרטיי,
און ער פלעגט דערביי אָנווייזן אויף אַ פאַקט, ווי אזוי ער אַליין
איז דערהויבן געוואָרן אַדאַנק דעם, וואָס ער האָט שכל געהאַט...
אין אַלעמאַל געשטיצט די ריכטיגע קאַנדידאַטן...

נאַכדעם ווי בעני האָט שוין „באַרבעט“ זיין דיסטרוקט, האָט
ער זיך גענומען צו אַרגאַניזירן זיין אייגענע פאַמיליע. ער האָט
צוזאַמענגערופן זיינע אַלע פריינט און באַקאַנטע און מיט זיי איינ-
גע'טענה'ט. צום ערשטן האָט ער זיך גענומען צו זיין שווער, וועלכער
איז געווען אַ פּרעזידענט אין אַ שול, און געהאַלטן פאַר אים אַ רעדע,
ווי ער וואַלט גערעדט פון אַ זייר-קעסטל אַרונטער:

— הערט, שווער לעבן, ווילט איר, אַז אייער טאַכטער זאַל
האַבן ברויט? ווילט איר, אַז אייער איידעם זאַל אַרבעטן פאַר דער
רעגירונג? מוזט איר שטימען פאַר מיין פּאַרטיי! ווארים טאַמער
פאַלט דורך מיין קאַנדידאַט, איז אייער טאַכטער אַ פאַרפאַלענע...
דער שווער האָט צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ, און בעני האָט זיך
גענומען צו די איבעריגע.

— פריינט! — האָט ער אויסגעשריען — ווילט איר האָבן נחת
כאַטש פון איינעם פון דער משפּחה, וואָס אַרבעט דירעקט פאַר דער
רעגירונג, וואָס האָט אַ שטאַטישן דזשאַב אין דער רייכסטער שטאַט
אין דער וועלט? טאָ שטימט פאַר מיין קאַנדידאַט!

דערנאָך האָט ער צוגערופן זיין פרוי און איר אָנגעזאָגט וואָס
צו טאָן, ווי צו רעדן מיט די שכנים.

נאָך דעם אַלעמען, האָט ער זיך געטראַכט, וועט ער איצט דאַרפן
זיך דורכרעדן מיט זיינע פיר זין. און ווען ער האָט זיך דערמאַנט
פון די זין, איז אים אַ שווייס אַרויס אויפן פנים.

ער האָט זיך דערמאָנט, אז די זין גייען עפעס אינגאָנצן אוועק אין אַנדערע וועגן. דער עלטערער זון, דזשיק, אַרבעט אין אַן אַפּים אויף וואָל סטריט. זיין „באָס“ איז אַ רעפּובליקאַנער און, פאַרשטייט זיך, אז ער וועט דאָך מוזן שטימען ווי זיין באָס וויל; דער צווייטער זון, היימי, איז שוין גראַדע אַ דעמאָקראַט און ער וואַלט זיכער געשטימט ווי דער טאַטע שטימט, איז אָבער אַ צרה, וואָס זיין ווייבל, מיט וועמען ער האָט ניט לאַנג חתונה געהאַט, איז גראַדע די טאָכטער פון אַ רעפּובליקאַנער, און ער וועט זיכער ניט וועלן פאַרלירן די ירושה, וועט ער מסתמא שטימען ווי די ווייב וועט אים הייסן...

דער דריטער זון איז גאָר צו אַלע צרות געוואָרן אַ סאַציאַליסט, ניט, חלילה, דערפאַר, ווייל ער גלויבט אין סאַציאַליזם, נאָר ער וועט מוזן שטימען צוליב זיין שותף, מיט וועמען ער האַלט אַז אַ „רעקעט“ איבער אַ יוניאָן.

וועגן דעם פּערטן זון, דאָס מוזיניקל, וועגן אים האָט זיך שוין בעני גאָר שטאַרק פאַרטראַכט.

דאָס מוזיניקל איזילע האָט זיך באַקאַנט מיט קאַמוניסטן, און אַריינקומענדיג אַ צוויי מאָל אין זייערע העדקוואַדערס, האָט ער אויסגעטאָן די יוניפּאַרם פון די „באַיסקאָוטס“ און איז געוואָרן אַ „פּיאַנער“.

בעני האָט זיך אַ וויש געטאָן דעם שווייס און צוגערופן זיין פּרוי זיך אַן עצה האַלטן ווי צו ראַטעווען דעם שטאַטישן דזשאַב און קריגן דעם „סופּאַרט“ פון די קינדער פאַר זיינע קאַנדידאַטן. — ווייסטו וואָס — האָט די פּרוי אים געראַטן — אינאַוונט, ווען די קינדער וועלן אַהיימקומען, וועלן מיר ביידע זיך דורכ־רעדן מיט זיי.

— גוט! — האָט ער צוגעשטימט — די קינדער וועלן מיר דאָך ניט לאַזן פאַרלירן אַ שטאַטישן דזשאַב אין דער גרעסטער שטאַט פון דער וועלט — האָט בעני מיט זיכערקייט אַרויסגערעדט. אינאַוונט האָט בעני זיך ברייטלעך צעזעצט אין שטול און גע־נומען צורופן זיינע קינדער.

— דזשיק! — האָט ער אַ רוף געטאָן דעם עלטערן זון — וועסט מיר העלפן אין דעם קאַמפּיין צו דערוויילן מיין קאַנדידאַט? אויב ניט, פאַרליר איך מיין שטאַטישן דזשאַב מיט מינע ווייסע הויזן...

דער זון האָט זיך צעלאַכט :

— מיין קאַנדידאַט איז מיר טייערער. אויב דו שטייסט אין געפאַר צו פאַרלירן די ווייסע הויזן, שטיי איך אין געפאַר צו פאַרלירן מייע "באַנדס". איך שטיים פאַר מיין "באַס" !

די מאַמע האָט שוין צוגערופן דעם צווייטן זון.

— היימי — האָט די מאַמע מיט ליבע אַ זאַג געטאָן — זאַג מיר, קינד מינס, מיט וואָס וועסטו העלפֿן דעם טאַטן אין קאַמפּיין ? — מיט גאַרניט ! — האָט היימי קורץ און שאַרף געענטפערט — איך בין אומפאַרטייאיש, ווער עס באַצאָלט בעסער, פאַר דעם שטיים איך... און איך האָב שוין געקראָגן באַצאָלט !

בעני האָט שוין מיט כעס אַ רוף געטאָן דעם דריטן זון, דעם "סאַציאַליסט".

— פאַר וועמען וועסטו אַרבעטן אין דעם קאַמפּיין ? — האָט בעני ביז אַ פרעג געטאָן.

— פאַר זיך ! — איז קלאַר געווען דער ענטפער פון דעם דריטן זון.

— נו, — האָבן טאַטע־מאַמע זיך געווענדט צו דעם מוזיניקל — איינלע, פאַר וועמען וועסטו אַרבעטן און העלפֿן אין דעם וואַלקאַמפּיין ? — פאַר די אַרבעטער, פאַר די קאַמוניסטן, פאַר די, וואָס ווילן העלפֿן אַלעמען און ניט נאָר זיך אַליין — האָט דער יונגער פּיאַנער דרייסט געענטפערט זיין טאַטע־מאַמע.

— אַבער — איז דער טאַטע אויפגעשפרונגען — אַבער ווען דו וועסט מיר העלפֿן צו דערווילן מייע קאַנדידאַטן, האָבן מיר דאָך אונזער אַמעריקע !

— אַבער — האָט דער פּיאַנער זיך צעלאַכט — ווען מיר וועלן זיגן, וועלן מיר האָבן די גאַנצע וועלט !...

נאָך דעם געשפרעך איז קלאַר געוואָרן פאַר בעני'ן דער ריז איז דער משפּחה, און מיט דעם ווייטערן גאַנג פון דעם קאַמפּיין איז דער ריז אַלץ ווייטער געגאַנגען.

אינאַוונט, ווען בעני איז געשטאַנען אין זיינע ווייסע הויזן און גערעדט פאַר טעמעני־האַל, האָט זיך דערהערט פון אַ צווייטן ראַג אַן אַטאַקע פון זיין זון דעם רעפּובליקאַנער, מיט באַשולדיגונגען. אַז טעמעני איז קאַרופּט. פון אַ דריטן ראַג האָט דער דריטער זון, דער "סאַציאַליסט", געוואָרפֿן באַשולדיגונגען, אַז די רעפּובליקאַנער

זיינען פונקט ווי די דעמאָקראַטן, נאָר שטימען דאָרף מען פאַר זיין בעסטן קאָנדידאַט, דעם סאָציאַליסט. און בעני האָט נאָך העכער צוריקגעוואָרפֿן די אַטאַקעס, אַז די „סאָציאַליסטן“ זיינען שותפים צו בייַדנעם גנבות און קאַרופּציע, און צו יעדער צייט קאָן זיך פאַר גלייכן טעמענייהאַל מיט די „סאָציאַליסטן“.

פון אַ פּערטער פּלאַטפּאָרמע האָט גערעדט דער יונגער פּיאַנער און האָט צוגעגעבן, אַז — דעם ערשטן מאָל הערט ער, אַז זיין טאַטע און זיינע ברידער זאָלן זאָגן דעם אמת, און אַלץ, וואָס זיי זאָגן היינט פון דער פּלאַטפּאָרמע איינער אויפן אַנדערן איז ריכטיג ווי נאָלד... די מאַסן האָבן זיך צוגעהערט אין אַרומגעקליבן אַרום זיין פּלאַטפּאָרמע און געשלאָנגען יעדעס וואָרט פון דעם יונגן פּיאַנער, וואָס האָט גערעדט פאַר די קאָמוניסטן.

ווען דער פּיאַנער איז זיגרייך אַהיימגעקומען, האָט ער אַלע ווענט אין הויז באַצירט מיט רויטן, מיט דעם „סערפֿ און האַמער“, און אין אַלע קליידער אַריינגעשפּיליעט דעם רויטן קנעפּל: „וואַרט קאָמוניסט“. אויף מאַרגן פרי איז בעני ווי אַלע טאַג אַזעק אַ צופּרידענער מיט זיין ווייסע יוניפּאָרם צו דער אַרבעט, צו דערציילן זיין באַס ווי ער האָט געקעמפט פאַר די קאָנדידאַטן פון זיין פּאַרטיי. אַבער ווי גיך דער באַס האָט דערזען דאָס רויטע קנעפּל „וואַרט קאָמוניסט“ אויף בעני'ס לאַז, האָט ער אים קורץ און שאַרף אַ זאָג געטאָן — ניטאָ מער פאַר דיר קיין אַרבעט!

בעני איז דערשלאָגן אַהיימגעקומען, ניט וויסנדיג וואָס דאָ האָט פּאַסירט, אַז אַזוי פּלוצלונג זאָל ער פּאַרלירן דעם שטאַטישן דזשאַב אין דער גרעסטער שטאַט פון דער וועלט...

איזילע האָט אים אַבער אויסגעזאָגט די אורזאָר.

בעני האָט אים אַ וויילע אָנגעקוקט, אַבער אַנשטאַט זיך וואַרפֿן שלאָגן אויפֿן קינד, האָט ער מיט כּעס אַ וואָרף געטאָן זיין ווייסע יוניפּאָרם און ווי צו זיך אַליין אויסגעשריען:

— אַ דעגירונג, וואו איבער אַ קנעפּל קאָן מען פּאַרלירן דעם דזשאַב, האָט ניט די ווערט קיין קנעפּל!...

פארן „הייליגן“ לאַנד

די סאסייעטי „אדם קרוב לעצמו“ איז א זעלטענע סאסייעטי מיט א גרויסער מיטגלידערשאפט, און די גרויסע מיטגלידערשאפט האט קיין עין־הרע ניט גרויסע אפעטיטן, און פון דעם דאָרף אייד קלאָר זיין, אז די מעשה שמעקט מיט א באַנקעט.

איצט הערט די מעשה: די סאסייעטי איז גרייט צו גיין פאר דעם אידישן פּאָלק אין פייער און אין וואַסער (דאָס הייסט, אויב עס איז פאַראַן שנאַפּס אַנשטאַט וואַסער איז בעסער). האט די סאסייעטי, נאָך אַ לאַנגן טראַכטן, וואָס צו טאָן פאַר די „אַרימע“ אין דעם „הייליגן לאַנד“, באַשלאָסן (ווי איד האב אייד פאַרויס געזאָגט) צו מאַכן פאַר „זיין“ אַ באַנקעט.

האַבן גלייך די וואַרט־זאָגער פון דער סאסייעטי פאַררופן אַן אסיפה און אויסגעאַרבעט דעם פּלאַן.

די ערשטע פראַגע איז געווען: פלייש אָדער קאַטשקע? באַשלאָסן איז געוואָרן: קאַטשקע. ווייל וואָס רייכער עס וועט זיין דער באַנקעט, אַלץ גרעסערע נדבות וועט מען געבן פאַר דעם „הייליגן לאַנד“.

די צווייטע פראַגע איז געווען: מיט וויין, צי אָן וויין? באַשלאָסן איז געוואָרן: מיט וויין, ווייל, אַז מענטשן נעמען „עפעס“ אין מויל אַרײַן, צעעפנט זיך כרייטער דאָס אידישע האַרץ...

די דריטע פראַגע איז געווען: וועמען איינלאָדן. פאַרשטייט זיך, אַז אַלע האַבן דערמאָנט דעם „שיינדל פון שטאַט“, דעם נביר, פראַפעסאָר גאַלדשטיק, וואָס האָט צו צאָלן אַ גוטן פּרײַז פאַר כבוד.

פאַרוואָס מ'רופט אים פראַפעסאָר ווייסן אפילו ניט די לאַנד־לייט. אייניגע זאָגן, אַז דאָס האָט ער געקראָגן דעם נאַמען, ווייל ער האָט אַמאָל געגעבן „לעסאַנס“ אין אַ טאַנץ־סקול; אַנדערע זאָגן ווי דער, אַז ער רופט זיך פראַפעסאָר, ווייל ער שפּילט אַביסל מאַנדאָלין. די עלטערע לאַנדסלייט זאָגן אָבער, אַז ער האָט געקראָגן דעם נאַמען.

ווען אין די יונגע יארן איז ער געווען א טשעמפיאן פויקערשפילער. סייזוי, איצט איז ער רייך, און אויף זיין וויזיטקארט שטייט קלארע דבורים: פראפעסאר גאלדשטיק.

און אזוי גיך, ווי דער פראפעסאר האט געקראגן די איינלאדונג צו דעם באנקעט האט ער ברייט אדווערטייזט אין די צייטונגען, אז ער נעמט'אן די איינלאדונג פון דער סאסייעטי "אדם קרוב לעצמו" און ער וועט זיכער זיין אין צייט פונקט 9:30. נאך מער, זאלן אלע וויסן, אז וויפיל אלע צוזאמען וועלן מנדב זיין ביי דעם באנקעט פאר דעם "הייליגן לאנד", וועט ער געבן נאך אמאל אזויפיל. האט די סאסייעטי באלד פאררופן א צווייטע אסיפה און גענומען טראכטן פלענער, ווי ארויסצוקריגן פון דעם פראפעסאר וואס מער געלט פאר דעם "הייליגן לאנד".

איז באשלאסן געווארן צו נעמען א טשעקיביכל, אויסטיילן צו אלע "בלאטע" מיטגלידער, און ווען עס וועט קומען דער אפיל, זאלן זיי נעמען האנגען מיט טשעקס, און דער פראפעסאר וועט דערנאך מוזן געבן נאך אמאל אזויפיל.

אזוי איז געווען. גלייך ווי מ'האט אויסגעטרונקען דעם וויין, אויפגעגעסן די קאטשקעס, האט דער פראפעסאר גענומען פארערן געלט, דערמאנענדיג אלע וויילע, אז ער וועט געבן נאך אמאל אזויפיל, וויפיל אלע, וואס זיינע דא רייח באנקעט. וועלן געבן צוזאמען. האבן גענומען פליען טשעקס, אז דעם פראפעסאר איז קאלט געווארן אין די פיס.

מ'האט דערלאנגט טשעקס אויף הונדערטער, צוויי-הונדערטער און אויף טויזנטער. דער פראפעסאר האט פון שרעק איבערגעריסן דעם אפיל און האט מיט ציטערנדיגע הענט זיך אוועקגעזעצט ציילן. ער האט אזוי ביסלעכווייז אנגעציילט אכט טויזנט מיט צוויי הונדערט דאלער.

ער האט נעמאכט זיך הארץ און דערקלערט:

— איד בין זייער צופרידן, וואס די היינטיגע געלט-זאמלונג האט איבערגעטראפן אלע מיינע דערווארטונגען. איד וועל אבער האלטן ווארט. און אזוי ווי די סומע באטרעפט אכט טויזנט מיט צוויי הונדערט דאלער, נעם איד צו די אלע טשעקס און ניב אייד גלייך א טשעק אויף דער סומע פון פיר און צוואנציג טויזנט מיט זעקס הונדערט דאלער.

אפלאדיסמענטן האבן גלייך אויפגעשטורעמט דעם זאל. די
 אינגערע האבן דעם פראפעסאר געטראגן אויף די הענט. די עלטערע
 פרויען זיינען אים געפאלן אויפן האלז קושן, נאר די אראנדזשמענט
 קאמיטע האט ניט געקאנט צו זיך קומען נאך דעם גרויסן דערפאלג...
 אין עטלעכע טעג ארום איז געקומען א קאמיטע פון דער סאסיי-
 עטי מיט א קלאג צום פראפעסאר:

— הער פראפעסאר, אייער טשעק האט פיס... ער איז צוריקגע-
 קומען, און דאס איז נאר ניט שייך...

דער הער פראפעסאר האט זיי אפגעמאסטן פון קאפ ביז די
 פיס און קאלטבלוטטיג זיי געענטפערט:

— איד האב געהאלטן מיין ווארט צו געבן אייך צוויי מאל
 אזויפיל, וויפיל איר אלע וועט געבן. נו, האט איר אלע געגעבן פאלשע
 טשעקס, האב איד אייך געגעבן צוויי מאל אזויפיל... בין איד ניט קיין
 ווארטסמאן? זאגט אליין!

פאַרלאָרן אַ ברענטש

איך האָב געהערט, אז מענטשן זאָלן פאַרלירן געלט, פאַרלירן די האָר, פאַרלירן דעם אדרעס, פאַרלירן אויף וואָל סטריט, פאַרלירן דעם קאַפּ, — אָבער ווי אזוי מ'פאַרלירט אַ ברענטש האָב איך איצט געהערט צום ערשטן מאל.

דערציילט האָט דאָס מיר אַ מיטגליד פון „אַרבעטער“ רינג, און ער זאָגט, אז ער האָט שוין געוואָלט מעלדן אין „פאַרלאָרן און געפונען“, אָבער ער האָט פאַרלאָרן דעם חשק.

די געשיכטע פון דער מעשה אין אזוי: אין אַ קליין שמעטל אין געווען אַ ברענטש פון דעם „אַרבעטער רינג“ מיט „דיוס“ און טעקסעס און סעמעטערי און אפילו אַ טשערמאַן און אַ סעקרעטאַר זיינען אויך געווען.

האַט דער סעקרעטאַר באַשלאָסן, אזוי ווי קיין „לינקע ביזנעס“ אין איצט ביי אים מער ניטא, איז ניטאָ קיין אורזאָד, פאַרוואָס מ'זאָל אַלע וואָד דאַרפן שלעפן די מיטגלידער צו מיטינגען. אָבער אזוי ווי מ'דאַרף דאָד „קאַלעקטן דיוס“, זאָל מען איינפירן, אז דער סעקרעטאַר זאָל זיין אַלע וואָד ביי דער פּאָוקער-גיים (אַ וועכנטלעכע אינסטיטוציע) און זאָל אַרונטערנעמען „פינקע-געלט“ צו דעקן די בילס.

אזוי איז די ביזנעס געגאַנגען ניט שלעכט, ביז ס'איז געקומען אַ מאָמענט, ווען ניט אַלע האָבן געקאַנט שפּילן דעמוזעלביגן „לימיט“. אין פאַררופן געוואָרן אַ קאַנפערענץ און עס איז באַשלאָסן גע- וואָרן צו מאַכן אַ „שפּאַלטונג“ אין דעם ברענטש פון א. ר. ד. דאָס הייסט, צעטיילן דעם ברענטש אין צוויי „סעטס“ — קליין-בירגער און גרויס-בירגער. איין סעט זאָל שפּילן פון פּופּציג סענט „דראַו“, און דער צווייטער סעט — פון פּופּציג סענט און „אַפּ“.

דער סעקרעטאַר פלעגט ווידער קומען מיט די ביכער צונעמען די „פינקע-געלט“ און אויסמאַכן רעסיטס פאַר די מיטגלידער.

איין שבת נאַכט, ווען דער סעקרעטאַר האָט אָפּגענומען פאַר די בילס פון די קליינבירגער, וואָס האָבן געשפּילט פּופּציג סענט און

"דאן", איז ער אוועק צו גרויסבירגער פון פופציג סענט און "אפ".
 נאר זיצנדיג אזוי האט ער א טראכט געטאן, אז צייט איז געלט...
 איז פארוואס טאקע ניט אליין נעמען א "האנט"? האט ער ארויסגע-
 נומען די קליינגעלט, וואס ער האט געקראגן פון די פופציג סענט און
 "דאן", און האט זיך צעשפילט מיט די פופציג סענט און "אפ".
 עס האט אבער ניט גענומען קיין האלבע שעה און א האלבער
 ברענטש פון א. ר. איז פארלארן געגאנגען. ער האט גענומען איינ-
 שטעלן די "פינקע-געלט" פון צווייטן האלבן ברענטש. אבער עס
 האט אויך לאנג ניט גענומען און ער האט פארלארן דעם צווייטן
 האלבן ברענטש.
 סוף וואך איז אנגעקומען א "ביל" פון דזשענעראל אפּיס מיט
 א בריוועלע א צולייג: אויב איר צאלט ניט אייער ביל, דאן איז אייער
 ברענטש געשטראכן.
 דער סעקרעטאר האט אויף גיך געענטפערט מיט א טעלעגראמע
 פון איין ווארט: "לאסט" (פארלארן, הייסט עס)...
 אזוי האט א סעקרעטאר איינגעשטעלט און פארלארן א גאנצן
 ברענטש פון "ארבעטער" רינג.

זאיר בעל-הנס

אלע, וואָס האָבן געקענט דעם חבר פּעדער, האָבן געוואוסט, אז ער איז אַ ראַדיקאַלער מענטש, אַ גוטער קעמפּער, וואָס איז אַלעמאַל גרייט געווען זיך מפקיר־וויין אין דעם קאַמף פאַר אַ נייעם לעבן. ביי זיך אָבער אינדערהיים האָט חבר פּעדער געהאַט אַ פּרוי, מיט וועמען ער האָט זיך פאַרבונדן נאָך פון די אַלטע צייטן... פון יענער צייט, וואָס ער אַליין האָט נאָך קיין באַגריף ניט געהאַט פון אַ בעסערער און שענערער וועלט.

די פּרוי זיינע איז געווען אַ פּרומע, און נאָך פאַנאַטיש פּרום דערצו. דערפאַר טאַקע האָט ער זעלטן־ווען איינגעלאָרן צו זיך אין הויז אַ פּריינט אָדער אַ חבר. און טאַמער האָט אים ווער פון זיינע חברים אַ פּרעג געטאָן, וואָרום ער נעמט ניט מיט זיין פּרוי צו דער און יענער אונטערנעמונג, אָדער פאַרוואָס זיין פּרוי איז ניט אָנגע־שלאָסן אָן אַ פּרויען־קאָנסייל, אַ געזאַנג־פאַראיין אָדער אַן אַרבעטער־קלוב — פּלעגט ער געבן זיין שטענדיגן ענטפּערט: — זי איז קראַנק... זי פילט ניט מיט אַלעמען...

טאַמער האָט אָבער אַ חבר אים אַמאַל געטראָפּן אין אַ פּרוי־טאַג־צו־נאַכטס עסן אַ גוט שטיקל געפילטע פּיש, האָט ער שוין גע־האַט זיין שטענדיגן תּירוץ, אז די מאַמע האָט דאָס אים צוגעשיקט. און וועגן די געצונדענע לייכט אין דעם גרויסן לייכטער האָט ער זיך אַרויסגעדרייט מיט אַן ענטפּער, אז דאָס איז צוליב אַטמאָספּערע... די פּיש איז אים אָבער אָפט געשטאַנען אין האַלז, און די לייכט האָבן פאַרפינסטערט זיין לעבן...

דאָס ערנסטע זיינען פאַר אים געווען די פּושקעס אויף דער וואַנט. ניט גענוג, וואָס ער האָט קיין תּירוץ ניט געהאַט פאַר דעם. האָט דאָס נאָך אים שטענדיג געשטאַכן אין די אויגן, ווי איינער וואַלט זאָגן: „נאַ, זע, דו קעמפּסט פאַר אַ נייער וועלט, דו ווילסט אַפּשאַפּן פאַנאַטיזם, ווילסט בריינגען קלאַרקייט אין די מוחות פון די אַרבעטער, — און ביי דיר אויף דער וואַנט פּושקעס. מאיר־בעל־הנס־פּושקעס! אַזאַ פינצטערניש, אַזאַ שימל!“ און נאָך ערגער פון שלעכט איז געווען, וואָס אַלע טאַג זיינען צוגעקומען נייע פּוש־

קעס: דאָ פון אַ ישיבה, דאָ פון אַ רב, דאָ פון ארץ ישראל, דאָ גלאַט פון אַ גוטן אידן. און זי, די פרומע ווייב זיינע, האָט ניט געקאָנט פאַרשעמען די טעגלעכע פושקע-באָזוכער מיט די צוואַרדער גרויסע בערד און געקרויזטע פּיאַות. איז מ'לאָ — פלעגט זי אַ מאָך טאָן מיט דער האַנט — היינט אַזויפיל, טאָ היינט שוין אויף נאָד אַ פושקע.

אַזוי זיינען „באַצירט“ געוואָרן אַלע ווענט פון דער קיד מיט פושקעס, און ווען עס האָט זיך געטראָפן, אַז ביי דעם חבר פּעדער איז קראַנק געוואָרן אַ קינד, האָט די פרומע פרוי זיינע דאָס ערשטע געוואָרפן אין פושקע, און אַזוי ווי מ'קאָן ניט פאַרשעמען איין פושקע קעגן אַ צווייטער. פלעגט זי וואָרפן אין אַלע פושקעס, ביז זי איז געבליבן, אָן אַ סענט פאַר אַ דאָקטאר.

דער חבר פּעדער איז אָבער געווען אַן אַרימער אַרבעטער, זיינע פאַרדינמע סענטן זיינען געווען אין בלוט געוויקט און איבער-הויפט האָט אים שטאַרק פאַרדראָסן, וואָס זי וואָרפט די שווער-פאַרדינמע סענטן אין די פינצטערע פושקעס, אָנשטאַט צו געבן אַמת'ע הילף פאַר די קינדער.

זיין פאַרדרום און זיינע רייד האָבן אָבער ווייניג געהאַלפן. און ווען ער פלעגט נעמען איר אויפקלערן, אַז זי דאַרף ניט וואָרפן דאָס אַרימע געלט אין בלאַטע אַריון, און זיך קלאָגן, וואָס אים קומט אַן אַזוי שווער צו פאַרדינען, — פלעגט זי אים עצה'ן, ער זאָל גיין צו אַ גוטן-אידן בעטן אַ ברכה, וועט ער מאַכן אַ גרינגער לעבן... מיט דער צייט זיינען די פושקעס אָנגעפילט געוואָרן, און די קעשענעס — אינגאַנצן פוסט געוואָרן. אין הויז איז ניט געווען אַ סענט. קיין דירהגעלט האָט מען ניט באַצאָלט. וואָס צו עסן איז שוין אויך ניט געווען.

איין פרימאַרגן, ווען דער לענדלאַרד האָט זיך געקליבן אַרויס-שטעלן חבר פּעדער'ס בעבעכעס אין גאַס, איז ער אַריון פאַר צווייפלט אין הויז, זיך אַ נעם געמאָן און אויסגעליידיגט פאַרן לענד-לאַרד די פושקעס, כדי ער זאָל קאָנען בלייבן אין דער דירה. און אַזוי אַרום האָט דער לענדלאַרד, אָנשטאַט אַרויסשטעלן אין גאַס די בעבע-כעס, גאָר אַרויסגעשטעלט די פושקעס...

ווען חבר פּעדער'ס פרוי האָט דערהערט, אַז דער מאַן האָט באַ-צאָלט דירהגעלט, האָט זי אים פּרעגנדיג זיך איינגענעסן אין אים מיט די אויגן.

— וואס קוקסטו אויף מיר? — האט ער זיך צעלאכט, — דער
 „גוטער איד“ מאיר-בעל-הנס האט מיר געהאלפן...
 זי האט באלד א ווארף געמאן אירע אויגן אויף דער וואנט און
 זיך אויך שטארק צעלאכט:
 — אויב דער לענדלארד האט געקאנט נעמען דאס געלט פון
 די פושקעס, מאָ זאָל ער איצט ווארפן אין די פושקעס!

ווי אפצושאפן קאפיטאל

(א רעדע פון א רעקעטיר)

ווי איר קוקט מיך אן בין איר שוין צוואנציג יאר א ביזנעס-אגענט, און קיינער קאן ניט זאגן אף מיר, אז איר בין א דעזערטיר. איר אנטלויף ניט פון קיין יוניאן, איר קעמף ביו דער לעצטער פעני... ברידער, די לינקע באשולדיגן מיר, אז איר בין א גרעפטער, אז איר נעם געלט פון די באסעס. פרעג איר אייד — ווי, איר ווייסט שוין גארניט? איז ניט בעסער צו נעמען געלט פון די באסעס, ווי פון דער יוניאן?

נאר איר וויל איר זאגן, זיי זיינען אויף מיר אין כעס, ווייל איר גלויב נאר אין דעם, וואס דער "פארווערטס", "אמעריקאן פעדעריישאן" און געווערקשאפטן גלויבן — גרעפט-יוניאניזם. ברידער! ווען איר קאמוניסטלעך זיינען ערלעכע ארבעטער-פריינט, וואלטן זיי זיך נאר געדארפט פרייען דערמיט, וואס מיר נעמען געלט ביי די באסעס. זיי וואלטן געדארפט פארשטיין, אז דער בעסטער מיטל אפצושאפן קאפיטאל, איז נאר דורך איינפירן גרעפט-יוניאניזם און צונעמען דעם קאפיטאל פאר זיך. נאר גיי דער מיט מענטשן, וועמען דער דאלאר פון באס איז אזוי טייער, אז זיי וועלן בעסער מיר לאזן הוננערן, איידער אנרירן דעם באסעס קעשענע. הערט ברידער! מיט די לינקע איז ווי מיט יענעם גוי:

אמאל האט א גוי געבראכט צו פארקויפן א פור האלץ, האט אים א איר געוואלט געבן דערפאר א רובל.

זאגט דער גוי: "פאר א רובל זאל דאס בעסער פארברענט ווערן". זאגט דער איר: "סטא גיב דאס מיר, וועל איר דאס פארברענען". אנטקעגן וואס זאג איר דאס, ברידער? אנטקעגן דעם, טאמער קאן איר אפנארן דעם באס, פארדרייסט דאס זיי. איר בין א מענטש, ווי איר זעט, מיט אן אפעמיט. איר קאן עסן, לאמיר זאגן, פאר דינער א סטייק מיט פרענטש פאטייטאס, און דערנאך דאסזעלביגע נאכאמאל. דארף מיר נעמען צוויי שטונדן דינער. איר בין דאך אבער א פריינט פון די ארבעטער און וויל פארטרעטן זייערע אינטערעסן אפילו ווען

איד עס, רוף איד א באָס און האָב א קאַנפערענץ מיט אים אין דעם-
טאַראַן, איז דער באָס א יאָלד און כאַפט מיין טשעק. זאָל איד זיך
שלאָגן מיט אים? איד פרעגן אייד?
וואָס זאָגן די לינקע? עס איז ניט שוין. איז ווידער דיזעלביגע
זאָד. וואָס קריינקט אייד, אָו איד עס צוויי סטייקס? ביי דער יוניאָן
נעם איד דאָך ניט מער ווי פאַר איין סטייק, טאָ שווינגט, ליגט איינ-
געלייגט! איז ניין. מאַכן זיי געוואָלדן, אָו איד האַלט פון "קלעם
קאַלאַבאָריישאַן", שווער איד אייד, זאָל איד קריינקען, אויב איד ווייס
אפילו ווער דאָס איז. איד האָב אים נאָך אין מיינע אויגן ניט געזען.
אויב איד גיי אַמאָל אַריין עפעס עסן איז מיט א קאַנטראַקטאַר און
דאַצאָל.

ברידער! איר האָט געהערט וואָס זיי וואַרפן מיר אויף, אָו
איד בין געפאָרן אין קאַנטרי אויפן באַסעס רעכענונג. נו, איד פרעגן
אייד, דאַרף מען ניט לאָכן? אָו דער באָס וואָלט שוין געפאָרן אַליין,
וואָלט זיי שוין בעסער געווען? וואָס פאַרדריסט זיי, וואָס איד האָב
ברייטע פלייצעס? וואָלט זיי שוין בעסער געווען, ווען איד גיי אַרום
און פאַכע מיט דער נשמה?

דערפאַר זאָג איד נאָכאַמאָל, אָו גרעפטייניאָניזם איז דער
איינציגער מיטל אַפצושאַפן קאַפיטאַל, און ווען אַלע יוניאָן-באַזאַמטע
וואָלטן מיר נאָכגעפאַלגט, דאַן וואָלט שנעלער געקומען קאַפיטאַלס סוף.

דאָס כפרה-הינדל

די פאמיליע פינקוס איז זייער א בכבוד'ע, פרומע פאמיליע, איינער ווי איינער.

דער פאטער, ר' אברהם, איז דער ערשטער צו געבן געלט פאר א תורה, און אויך דער ערשטער צו קריגן סקעכס פאר דער פירמע "פינקוס ענד סאָנס", ווייל סטרייקן, זאָגט ער, איז ניט שוין פאר אידן. די מאמע איז די ערשטע צו שעלטן די קאמוניסטן, וואָס זיינען ניט פרום, גלויבן ניט אין גאָט און פאסטן ניט אפילו אום יום־כיפור. די צוויי זין, וואָס שטייען מיט טליתים און יארמולקעס אויף די בר־מצוה־בילדער, זיינען די ערשטע צו שלאָגן סטרייקערס און ברעכן פענצטער אין ארבעטער־אינסטיטוציעס.

און אפילו דער אינגסטער זון, וואָס איז ערשט אַכט יאָר אַלט, נעמט זיך שוין אָן גאָט'ס קרוידע, שלאָגט זיינע חברים, וואָס האַלטן אום שבת געלט, און ער נעמט ביי זיי אַוועק דאָס געלט.

קומט ערב־יום־טוב, ווערט די מוטער פינקוס שטאַרק פאַר־נומען. ערב יום־כיפור איז זי אויפגעשטאַנען פריער ווי אלעמאָל, געהייסן דער דינסט בריינגען די גרעסטע הענער, כדי די פאמיליע פינקוס זאל זיין זיכער מיט גוטע כפרות...

נאָך דעם, ווי מ'האָט אָפגעשלאָגן כפרות, האָט מען צוגעשטעלט די גרויסע טעפ צו קאַכן און בראָטן פאַר ערב יום־כיפור און פאַר מאָרגן נאַכן תענית.

אין אַוונט האָט מען פאַרפאַסט מיט געבראַטענע הינער און אנדערע גוטע מאכלים, און מ'איז אַוועק אין שול זיך זען מיט גאָט, בעטן אים, אז ער זאל מאַכן מאָרגן א גרינגן תענית און געבן א גוט יאָר.

יום־כיפור אינדערפרי, ווי גיך די פרוי פינקוס איז אַוועק אין שול, האָט ר' אברהם זיך אַרײַנגעכאַפט אין קיך און האָט פון גרויסן טאַפ אַרויסגעשלאָפּט א פאַלקע, ווייל שפעטער קומען פון שול עסן וועט מען ניט קאַנען.

ער האָט זיך גוט אונטערנעגעהאַלטן...

ווען דער טאַטע איז אַרויס פון הויז, האָט זיך אַרויסגעכאַפט

איינער פון די זין, האָט אַ קוק געמאַן, צי דער שרודער שלאָפּט, און שטיל זיך אַריינגעכאַפּט אין קיך, אַ נעם געמאַן אַ האַלבן האָן און האָט פון אים געמאַכט די ריכטיגע כּפּרה... נאָך דעם האָט ער זיך אויסגעפּוצט אין זיינע יום־טובֿ'דיגע קליידער, גענומען דעם טלית אונטערן האַנט און זיך צעשריען אויפן ברודער:

— שטיי אויף, ס'איז שוין שפּעט, „קאַמאַן, געט יאָר קוויטל“...

— און איז אַוועק אין שול אַרײַן.

באַלד נאָך דעם איז אויפגעשטאַנען דער אינגסטער פינקוס, וואָס לאָזט ניט האַלטן קיין געלט אום שבת, און אויך אַריינגעד פּוצט אַ פּערטל עוף, האָט אויפגעוועקט די דינסט, זי זאָל אים גלייך אַוועקפירן אין שול, ווייל די מאַמע האָט אים געזאָגט, אַז היינט, יום־כיפור, גיט מען „קיפּפּאַנס“ אויף צו לעבן...

אינאַוונט איז די פּאַמיליע פינקוס געקומען פּוּ שול, אַלע מידע,

אויסגעמאַטערטע פון דעם שווערן תּענית.

די דינסט האָט באַלד גענומען גרייטן צום טיש. אָבער ווען עס

איז געקומען צו געבן די פּלייש, איז זי שטיין געבליבן ווי געפּלעפּט:

— ניטאָ קיין האָן, די כּפּרות זיינען נעלם געוואָרן...

אַלע האָבן זיך גענומען איבערקוקן. ענדלעך האָט די פּרוי פינ-

קום אויסגעשריען:

— די דינסט האָט דאָס אויפגעפּרעסן די כּפּרות. זי האָט דאָס

אויפגעגעסן די כּפּרות.

— זייער מענלעך — האָט ר' אברהם מיט זיינע זין צוגע-

שאַקלט מיטן קאַפּ.

אויף מאַרגן האָט פּרוי פינקוס דערלאָנגט דער דינסט דעם

„קוויטל“ און איר געהייסן גיין.

און ר' אברהם מיט זיינע בנים האָבן איר געגעבן גערעכט.

— אין אַ אידישער שטוב טאָר מען קיין אפיקורס'טע ניט האַלטן

— האָט ר' אברהם געזאָגט.

מאי „מאי-אי“

(א פראטעסט פון א רעכטן)

טשערמאן און ברידער! איך מאך א פארשלאג, מיר זאלן אפ-
שאפן דעם ערשטן מאי, און איצט וויל איך רעדן צו מיין פארשלאג.
ברידער! מיר האבן שוין גענוג „סטאפעדזשעס“, און אויב איך
רופט צו סטרייקן דעם ערשטן מאי, וויל איך וויסן וואס זיינען די
פאדערונגען?

וואס זאגט איר, דאס איז א פייערונג. האבן מיר שוין אויך
„פלענטי“. מיר האבן שוין געהאט דעם יאָר חמשה-עשר-בשבת און
איצט קומט באלד אונטער „פארט און דזשולאזי“, נג, וואס מיינט איר,
טעג וואלגערן זיך? אויב די יוניאן וויל מיר זאלן סטאפן, זאל זי
אונז צאלן „טיימענעף“.

ברידער! זינט איך געדיינקט, איז אלעמאל דיזעלביקע געשיכ-
טע, און מיר מוזן מאכן א סוף צו דעם, — וואס הייסט, זיי מאכן
ערשטן מאי אין א מיטנוואך, און מיר זאלן פארלירן א טאג
„וויידזשעס“, וואס איז, די קאמוניסטלעך ווילן „מאטשן“? איך מאך
נאך א פארשלאג, אז מיר זאלן „פאספאנען“ דעם ערשטן מאי פאר
זונטאג, אדער שבת נאך דינער... אדער גאר פאר תשעה-באב...

איך לאכט? נו, קאנט איר מאכן א „פראסטיטוט“ (סאבטיטוט)
צו אפלייגן דאס פאר „סלעקטיים“, און איך וויל אויך זאגן א סוף.
אז מיר דאכט זיך, אז דער ערשטער מאי איז אינגאנצן א קאמור-
ניסטישע מאכערייקע, ווארים אויב די צאשעליסטן וואלטן עפעס
געפייערט, וואלטן זיי געמאכט א באנקעט מיט אביסל שנאפס, א
שטיקל שיקן, ווי גאט האט געבאטן, אבער ארומגיין און הונגערו?
איך וואלט אויך שווערן, אז דאס שטאמט פון די האלעדרינגעס.

וואס זאגט איר, „קארל מאקעס“ האט אויך געגלויבט אין דעם,
און דערפאר האט ער דאס איינגעפירט, — מאך איך נאך א פאר-
שלאג, טשערמאן, מיר זאלן שיקן א קאמיטע צו „קארל מאקעס“
צו פראטעסטירן פאר „ספולן“ אונז א טאג „וויידזשעס“. מיר'ן

זיך מער ניט לאָזן שפיינען אין דער קאשע, וואָס הייסט, עפעס מאַכן
 געזעצע און ניט פרעגן ביי אונז... האבן מיר אַ יוניאָן, צי ניט?
 סעי, זיך דאָרט אין געהאַקטע וואונדן, דו קאַמוניסט! דו
 ווילסט אויך „מאַטשן“? וועסט שוין באַלד ווידער אָנהויבן רעדן
 וועגן קלאַסנקאַמף, שמאַסנקאַמף? דו האַסט מסתמה ניט קיין הייזקע
 מיט קיין מאַרגענזש און קיין ווייב מיט אַ פאַרקאָוט, קאַפּ-
 ווייטיק פעלט דיר; דיר ווילט זיך גיין מיט אַ פּאַן? וועסטו קומען
 שמחת-תורה אין שול אַרײַן.

ברידער! איך מאַך נאָך אַ פאַרשלאַג, אַז מיר זאָלן „איגנאַ-
 רירן“... די גאַנצע מעשה, און אויב „קאַרל מאַקעס“ גלייבט ניט,
 זאָל ער קומען צו אונז פּראַטעסטירן, וועלן מיר אים ווייזן ווער
 איז ווער — וואָס איז? מאַי איז אַ בן-יחיד ביי אונז? מיר האַבן
 אַנדערע מאַנאַטן, נאָך בעסער פאַר מאַי. אַט האַב איך אין מאַרטש
 געאַרבעט פּולע וואָכן, נאָך מיט „אָווערטיים“, נו, זאָלן מיר אים
 מאַכן אַ באַנקעט דערפאַר?

ברידער, מאַי „מאַי-אַי“!

א נייע „יוניאן“

(א רעדע פון א קאמפאני-יוניאן געגנטסער)

ברידער! זייט וויסן, אז מיר מוזן זיך ארגאניזירן און מאכן א יוניאן. די לאגע פון דעם גרעפטער איז היינט געווארן זייער שווער; און מיר מוזן גלייך עפעס טאן צו פראטעקטן אונזער ברויט. פון איין זייט, ברידער, איז די גרעפט-ביזנעס געווארן צו-אָפּ, און מיר מוזן גלייך איינפירן א קאנטראָל, זאָלן די לינקע ניט מיינען, אז זיי ווייסן שוין פון אונז אַלעס. פון דער צווייטער זייט מוזן מיר מאכן א „סקייל אָוו וויי-דזשעס“ און ניט לאָזן שניידן די פרייזן... אַלאָ, זוער האָט א רעכט צו זיין א מיטגליד אין דער גרעפטער-יוניאן? איר שלאַנג פאַר, אז די פּאַלגנדע זאָלן צוגעלאָזן ווערן: א דעלעגאַט פון די געווערקשאַפטן, וואָס קאָן שפּילן פינאַקל. א מיטגליד פון „פּאַרווערטס“-אַסאָסיאַישאַן, וואָס קאָן געבן א זעץ אין נאָז. אז עקס-באַאַמטער פון א יוניאן, וואָס איז אַוועק אין קאָנטראַק-טינג ביזנעס. מענטשן, וואָס האָבן געקראָגן פיר יאָר פּריוואַן פאַר האַלד-אַפּס און מעסער-אַרבעט און זיינען געזעסן צוויי יאָר מיט זעקס מאָנאַטן און אַרויס דורך „פּול“... — גלאַט גנבים, וואָס גנב'ענען זיך ניט קיין פּראָסטע זאַכן, נאָר בלויז דזשולערי.

איצט, ברידער, וועלן מיר וויסן מיט וועמען מיר גייען צום טיש. א צווייטן פּאַרשאַנג האָב איך: צו מאַכן א באַשטימטן פּרייז און קעמפן פאַר אונזער רעכט, דאַס הייסט, האָבן א פּריוויליגסט און ניט שניידן זיך די העלזער איינס דאַס אַנדערע.

1. פאַר איבערגעבן א באַס אינפּאַרמאַציע — 10 דאָלאַר; צוויי אינפּאַרמאַציעלעך — 18 דאָלאַר.
2. פאַר אַרויסוואַרפן אַן אַרבעטער — 200 דאָלאַר; צוויי פאַר 350 דאָלאַר; א האַלבן שאַפּ פאַר 1000 דאָלאַר.

8. פאר דערלויבן אַרויסשיקן אַרבעט אין אַ סקעבישאַפּ — 25
 סענט פאר יעדן אַרטיקל; 20 סענט פאר קלענערע אַרטיקלען.
 4. פאר מאַכן אַ פּרייַס־אָפּ — 1000 דאָלאַר; פאַרשיקן אין
 פּריוואַט — אומזיסט.

. אַנברעכן אַ לינקן די ביינער — 10 דאָלאַר.

מאַכן צוויי בלויע אויגן — 15 דאָלאַר.

צעהאַקן דעם נאַז — 20 דאָלאַר.

צעברעכן אַ ריפּ, אַ פּוס אָדער אַ האַנט — 15 דאָלאַר.

אַפּקלאַפּן אַ לונג — 80 דאָלאַר.

מיט אַ פּלאַש, אַ פּייפּ אָדער אַ בלעקדושעק — 5 דאָלאַר עקסטראַ.

ברידער! ווען מיר וועלן דאָס איינפירן אין לעבן, וועט מען זיך

מוזן מיט אונז רעכענען. די לינקע וועלן דאָן ניט וואַגן צו זאָגן, אַז

מיר זיינען ניט קיין יוניאָן־לייט, נאָר סטרייק־ברעכער.

מיר מוזן פאַרזייניגן אַלע גרעפטערס פון אַלע יוניאָנס, מיט אַ

טשאַרטער פון די געווערקשאַפטן און טאַקע אויך פון דער אַמעריקאַן

פּעדעריישאַן אָוו לייבאָר.

אונזער מאַטאָ מוז זיין: דאָס, וואָס מ'פאַרקויפט ניט, דאָס האָט

מען ניט...

וואָס זאָגט איר, די אַרבעטער וועלן זיך ניט לאָזן? זייט זשע

ניט קיין נאָר. ווי זאָגט שלמה המלך: אַלע מינוט ווערט געבוירן

אַ נייער יאָר. און דעם יאָר מוזן מיר אַריינקריגן אין אונזערע הענט.

איז ווי געזאָגט, ברידער, אַ יוניאָן זאָל מען האַבן!

איי איז דאָס אַ טאַטע !

„דאָס שוואַרצע אידל“ — אזוי פלעגן אַרבעטער אין שאַפּ רופן דעם פרעסער געלדין, פאַר זיינע אַקראַבאטישע שטיק.
געלדין האָט געהאַט אַ פאַר אויסגעפאַשעטע באַקן מיט אַ פאַר
כיטרע אויגן, וואָס האָבן שטענדיג געקוקט, וואו שטעקט אַרויס אַ
שפיץ פון אַ דאָלאַר.

פאַר זיינע מיטאַרבעטער אין שאַפּ האָט ער זיך פאַרגעשטעלט
פאַר אַ פרומען, זאָגאַר געטראָגן אַ שפיץ בערדל, אָבער אַן אומיסטן
„העם-סענדוויטש“ פלעגט ער שטיף אַרונטערשלינגען.

אין דער יוניאָן, ווי אין שאַפּ, פלעגט ער רעדן פון אַרבעטער-
אינטערעסן, פון סאַציאַליזם, אָבער אזוי גיך, ווי ער איז אַרויס אין
נאַס, האָט ער אויך גערעדט פאַר טעמעני האָל.

— ווי קאָן דאָס זיין ? — פלעגן אַרבעטער זיך וואונדערן —
אַ מענטש זאָל זיין אין איין און דערועלביגער צייט אי אַ סאַציאַליסט,
אי אַ דעמאָקראַט.

פאַרענטפערט די פראַגע האָט אָבער „דאָס שוואַרצע אידל“, —
ווייל זיין טאַכטער איז אַ בוכקיפערן אין אָפּיס פון דער יוניאָן, איז
ער אַ סאַציאַליסט, און איצט, אַז די טאַכטער איז פאַרהייראַט מיט
אַ ספעשעל פּאָליסמאַן, איז ער געוואָרן אויך אַ דעמאָקראַט.
פאַרשטייט זיך, אַז ווען געלדינ'ס זון איז געוואָרן אַ קלויק
אין אַ וואַליסטריט אָפּיס, איז דער טאַטע אויך געוואָרן אַ רעפּובלי-
קאַנער.

אזוי האָט געלדין צוגעקראָגן אַלע טאַג נייע פאַרטייען, נאָר דער
דאָלאַר-ביל איז אַלץ געבליבן זיין עמבלעם...

פלעגט לומען פאַר עלעקשאָן, האָט געלדין נעמאַן זיין פליכט יונ
אַרויסגעוויזן זיין ליבשאַפט צו די קינדער, — אזוי האָט ער איין טאַג
גערעדט פאַר די רעפּובליקאַנער צוליב זיין זון דעם קלויק ; אַ צווייטן
— פאַר די דעמאָקראַטן צוליב דעם אידעם דעם ספעשעל פּאָליסמאַן ;
אַ דריטן טאַג — פאַר די סאַציאַליסטן צוליב דער בוכקיפערן אין
דער יוניאָן, און אַ פערטן טאַג — פאַר פייער און פאַר וואַסער,

כדי צופרידנצושטעלן אלע זיינע קינדער, וואָס בריינגען אים וועכענט־ לעך "פּיידעס".

איין טאָג האָבן אלע זיינע קינדער באַשלאָסן צו גיין הערן אַ קאָמפּיזיטער־רעדע פון זייער טאָטן.

ווען מיסטער געלדין האָט פון דער פּלאַטפאָרמע דערוען אלע זיינע קינדער אַרום זיך, האָט ער פאַר זיך באַשלאָסן אַלעמען צופּרידנ־ צושטעלן, און ער האָט אזוי גערעדט:

— פּריינט! איז ים זיינען דאָ פאַרשנדענע פּיש און אפילו יס־חזירים אויך. און מיט פאַרטייען איז פּונקט דאָסעלביגע. דער אונטערשייד איז בלויז, וואָס די פּיש אין ים שנוויגן, און מיר מוזן רעדן. אָט האָבן מיר רעפּובליקאַנער, דעמאָקראַטן און סאַציאַל־ ליסטן. און וואָס, מיינט איר, ווילן זיי? אַלע ווילן איין זאַך: מאַכן אַ שיינע וועלט. נאָר יעדער וויל מאַכן אויף זיין וועג. אָט נעמט די רעפּובליקאַנער. זיי ווילן צוזאַמענקלייבן דאָס גאַנצע קאָפיטאַל און פאַרשליסן אים אַ קאַסע. קומען צוגיין די דעמאָקראַטן און ווילן קאָפּיטאַל אַביסל צעטיילן צווישן זיך אויך. ווי זאָגן זיי: זאָל מען אונז אויך לאָזן לעבן, וואָס עפעס בלויז רעפּובליקאַנער? קומען די סאַציאַליסטן און זאָגן: מיר ווילן אויך אַביסל... נו, ווי מיינט איר. איז דאָס אַ פאַרברעכן? אַלואַ, ווי איר זעט, ווילן אלע איין זאַך... די קינדער האָבן אויסגעהערט זיין רעדע און אים וואַרים אַפֿ־ לאַדירט.

אַרויסגייענדיג פון מיטינג האָט ער זיך געשוואָרן פאַר די קינדער, פאַר יעדן באַזונדער, אַז ער וועט שטימען פאַר זייערע פאַרטייען, און ער האָט געהאַלטן וואָרט: געשטימט פאַר יעדן קאָנ־ דיראַט, וואָס איז געווען אויפן באַלאַט...

— אַ כּפּרה דער באַלאַט — האָט דאָס "שוואַרצע אידל" שטייל צו זיך געלאַכט — וואָס טוט מען ניט פאַר קינדער?

אַמאָליגע צייטן

(א מאַנאָלאָג פון א נעפּמאַן)

זאָל א מענטש ניט געפרואוונט ווערן, מיט וואָס ער קאָן גע-
וואוינט ווערן!

איך מיינ דאָס טאַקע מיך אַליין. ווער זאָל זיך דאָס ריכטן, אַז
מיט דעם, וואָס ניקאַלייקע וועט אַרונטער פון ביינאָל, וועט שוסטער-
יונג אַרויפקריכן אויפן טיש, און איד? — איד בין שוין באַלד
געוואוינט געוואָרן צו דעם, און שווייג שוין...

ווער האָט דאָס אין שטעטל און אין דעם גאַנצן כרך אַרום ניט
געהערט פון רב נפתלי'ן? ווען איינער האָט נאָר אויף די ליפן געהאַט
„רב“, וואָס טראָגט אַן אַטלעסענע קאַפּאַטע אַפילו אינדערוואַכן,
זיצט אין מורה-וואַנט און האָט שוין געהאַט מערער מאָל מפתיר און
שלישי, ווי אַן אַרימאַן האָט גרויפן אין אַ טעלער קרופניק...

איר מיינט גלאַט מפתיר? שטעלט אייך פאַר, ווען דער שמש
פלעגט נעמען מאַכן די ליציטאַציע אויפן מפתיר אָדער אויפן שלישי,
פלעגט איין קבצנ'יאַק אַ זאַג טאָן אַ גילדן, אַ צווייטער האָט שוין
געזאַגט דריי גילדן, און אַז. ישכר דער אייזן-קרעמער פלעגט אַרויס-
זאַגן אַ רובל, און דער שמש פלעגט זיך אַ זינג טאָן „אַ רובל אום
מפתיר, אַ רובל אום מפתיר“.

אַלע אויגן פון בית-המדרש פלעגן דאָן זיין געווענדט צו מיר,
און איד פלעג זיך אַ גלעט טאָן אין באַרד און אַ געשריי טאָן:
„זעקס רובל אום מפתיר!“ איר הערט, דאָס איז געווען מיינ גרעסטע
נקמה אין ישכר'ן. און איר מיינט, אַז כהן האָב איד ניט געקאַנט
קויפן? ר' נפתלי האָט געקאַנט קויפן די גאַנצע תורה... ווי איר זעט
מיך לעבן.

ווי איר הערט, האָבן קליין און גרויס דרד-אַרץ געהאַט פאַר ר'
נפתלי'ן. האָט מען געדאַרפט דורכפירן אַ געשעפט, איז מען געקומען
פרעגן ר' נפתלי'ן, האָט מען געדאַרפט דורכפירן אַ שידוך. איז
מען געקומען פרעגן ר' נפתלי'ן.

אז נפתלי פלעגט א פאטש טאן אין עמוד, איז דאס גאנצע שטעטל שטיל געווארן, און אז ר' נפתלי האט געגעבן א פאטש אין באק, האט מען זיך אוועקגערוקט אין א זייט. וואס דארפט איר מער? א גוי האט געבראכט צו פארקויפן תבואה.

— וויפיל איז דא פאראן, פויערל? — פלעג איך אים א פרעג טאן.

— פיר פוד — פלעגט ער מיר ענטפערן.
פלעג איך מיר א גלעט טאן מיין בארד, א קוק געבן אויף דעם ערל און אויף דער תבואה און א זאג טאן:
— דא איז פאראן א פוד און א האלב.

ווי איר זעט מיך לעבן, — דער גוי האט א ווארט ניט אויס- גערעדט, ער האט געוואוסט, אז אויב ר' נפתלי זאגט א פוד און א האלב, איז א פוד און א האלב.

און ביי וועמען, מיינט איר, איז מען געקומען בארגן אויף שבת? זאל מיר גאט אזוי שיינקען יארן, ווי איך האב געהאט פיר הונדערט מיט עטלאכע און זעכציג וועקסלען אויף דעם שטעטל. אלץ וואס איך האב זיי געליען געלט. וואס דארפט איר מער? אפילו ישכר'קע דעם שווינדלער, דעם אייזן-קרעמער, וועמען עס האט זיך נאר געוואלט א מפטיר פאר א רובל, אויך אויף אים האב איך געהאט וועקסלען פון קאפ ביז די פיס.

איר קענט מיינע קינדער? זאל דאס ווערן פון מיינע שונאים, וואס פון זיי איז געווארן.

וואלט איר אבער געווען געזען מיין כאשקען אמאליגע צייטן, מ'האט דאך איר גערעדט די שענסטע שידוכים, למדנים, רבנים דיינים, וואלד-הענדלער, פערוויגילדע קופיעצן, דער סוף איז — זאל מען ניט געפרוואוט ווערן, צו וואס מ'קאן געוואוינט ווערן.

אט אזוי ניט א שניידער, אט אזוי ניט ער דאך, אט אזוי ניט מיין איידעם און עום טאטן איז א ברודר...

גיי, מאך, אז די דראטווע איז זיי הייליגער ווי א של'יד, און די נאָדל איז זיי ליכער ווי א לולב.

ווער זאל זיך דאס ריכטן, — מ'ווארפט ארונטער ניקאליקען, פטור געווארן פון א שונא-ישראל, גאנץ גוט, דארף דאך ווערן וואויל די אידן, דארפן די אידישע געשעפטן וואקסן, דארפן אידן זיך אריינ-

קלייבן אין די גרויסע שטעט און פארגרעסערן זייערע געשעפטן, זייער האַנדל.

וואָס לאָזט זיך אויס? — ניט נאָר לאָזט מען ניט זיין קיין קופיעצן, נאָר אפילו, פאַר אייך זאָגנדיג, איך האָב פרובירט אַביסל אונטערהאַנדלען מיט טאַבאַק, האָב איך געהאַט אַ פינצטערן סוף. נו, פרעג איך אייך, האָט מען געדאַרפט מאַכן רעוואָלוציעס? האָבן מיר געדאַרפט האָבן באַלשעוויקעס?

עס איז מיר אפילו אַ שאַנדע צו זאָגן, אָבער נאָך ערגער איז מיר דער ווייטיק, גראַדע זיינען אַלע מיינע קינדער מיט זיי, מיט די באַלשעוויקעס.

נאָך ערגער פאַר אַלץ איז, וואָס איך מוז זיך נאָך פאַר זיי היטן רעדן אַ וואָרט, עס שטייט זיי ניט אָן.

מיין אינגסטע טאָכטער זאָגט מיר, אז איך האָב אַ בורזשואַזע פּסיכאָלאָגיע, און אז זי שעמט זיך, וואָס זי האָט אזאַ טאַטן.

איך הערט? ר' נפתלי איז נאָר געוואָרן אַ שאַנדע פאַר די קינדער! ר' נפתלי, וואָס האָט נאָך היינט באַגראַבן ביי זיך פיר הונדערט מיט עטלעכע און זעכציג וועקסלען, איז געוואָרן אַן אומ־כבוד פאַר דער משפּחה! איי, ווען איך וואַלט דאָס פריער געוואוסט וואָס און ווער עס זיינען באַלשעוויקעס — —

איך מיינט אוודאי, אז מיין שרה־לאה'קע איז בעסער פון די קינדער? גייט שוין גייט, זי וואַלט אַ מיך באַדאַרפט הערן דאָס רעדן, און עס וואַלט מיר שוין מיין וועלט פינצטער געוואָרן... ביי איך איז רעכט מיך איבערצוגעבן צו דער „געפּע־און“, און איך ווייסט דאָך — מיט יענע חברה איז נישטאָ קיין בנפו יבוא, בנפו יצא...

זעט איר, מיין גיטלע, דאָס דריטע קינד, זי האָט נאָר אַלץ ליב איר טאַטן, אָבער וואָס מיינט איר — ווען איך האָב איר גערעדט שידוך מיט אַ למדן אַ איר, האָט סמיכות אויף רבנות, האָט זי זיך שטאַרק צעלאַכט, און צו דערזעלביגער צייט זיך באַקלאַגט, אז ווען ניט איך, וואַלט זי שוין לאַנג געטאָן אַ גוטן שידוך. זי איז אַרומגעגאַנגען מיט אַ סטאַליאר שוין עטלעכע מאָנאַטן, מ'האַט זיך שוין געהאַט פאַרליבט איינע אין די אַנדערע, ווי יונגע מענטשן קאָנען. נו, האָט ער זיך דערוואוסט, אז איר טאַטע האָט אַ בורזשואַזע פּסיכאָלאָגיע, און ער, דער סטאַליאר, האָט אָפּגעבראַכן דעם שידוך.

וואָס זאָגט איר ניט אויף דעם? אַ סטאַליאַרטשיק שטייט ניט
אָן צו מתחתן זיין זיך מיט דער טאַכטער פון ר' נפתלי, ווייל ער האָט
אַ בורזשואַזנע פּסיכאָלאָגיע!

און וואָס מיינט איר — זי האָט ביטער געוויינט. טאַמער, זאָגט
זי, האָב איר שוין געקאָנט קריגן אַ פּראָלעטאַריע פאַר אַ מאָן, איז
מיר מיין גליק צעשטערט געוואָרן.

נו, ווי געפּעלט אייך, וואָס ביי מענטשן הייסט אַ גליק?
איך וועל אייך זאָגן דעם אמת, מיר וואָלט ניט אַרן די גאַנצע
געשיכטע, איר ווילט ניט קיין כּשר — דאַרף מען ניט, איר ווילט
זיין באַלשעוויקעס — געזונטערהייט, אָבער לאַזט צורו גאָט און
געשעפט.

אָבער ניין, דאָס זיינען באַלשעוויקעס, עקשנים וואָס וועלן אייך
ניט נאַכגעבן, כאַטש נעם פּלאַץ!

ווי פרעגט איר, וואָס דיינק איך צו טאָן? איר ווייסט דאָר
ווי מ'זאָגט: מען זאָל ניט געפרוואוּט ווערן מיט וואָס מ'קאָן גע-
וואוינט ווערן, מיר'ן זיך... — — —

א יום-כיפור דינער

אלע, וואס האבן געקענט סעמקען, האבן אים ליב געהאט, ווייל סעמקע איז געווען א פריילעכער לונג-און-לעבער, א שטיפער און א וויצלער. ניט אומזיסט פלעגט מען אויף אים זאגן, אז פאר א וויין איז ער גרייט צו באגיין א מאָרד, און אָפּצוטאָן אימיצן א שפּיצל מעג מען אים אויפוועקן אינמיטן דער נאַכט.

דער סעמקע איז געזעסן מיט א גרופע יאָטן און מ'האָט לוסטיק פאַרבראַכט ביז שפעט אין דער נאַכט אַרײַן.

ווען חברה האבן גענומען זיך קלייבן אַהיים, האָט יעדערער פאַר-בעטן סעמקען צו קומען פאַרבײַנגען יום-כיפור און טאַקע עסן א גוטן „דינער“.

די יאָטן, וועלנדיק זיין זיכער, אז סעמקע וועט קומען, האָבן אים שטילערהייט איינגערוימט אין אויער. איינער האָט אים פאַרזי-כערט, אז ער האָט גוטן וויין; א צווייטער — אז ער האָט גוטן שנאַפּס; א דריטער — אז ער האָט אַביסעלע ווישניאַק, איז דאָס שוין אַלט עטלעכע און פערציג יאָר. און אזוי האָט יעדער געפרואוּט אַריבערשטייגן דעם צווייטן, כדי זיכער צו האָבן דעם פריילעכן לונג-און-לעבער צו דעם יום-כיפור „דינער“.

סעמקע האָט ווי צו זיך אַליין א שמויכל געטאָן און האָט די געסט געהייסן וואַרטן א וויילע, ווייל ער האָט א גוטן פלאַן.

— הערט, איד וויל ביי אייך אַלעמען פאַרבײַנגען, אָבער איד קאָן דאָר צו אַלעמען ניט גיין, — ווי וואָלט געווען א פלאַן, אז איד זאָלט בריינגען די שנאַפּס מיט די וויין מיט די ווישניאַק צו מיר און אזוי ווי מיינע צימערן זיינען גרויסע, וועלן מיר מאַכן פאַר אַלעמען צוזאַמען א „דינער“ און מיר וועלן טאַקע קאָנען גוט פאַרבײַנגען.

— זייער גוט! — האָבן אלע אונטערגעכאַפּט.
— אָבער איד האָב א ברודער, וואָס וויל זיין צוזאַמען מיט מיר — האָט איינער באַמערקט.

— און איד האָב א שוואַגער — האָט א צווייטער געזאָגט.

— ס'מאכט ניט — האָט סעמקע זיי פארויכערט — עס וועט זיין פאר אלעמען פלאץ און קיין עסן וועט אויך ניט פעלן, די הויפט-זאך, עס זאל נאָר זיין וואָס צו טרינקען.

— דאָס וועט ניט פעלן — האָבן אלע מיט איין קול פאר-זיכערט.

אויף מאַרגן האָבן אלע פון די איינגעלאָרענע געסט גענומען טראָגן „גאלונס“ צו סעמקען אין הויז אַרײַן, ווער אַ גאַלון וויין און ווער אַ גאַלון שנאַפּס און ווער אַ פּלאַש ווישניאַק — מיט איין וואָרט, אלע האָבן געהאַלטן אין איין טראָגן און גרייטן זיך פאַרן יום-כיפור-„דינער“

סעמקע, דערזעענדיג די גאַלונען שנאַפּס און וויין, איז ניט קאַרג געווען, און וואו ער האָט נאָר באַגענגט אַ פריינט, האָט ער אים פאַרבעטן צו זיך צו דעם יום-כיפור-„דינער“.

ענדלעך איז געקומען יום-כיפור. סעמקע איז דאָס מאָל אויפ-געשטאַנען פריער ווי אלעמאַל, אויפגעוועקט זיין חבר'טע און געהייסן גיך זיך אַנטאָן.

— קום! — האָט ער איר געזאָגט, — איך האָב צוגעזאָגט מיין

ברודער צו קומען היינט אויף פרישטיק.

די פרוי, ניט וויסנדיג פון קיין זאך, האָט זיך גיך אַנגעטאַן און מיטגעגאַנגען.

סעמקע האָט זיך אָבער צוריקגעכאַפט און אויפגעהאַנגען אַ שילדל אויפן טיר, וואָס האָט זיך אזוי געלייענט: צוליב דער גרוי-סער צאל געסט, וואָס ווערט דערוואַרט, פאַרשטיי איך, אַז דער פּלאַץ איז צו־קליין, און דערפאַר האָבן מיר זיך אַריבערגעקליבן אין אַ באַקוועמערן פּלאַץ, — קומט גלייך צו“...

צוועלף אַזײַגער האָבן זיך גענומען קלייבן די איינגעלאָרענע געסט, — ווער עס קומט צו צום טיר, ליענט איבער דאָס, שילדל? און בלייבט שטיין ווי אַפּגעשמיסן. ווער ווייסט וואוהין צו גיין?

— מיר'ן וואַרטן — עצה'ט איינער דעם אַנדערן — מסתמא ווייסט עמיצער דעם אַרעס, און אפשר וועט ער אליין באַלד קומען אונז נעמען.

אזוי מיט יעדער מינוט ווערט גרעסער דער עולם און די עצה ווערט איבערגעגעבן פון איינעם צום צווייטן, און אלע וואַרטן.

דער עולם רוקט זיך און דער עולם שטופט זיך; מענטשן שטייען
שוין אין די צענדליגער פאר'הלש'טע און ווארטן אויף דעם גוטן
"דינער".

פיר אזויגער פארנאכט איז סעמקע אהיים געקומען בגילופנ'דיג
מיט זיין שטענדיגן שמייכל, וואס ער האט נאך דעם, ווען ער מיט
עמיצין אָפּ אַ שפיצל.

ווען ער איז צוגעקומען נאָענט צום טיר און געטראָפּן אַרום
הונדערט מענטשן זיצן פאר'הלש'טע אויף די טרעפּ און אויפן פלאַר,
האָט ער מיט אַ געמאכטער ערנסטער מינע זיך צעשריען:

— שעמען מענט איר זיך! ראַדיקאלע מענטשן און האַלטן פון
יום-כיפור און פאסטן אָפּ אַ גאַנצן טאָג!...

ווען אלע האָבן זיך געכאַפּט, אַז דאָס איז געווען סעמקע'ס אַ
שפיצל, האָבן זיי שטאַרק זיך צעלאַכט:

— דער חבר'המאן איז ווערט דעם שנאָפּס... אבער — — —

אויב איר ווילט, נעמט זיך אַ מוסר'השכל פון דער מעשה:
דער, וואָס לאָזט זיך פאַרפירן, מוז בלייבן אַ הונגעריגער...

„מיט גאטס הילף“

אין דעם דרעס־שאַפּ פון מיסטער שוואַרץ און קאַ. האָבן די פּאַר־לייט אַלעמאַל אַכטונג געגעבן, אַז קיין לינקער זאַל זיך ניט אַרײַנגיכאַפּן צו דער אַרבעט. איבערהויפּט האָט מען זיך שטאַרק געהײט, ווען די יוניאָן האָט אָנגעפּאַנגען אַ קאַמפּיין צו אַרגאַניזירן די אַרבעטער כדי צו געווינען מענטשלעכע באַדינגונגען.

פּלעגט אַרײַנקומען אַן אַרבעטער, האָט אים אײַנער פּון די פּאַר־לייט גלייך גענומען אויף אַ „קראָס־עקזאַמינישאָן“. איז דאָס געווען אַ מאָן, האָט מען אים גלייך געפרעגט צי ער פּאַסט יום־כיפור, צי זאָגט ער קדיש, צי וואָרט ער זעקס שעה נאָך פּלייש צו עסן מילכיגס און צי לײענט ער דעם „פּאַרווערטס“ און צי לײענט ער „קריאת־שמע“.

איז דאָס ווידער געווען אַ מיידל. האָט מען זי געפרעגט. צי וואוינט זי אין די קאַפּפּעראַטיווע הייזער, צי פּאַרט זי אין קעמפּ זומער־צײט און צי גלויבט זי אין פּרײע ליבע.

אַזוי פּלעגט מען „עקזאַמענירן“ די אַרבעטער און זעלט־ווען האָט טאַקע געקאַנט זיך אַרײַנכאַפּן אַ לינקער אין שאַפּ.

אײן פּרימאַרגן זײנען געשטאַנען די אַרבעטער אין אַפּים פּון דער יוניאָן און דיסקוטירט ווי צוצוטרעטן צו דעם שאַפּ. יעדער אײַנער האָט דערצײלט פּון עפעס אַן אַנדער דערפּאַרונג, וואָס ער האָט געהאַט מיט דער פּירמע פּון שוואַרץ און קאַ.

אײנע פּון די אַרבעטערנס, וואָס איז געווען פּאַרטיפּט, צוהערנדיג די אַלע געשיכטעס וועגן דעם שאַפּ, האָט זיך אַ כאַפּ געמאַן ווי פּון חלום.

— איך וועל מאָרגן זײן אין דעם שאַפּ און איך וועל דאָרטן „מיט גאָטס הילף“ בלייבן אַרבעטן! — האָט זי בראָוו אַרויסגעזאָגט.

די אַרומיגע האָבן זיך צעלאַכט, וואָס פּלוצלונג האָט זי אָנגע־פּאַנגען צו רעדן וועגן גאָט.

אויף מאָרגן איז די אַרבעטערן אויפגעשטאַנען, זיך פּאַרפּוצט אין אירע שענסטע קליידער, אָפּגעפּאַרבת אירע ליפּן, באַקן, אָפּגע־

ווייסט איר נעזל, „צוגעפויקסט“ די ברעמען און איז אַרויף אין שאַפּ פון שוואַרץ און קאַ.

דער פאַרמאַן האָט זי אָפּגעמאַסטן מיט זיינע כיטרע אויגן. באַטראַכט די געפאַרבטע לייפן און האָט זי גענומען פרעגן:

— ווי רופט מען אייך?

— העלענאַ.

— באַלאַנגט איר צו דער יוניאָן?

— וואָס?!

— וואָס טוט אייער פאַטער?

— אַ שמש אין אַ שול.

— אַרבעטסטו שבת?

— ניין, ווייל מײן מאַמע וועט ניט קאָנען לײגן רואיג אין איר

קבר.

— קענסטו לייענען אידיש?

— יע.

— לייענסטו אַמאָל די „פרייהייט“?

— וואָס? מיר האָבן אין הויז בלוז דעם „פאַרווערטס“, ווייל

צו אונז קומט דער פרעזידענט פון שול און ער לייענט נאָר דעם „פאַרווערטס“ צוליב דעם „בינטל בריה“.

— „סיט דאָן טו וואַרק!“ — האָט דער פאַרמאַן איר אָנגעוויזן

די מאַשין.

די אַרבעטערן האָט זיך אוועקגעזעצט ביי דער מאַשין, און אין

אַ וואָך אַרום איז צו אַלעמענס איבערראַשונג דער שאַפּ אַרונטער אין סטרייק.

אַזוי האָט איר „גאָט“ געהאַלפן... צו אַרגאַניזירן נאָך אַ לינקן

שאַפּ.

איך דערקלער זיך באַנקראַט

(מאָנאָלאָג)

טפו זאָלט איר ווערן! איך האָב זיך פשוט דערשראָקן, געמיינט
עס גייט אַ נייער בעל־חוב אויף מיין קאָפּ.

איך זאָג אייך, עס איז ניט אויסצוהאַלטן, כאַטש נעם און עפּן
אויף אַן אָפּים, שטעל־אָן אַ בוכהאַלטער און זאָל ער פירן מיינע
געשעפטן.

ניט אַריבערצוטראָגן, — אַט אזוי ווי איר זעט, אַ גאַנצן טאָג
מאַכט זיך ניט צו די טיר. גלייך פאַרטאָג האָט מיר שוין אָנגעד
קלאַפט דער לענדלאַרד און געלאָזט וויסן, אַז דאָס איז שוין דער
דריטער מאָנאַט, וואָס איך צאָל ניט די רענט, און אויב עס וועט
ווייטער אזוי אָנהאַלטן, וועט באַלד ווערן פיר מאָנאַטן, און פאַר
ניט צאָלן פיר מאָנאַטן קיין רענט שטייט מען אין גאַס.

איך האָב אים אָנגעקוקט, ווי נאַריש אַ מענטש מאַכט זיך!
האַט ניט וואָס צו טאָן, ציילט ער מיר מאָנאַטן. ער איז ברוגז געד
וואָרן און איז אַוועק. איז גלייך אַרײַנגעקומען דער מילכמאַן. מיט
אים אָבער האָב איך שוין געמאַכט קירצערע צערעמאָניעס און געד
ענטפערט ווי אַ ביזנעסמאַן: אויב אייך לױענט זיך ניט צו טאָן מיט
מיר קיין ביזנעס — טאָ האָט מיר אַ גוטן!

איז אַוועק דער מילכמאַן, איז אַרײַנגעקומען דער געזמאַן. ער
האַט שוין עפעס אינגאַנצן מיט מיר ניט געוואָלט רעדן, און ווי מיר
דאַכט זיך, וועל איך פון אים האָבן אַ פינסטערן אָפּשניט...

פון דער „נעקסטדאָריגער“ איז שוין גאַרניט אויסצוהאַלטן.
חוץ דעם, וואָס זי מאַנט די לומפיגע פיר דאַלער, וואָס איך האָב
לענגער אַ כאַפּ געמאַן אויף אַ וויילע, און די פערצן דאַלער, וואָס איר
קומט פון לענגער, בריינגט זי מיר נאָך באַריכטן, אַז דער גראַסערימאַן
וועט מיר מער אין זיין סטאָד ניט אַרײַנלאָזן, דער בוטשער פרעגט
זיך נאָך אויף מיר, דער לאַנדרימאַן האָט מיר געשיקט אַ גרוס...
און אַז דער שוסטער וואַרט נאָר פאַר דער געלעגנהייט מיר צו פאַקן
אין גאַס.

דערצו קריג איד גאנצע זעק מיט בריה — יעדן טאג, גלייך ווי מיינע געשעפטן וואָלטן געהאט פארבינדונגען פון נאָרד־פאל ביזן שטערן מאָרס. אַט שרייבט מען מיר אַרײַן פון דער אַקציע, וואו איד קום נאָך צוויי און פופציג דאָלער אויף דעם הונדערטער, וואָס איד האָב געבאָרגט.

„מיר לאָזן איד וויסן, אז אויב איד מאַכט ניט גוט אייערע שולדן ביז נעקסטן מיטוואָך, וועלן מיר זיין געצוואונגען אויפצו־מאַנען די געלט פון די, וואָס האָבן פאַר איד גוט־געזאָגט“.

לייען איד איבער און טראַכט, אז ס'איז ניט מער ווי רעכט, אויב מענטשן האָבן גוט־געזאָגט, זאָלן זיי גוט־מאַכען מענטשן דאַרפן זיין וואָרטסלייט.

עפן איד אַ צווייטן בריוו, דאָס איז שוין פון מיין סאַסיעטי, לאָזט מען מיר וויסן, אז אויב איד באַצאָל ניט צו דעם ספּעשל מיטינג מיין ביל, וואָס האָט זיך אָנגעקליבן פאַר די לעצטע אַכט מאָנאַטן, וועל איד געשטראַכן ווערן, און אויב איד וועל קרייניקען דורך דער צייט ביז וואָנען איד וועל זיך צוריק גוט מאַכן, וועט דאָס זיין געקרייניקט אומזיסט...

אַ דריטער בריוו קומט מיר אָן פון דער פייער־אינשורענס קאַמפּאַני, וואו מ'לאָזט מיר וויסן, אויב איד באַצאָל ניט דעם ביל, מען איד ברענען פון היינט ביז מאָרגן, קריג איד קיין סענט ניט.

נו, חוץ דעם קומט מיר אָן פון דער עלעקטריק קאַמפּאַני, פון דער זינגער מאַשין קאַמפּאַני, פון אַ פּאַנאָראַף קאַמפּאַני — אַט אַזוי ווי איר זעט, האָב איד צו טאָן מיט די גרעסטע קאַמפּאַניס...

אַזוי שטיי איד אויף אינדערפרי און פאַנג אָן צו רעכענען: היינט נעמען ביי דעם און סעטלען מיט דעם, באָרגן דאָ אַ פינף־אונד צוואַנציגער און אָפּגעבן דאָ אַ צענער און דאָ אַ פּופּצענער.

היינט די תירוצים, וואָס איד באַדאַרף דאָס, איידער איד קריג ערגעץ געבאָרגט אַ צענערל. זאָגן איינעם גלאַט אַזוי „באָרגן מיר אַ צענערל“, וועט ער מיך אָנקוקן ווי אַ יאָלד — וואָס הייסט עפעס איד זאָל דיר באָרגן? ווער ביסטו, וואָס איד זאָל דיר געבן מיין שווער־פאַרהאַרעוועטע געלט?

אַבער אז איד גיב אַ נעם אַ אידן און פרעג אים: קאַנסט מיר אפּשר פּאַנאָדערבייטן אַ הונדערטער? איד דאַרף אַרײַנגיין עסן און איד האָב ניט קיין קליינגעלט — מעסט ער מיך טאַקע אָפּ מיט

די אויגן, אבער דערנאך ווערט ער בעסער און זאגט שוין גוטברודע ריש: וואס, איר לאכט פון מיר? ווי קומט צו מיר א הונדערטער? איך קאן איך געבן א צען דאלער דערווייל צו גיין עסן, און שפעטער ווען איר וועט צעבייטן, וועט איר מיר אפגעבן.

אדער עס פאלט אריין דער קאסטימער־פערלער צו מיר אין הויז און צעלאָזט זיך מיט זיין באַסאָווער שטימע: „מיסטער, וואָס וועט זיין דער סוף? איר האָט גענומען אַ סוף מיר איינגעצאָלט דריי דאלער, שוין באַלד אַריבער אַ יאר, די הויזן האָבן שוין באַלד לעכער און קיין געלט זע איך ניט! אַדער צאָלט עפעס איין, אַז ניט, וואַרפט זיך אַרויס פון די הויזן!“

זע איך דאָך, אַז דער פערלער ווערט ערנסט, און גערעכט איז ער דאָך אויך, בעט איך אים וואַרטן אַ וויילע, איך וועל גיין אויס־בייטן אַ טשעק. נו, וואָס מיינט איר, אַז איך כאַפּ זיך שוין אַרויס פון הויז, ביז איך עפעס אַ גרינער, און דער קאסטימער־פערלער האָט שוין מער גאַבניט וואָס צו טאָן, ווי צו זיצן ביי מיר און פאַרענט־פערן זיך פאַר די באַזוכער, אַז ער איז דאָס, ניט איך, דער בעל־חוב. סיי־ווי, איך וואַרט אונטן אַזוי לאַנג, ביז איך זע, אַז ער קריכט אַרונטער פון הויז, דאָן כאַפּ איך זיך צוריק אַרויף און לאַך זיך גוט אויס.

נאָר אויב איך בין שוין יאָ אַ ביזנעסמאַן, טאָ פאַרוואָס זיך ניט דערקלערן באַנקראַט, ווי עס פאַסט טאַקע פאַר אַ ביזנעסמאַן? וואָס דאַרף איך נעמען ביי דעם און געבן יענעם? אַמער זאָל נעמען דער און יענער און זיך שלאָגן קאַפּ אין וואַנט. וואָס איז, איך דאַרף דאָס אַכטונג געבן אויף זייער געלט?

זאָגט, איך בין איך נאָך גאַרניט ניט שולדיג? טאָ באַרגט מיר טאַקע אַ פינפערל, וואַרים די באַנק, וואו איר האַלט אייער געלט, איז אויך ניט זיכער פון אַ באַנקראַט...

אלי- „בראָדערס“

דער קאַנצערט, וואָס איז אַראָנושירט געוואָרן פֿון דער חברה „אהבת כספֿ“ צו בויען אַ נייע מקוה, איז ווייט און ברייט אַנאַנסירט געוואָרן. אויף יעדן טעלעגראַף-סלופֿ, אויף יעדן קוימען, און איבעראַל, אויף טיר און טויער, האָבן געשטראַלט די „וועלט-באַרימטע קרעפֿטע“, וואָס וועלן זינגען אידישע ניגונים אין אַלע שפּראַכן.

נאָך אַ לאַנגער מאַטערניש, דורך שניי און רעגן, איז ענדלעך געקומען דער גוט-אַרווערטייטער „שאַבעסצענאַכץ“, און נאָך אַ לאַנגער שטופעניש איז דער עולם געקומען צו דעם „שאַבעסצענאַכץ“ פֿאַר בריינגען.

זיינען געזעסן אויסגעזעצט אידן מיט בערד און אַן בערד, מיט געקרייזלטע פֿאות און פֿאה'לעך, מיט זיידענע קאַפּאַטעס, מיט יאָר-מולקעס און גלאַט היטלען, און אַרויפגעקוקט צו די פֿרויען אויף די באַלקאָנעס, וואָס זיינען געזעסן מיט דימענטן אויפֿן האַלז און מיט אַפּענע הערצער צו גאַט... און שטיל געבעטן, אַז די „באַרימטע קרעפֿע“ זאָלן זיי העלפֿן אויסצובויען אַ כשר'ע מקוה.

דער טשערמאַן האָט אַלע וויילע געוואָרפֿן זיינע אויגן צום טיר — צי עמיער פֿון די „קרעפֿטע“ איז שוין דאָ. ער האָט דערזען דעם חזן פֿון שול, און אַן לאַנגע צערעמאָניעס האָט ער אים פֿאַרגעשטעלט.

דער חזן איז אַרויף אויף דער פּלאַטפֿארמע, זיך אַנטשולדיגט, וואָס ער האָט זיך מיט קיין זאך ניט צוגעגרייט, אָבער ער וועט זיך גען זיין „היט“ — „אלי אלי למה עזבתני“.

ער האָט אָפּגעזונגען און דער עולם האָט אים וואָרים אַפּלאַדירט. דער טשערמאַן האָט אַ קוק געטאָן הינטער זיך, און ניט געפינענדיג מער קיין „קרעפֿטע“, האָט ער גענומען שטופֿן דעם חזן נאָך עפּעס צו זינגען.

— איד האָב ניט מער וואָס — האָט דער חזן זיך געבעטן.

— זינגט נאָך אַמאָל „אלי אלי“, — האָט דער טשערמאַן אים געקלאַפּט איבערן פֿלייצע — איר זעט דאָך, אַז דאָס האָט געמאַכט אַ „היט“.

דער חזן האָט ווידער געזונגען „אלי אלי“.

ווען ער האָט פֿאַרענדיגט זינגען, איז דער טשערמאַן געבליבן שטיון אין פֿאַרלעגנהייט, ניט וויסנדיג וואָס ווייטער צו טאָן. אָבער דאָ האָט אַרײַנגעמאַרשריט אײַנער פֿון די „קרעפטע“, דער איד מיט דער טשעלאָ. דער טשערמאַן האָט אים גלייך פֿאַרגעשטעלט.

דער איד האָט זיך אויסגעהוסט, אײַנגעזעצט זיך אין שטול און אונטער דער באַרד אַ בורטשע געטאַן:

— איך וועל אײך שפּילן דאָס באַרימטע ליד „אלי אלי“.

ווי דער טשערמאַן האָט דערהערט, אָ דער איד מיט דער טשעלאָ ענדיגט שוין, און דאָ איז אַרײַנגעקומען די פּיאַניסטקע, האָט ער גלייך פֿאַרכאַפט דעם „טשער“, מורא האַבנדיג, אָ דער טשעליסט זאָל חלילה ניט איבערשפּילן נאַכאַמאָל דעם „אלי אלי“, און האָט פֿאַר געשטעלט די פּיאַניסטקע.

די פּיאַניסטקע, אַ שײַן מיידל, האָט אַ גלעט געטאַן די ברעמען. אַ צי געטאַן דאָס קליידל, און אײַנגערוימט עפעס דעם טשערמאַן. דער טשערמאַן האָט זיך אַ וויג געטאַן פֿאַר שרעק און מיט זײַנע געזעטע כּוּחות אַ באַרכל געטאַן צום פּובליקום:

— „אלי אלי“.

ווען די פּיאַניסטן האָט אָפּגעשפּילט און דער עולם האָט אָפּפֿאַרירט האָט זי צוגעלייגט נאָך אַ שטיקל „אלי אלי“.

דער טשערמאַן האָט זיך געמאַכט מוט און ווידער גענומען פֿאַר שטעלן:

— איצט קומט דער קנאַק פֿון אָוונט. איך וועל אײך פֿאַרשטעלן אַ וואונדער־קינד, וואָס האָט שוין געשפּילט צו די גרעסטע קאַנצערטן. זײַן נאָמען איז מאיר'קע. דאָס איז אונזער פּרעזידענט'ס זון, און ווייסט איר וואָס ער וועט שפּילן?

— „אלי אלי“ — האָט זיך דער עולם צעלאַכט.

דאָס וואונדער־קינד האָט געמיינט, אָ דער עולם בעט „אלי אלי“, האָט ער טאַקע גלייך גענומען צימבלען אויף זײַן פּידעלע דעם „באַרימטן אלי אלי“.

ווען דאָס וואונדער־קינד האָט פֿאַרענדיגט, האָט דער ווייס־פּרעזידענט גענומען פּראַטעסטירן, וואָרים מען גיט ניט זײַן קינד קיין „שאָן“.

באלד האָט די ווייס־פרעזידענטיכע ארויפגעשלעפט איר מיידעלע
 אויף דער כינע און אויסגעשריען:
 — זינג עפעס, שיינדעלע, נאָר ניט „אלי אלי“.
 דאָס קינד איז געשטאַנען צעטומלט און זיך געבעטן:
 — מא, מא, אז איד קען ניט קיין אנדער סאַנג — און שיינד
 דעלע האָט גענומען זינגען „אלי אלי“.

דער איד, וואָס האָט מיר דערציילט די מעשה, האָט פארענדיגט
 מיט אַ קרעכץ:
 — זאָל מיר שוין גאָט מער ניט שטראָפן, אז איד זאָל דארפן
 פאַרפאַלנט ווערן פון די „אלי־בראָדערס“... איד ליג גענוג אין
 דר'ערד פון די „קאַהן־בראָדערס“, וואו איד בין אַ „וואַטשמאַן“,
 אבער צו די „אלי־בראָדערס“ קומט דאָס ניט...

איינאקטערס

„הענט“

(אײנשטענד)

פערזאנען:

מיסטער שטיינמאן — באס.

מיסטער קונקל — פאליטישן.

מיסטער מונקל — רעפארטער פון א באלעבאטישער
צייטונג.

הערי ווייזמאן — שאפֿטשערמאן.

ערשמער ארבעטער.

צווייטער ארבעטער.

דריטער ארבעטער.

פערטער ארבעטער.

פרוי און קינד.

מעסענדזשער-אינגל.

עלעווייטאר-מאן.

מאסן-סטרייקער — אין דער פיקעטיליין און מאשינען-

טאנק.

די סצענע קומט־פאר אין אַפּים פון אַ גרויסער פּאַבריק, וואו
 עס גייט־אָן אַ סטרייק. דער אַפּים איז רייך מעבלירט. אין דער רעכ־
 טער זייט — אַ גרויסער דעסק, שטול, טעלעפּאָן און אַלע אַנדערע
 נויטיגע מכשירים פאַן אַ רייך־אויסגעשטאַטעטן אַפּים. אין דער וואַנט
 צו דער רעכטער זייט זעט זיך אַ גרויסער פענצטער און אַ טיר —
 הויפט־אריינגאַנג פון גאַס. דערביי — אַ קליין אָפּן פענצטער.
 לינקס — אַ ברייטע קאַנאַפּע, וואָס שטייט נאָענט צום צענטער;
 אַ היינגער מיט קליידער. נאָענט צום וואַנט, לינקס — אַ ווייסער
 פּאַרצעלייענער וואַסער־קילער — פּאַרויס.
 אַנטקעגן — אַ וואַנט, וואָס איז דער אריינגאַנג צום שאַפּ,
 און צעפּנט זיך גיך אין בידע זייטן, ווען עס ווערט געוויון דער
 מאַשינען־טאַנץ דורך אַ גוט־דורכזיכטיגן פּאַרהאַנג.
 (עס הערט זיך אַ מאַסן־געזאַנג: „סאַלידאַריטי פּאַרעווער“.
 פּאַרהאַנג הויבט זיך אויף לאַנגזאַם. מר. שטיינמאַן שפּאַנט אַרום
 פּאַרביטערט איבערן אַפּים, קלאַפט זיך אַ האַנט אין אַ האַנט, קוקט
 אַרויס דורכן פענצטער.)

מיסטרער שטיינמאַן (כאַפט זיך פאַרן קאַפּ. בלייבט שטיין לעבן
 דעסק): — אַ, מיין קאַפּ! (נעמט אַרויס פון קעשענע אַ קעסטל
 מיט פילן. גייט־צו, נעמט אַביסל וואַסער, שלינגט אַרוינטער אַ פיל.)
 זאָלן זיי צעסאַלידאַרעוועט ווערן! ווי ווערט דאָס זיי ניט נמאַס?
 דאַכט זיך, האָבן ניט וואָס צו פרעסן, און הערן ניט אויף צו זינגען
 אַ גאַנצן טאַג! זיי וועלן מיך צו משוגעת טרייבן! אַך און וויי וועט
 זיין, ווען איך וועל אַרויס פון די כלים! איך וועל זיי צעשיסן ווי
 די הינט. (לויפט־צו צום פענצטער, זיי זינגען שטאַרקער „אן דהי
 לייז“ ער טייטלט מיטן פינגער.) ער אויך? אַווי, ער אויך! אַטראַדאָס
 איז ביי מיר געווען אַ פּאַרמאַן. ער אויך מיט זיי. וואַרט! (דראָעט מיטן
 פינגער. לויפט־צו צום טעלעפּאָן, „דייעלט“) העלאַ, הענטשמען? מיט
 טער הענטשמען פון דער אַסאַסיאיישאַן? איך בעט אייך — יא, דאָס
 רעדט שטיינמאַן. שיקט גלייך צו פּאַליס. טאַקע גלייך. איך ניי
 אַראָפּ פון זינען. זיי מאַכן מיך משוגע. זיי לאַזן קיינעם אין שאַפּ

ניט אריין. ניין! זיי זינגען ניט געקומען. איך האב אינגאנצן פאר-
 מאכט, אבער זיי זינגען, יא, זיי זינגען! גוט. גוט! גודביי!
 מאסן: — סקעב! בו- בו! בו! (עס הערן זיך געשרייען).
 שטיינמאן: — אז צעפוקעט זאלן זיי ווערן! (קרימט זיי א-
 ר-ער.) בו, בו!
 מאסן-געזאנג:

פיקעט, פיקעט, פיקעטן, —
 סטרייק אין אונזער וואסן!
 פיקעט, פיקעט, פיקעטן, —
 מיר ווילן מער ניט שקלאפן!

שטיינמאן: — פיקעט, פיקעט, צעפיקעט זאלט איר ווערן.
 (עס קלינגט די „בעל“ שטיינמאן ענטפערט. די טיר עפנט זיך.
 מיסטער קונקל און מיסטער מונקל קומען אריין. ביידע מיט „דוירבי
 העטס“, שטעקלעך אין די הענט, פון איין אויסזען. שטיינמאן דער-
 פרייט זיך, לויפט זיי אנטקעגן).

מיסטער קונקל (גיט די האנט): — נו, וואס מאכט מען צעפעס?
 שטיינמאן (גיט די האנט אויך דעם מיסטער מונקל): — וואס
 מאכט איר, מיסטער קונקל, און ווי גייט עס, מיסטער מונקל? וואס
 הערט זיך? כאַט-אַיכאַ! דאס האָט מען אייך געגעבן אזא כרוך-הבא?
 איך האָב דעם הוקען און בוקען געהערט דאָ, אזש אין דער הויך. א
 טייוול זאל זיי נעמען! ווי עס ווערט זיי דאָס ניט נמאס אזוי א
 גאנצן טאג, ווי איר זעט מיך לעבן!

מיסטער מונקל: — זיי מיאוס ווערן? זיי קאנען דאך וועלטן
 איבערקערן! דאס זינגען דאך חוצפה'ניקעס! נאָר דערשיסן אין פאר
 זיי איין מיטל! אַלזאָ, וואָס הערט זיך עפעס ביי אייך?

מיסטער קונקל: — האָט איר שוין כאַטש גענוג סקעבס?
 איך קום איצט פון פּאַליציי־דעפּאַרטמענט. מיר וועלן איצט קריגן
 צען פּאַליסלייט פאר יעדן סקעב, און זיי וועלן קריגן צען קלאַבס
 פאר יעדן מאָל, וואָס זיי וועלן אַ געשריי טאָן „סקעב“.

שטיינמאן (פרייט זיך): — אַט־אזוי! דערווייל אבער האָב
 איך נאָר קיין סקעבס ניט, און די פּאַר, וואָס זינגען געבליבן, האָב
 איך אויך געמוזט אַרונטערשיקן, ווייל אין אַלע סקעשאַנס פעלן
 „הענט“.

מיסטער קונקל (שמעלס-אן דעם אויער): — אָבער איד הער דאָך, ווי מאַשינען נייען ביי אייד?

שטיינמאַן (זאָגט זיי שטיל אויפן אויער): — דאָס האָב איד עקסטערע אַרויפגעלייגט שטיינער אויף די טרעטערס, אַז די אַרבעטער, וואָס נייען פאַרביי פון די אַנדערע פּלאַרס, זאָלן איבערגעבן די סטרייקערס, אַז מײן שאַפּ גייט „פּול ספּיד“. איד פאַרשטייט? (אַלע צעלאַכן זיך מיט ביטערקייט).

מיסטער מונקל: — נו, ווי געפעלט איד דאָס שטיקעלע נייעס, וואָס מיר האָבן געדרוקט דאָ היינט אין דער פרעסע?

שטיינמאַן: — זייער גוט! איד האָב געלעקט די פינגער פון דעם. (גיט אַ זוך די צייטונג אויפן טיש). אָבער הערט נאָר, וואָס וועט פאַרט זיין? (ווענדט זיך צו מיסטער קונקל) איר ווייסט דאָך ביי אַ מיטונג; איז צווישן מיר און איד זאָל דאָס בלייבן; (ווענדט זיך צו מיסטער מונקל) איר נאָרט אייערע לעזער און מיר נאָרן די מיטגלידער אין אונזער אַסאָסיאָישאַן. דער אמת איז, אַז איד אַליין בין שוין אויך באַנראָבן. איד שטריינג זיך אַן אויפצוהאַלטן מײן לעצטן גרויסן אַרדער, און טאַמער קריג איד אים ניט געמאַכט קומענדיגע וואָך, וועל איד מעגן גיין זינגען צוזאַמען מיט זיי. (ווייזט צום פענצ-טער). פאַרגעסט ניט, אַז דאָס איז שוין די אַכטע וואָך. אַ ריכטיגער אַרבעטער שעמט זיך צו זיין אַ סקעב. און אַ סקעב היינטיגע צייטן — לאַזט מיר אייד זאָגן — קאַסט אַ סך געלט, און עס איז ניטאָ קיין אַרבעט פון אים. און הערט, וואָס איד וועל אייד זאָגן אַ סוד, אַז די מיטגלידער פון דער אַסאָסיאָישאַן פאַרוויינען די יאָרן.

מיסטער קונקל: — נאָר געדולד!

מיסטער מונקל: — יע, געדולד! זיי וועלן בעסער ווערן. עס וועט זיי נאָר אַ כּריפע טאַן (ווייזט אויפן בויד און פאַרקריכט זיך) אַטראַדאָ, וועלן זיי קומען צולויפן. און אַ זיג, מיסטער שטיינ-מאַן, איז אַ געשמאַקער ביסן.

שטיינמאַן: — אַז איר קאַנט זיי נאָרניט פאַרשטיין. דער מיינול ווייסט איד. אַטראַזוי מאַכט איר אַלעמאַל חשבונות, וואָס שטימען ניט. ווייסט איר ניט, אַז זיי האָבן אויך געדולד, און זייער געדולד איז זיי פון אַ רוסישן פּויער? איר הערט, מיסטער מונקל, זיי קאַנען לעבן מיט אַ נאָרניט. און האָט איר געזען זייער מוט, ווי

זיי שטעלן זיך דאָס אַנטקענן? זיי האָבן דאָך ניט קיין מורא פאַר פּאַליציי. דער שוואַרץ-יאָר שרעקט זיי ניט איבער.

מיסטרער קונקל: — איין מיטל פאַר זיי — פּריוואַן!

מיסטרער מונקל: — יע, פּריוואַן, צעוועזן די פייגעלעך אין די

שטייגן, און זאָלן זיי דאָרט זינגען. כאַכאַכאַ!

מיסטרער קונקל: — אויף אַ יאָר, אויף צוויי, אויף דריי, דאַן

וועט נעמען אַ גיכער סוף.

מיסטרער מונקל (כאַפט זיך צום זייגער, גיט אַ קוק): — איד

האָב זיך גאָר פאַרנעסן, אַז איד דאַרף זיין אין קאָרט.

מיסטרער קונקל: — יע, היינט קומט-פאַר דער טרייעל פון

איינער שאַפּטשערמאַן און די אַנדערע זעקס אַרעסטירטע. מ'דאַרף

זיי איינטוילן צו ריכטיגע פאַרציעס.

שטיינמאַן: — דאַצרויט! איצט מאַכט דעם אַנפאַנג, איבער-

הויפט דעם טשערמאַן. ווען איד קאַנט אים אָפּבראַטן אויפן עלעק-

טריק-טשער — טוט עס! זעט איד, דעם מיסטרער (ווייל זיך דערמאָן-

נען דעם נאַמען) הערשט, הערי — אים לאָזט אויס. אים ווייל איד

איצט מאַכן פאַר פאַרמאַן. ער איז אַלרייט. זייער אַ וואוילער מענטש.

ער איז מיר אַ פּריינט. גיט מיר איבער יעדעס וואָרט פון די סטריי-

קערס און ער איז טאַקע פון די, וואָס דער שאַפּ קאָן זיך אָן זיי

אַ טאַג ניט באַגיןן. דאָס איז אַ גאַלדענע „האַנט“. דעם צווייטן, ווי

הייסט ער דאָרט? דערלאַנגט זיי און זאָלן זיי געדיינקען. זיי

וועלן זיצן עלטלאַכע יאָר, וועט זיי אַרויס דער משוגעת, און אפשר

וועלן זיי טאַקע בעסער אַרבעטן, ווען זיי וועלן זיך אַפרוען. (אַלע צע-

לאַכן זיך).

מיסטרער קונקל (ווייזט-אַן אויף מונקל): — אויב קונקל וויל,

וועלן זיי שוין האָבן צו געדיינקען. אַ גוטן! (גיט די האַנט).

מיסטרער מונקל: — נו, גודביי, צום ווידערזען!

מיסטרער קונקל: — יע, מיר וועלן נאָך שפעטער זיין ביי איד.

שטיינמאַן: — פאַרגעסט זיך ניט אַריינצוכאַפּן און איבערגעבן

די לעצטע נייעס. גודביי, אַ גוטן! (קונקל און מונקל גייען אַרויס.

שטיינמאַן בלייבט שטיין אַ וויילע פאַרטראַכט). נו, גיי מאַך אַרדערס

מיט טרייסט-ווערטער, מיט גוטע האַפענונגען, מיט געדולד, אַז

אפילו פאַר זיי קאָן איד ניט איבערגעבן מיין לאַגע.

(פון גאס דערהערן זיך געשרייען: „סקעבס! בו! בו! הו!
פאררעטער! סקעבס!“ עם הערט זיך שטילער געזאנג פון קאמרי
מעלאדיעס).

שטיינמאן (כאפט א בוך אין האנט): — נו, זיי האבן שוין
ווידער אריינגעכאפט.

(עס דערהערן זיך געשרייען פון געשלעגן. ער ווארפט דעם בוך
און לויפט צו צום פענצטער, הויבט אן צו מאכן מיט די הענט,
ווי ער אליין וואלט זיך געשלאגן, ווערט באגייסטערט, ווי די פאליציי
ווארפט זיך מיט די קלאבן און מאכט זיי נאך. עם קלינגט א גלעקל
פון א פאטרו-וואגן. שטיינמאן גייט צו א צופרידענער צוריק צום
בוך.)

שטיינמאן: — אט אזוי, אריינגעכאפט! זיי וועלן שוין א
צענטן פארזאגן! (עס דערהערט זיך ווידער געזאנג: „אן דהי לייז“.
שטיינמאן פארשטעלט זיך די אויערן, גיט א קלאפ מיטן בוך אין
טיש.) אויב אזוי וועט זיין נאך א וואך, וועל איך משוגע ווערן. איך
וועל רואנירט ווערן. (כאפט זיך צוריק.) ניין, זיי וועלן ביי מיר
גיט אויספירן! איך מוז זיי געבן א לעסאן! ניין! אוי, מיין קאפ!
(כאפט ארויס דאס קעסטלע מיט פילן, לויפט צו גיסטאן א גלאז
וואסער און שליינגט ארונטער א פיל, האלט זיך א וויילע פארן קאפ
און פאלט אַוועק אויפן קאנאפע צוזאמענגערעמפט.) אוי, זיי וועלן
פאלן צו מיינע פיס! אוי, זיי וועלן נאך קומען זיך בעטן ביי מיר!
אוי, מיין קאפ! (ווארנט זיך אוימרוואיג. מאסן שרייען אין גאס:
„סקעב! פאררעטער! בו! בו! בו!“ ביי יעדן געשריי גיט שטיינ-
מאן א ציטער. ער שלאפט איין און רעדט פון שלאפה.) זיי וועלן קר-
מען זיך בעטן, זיי וועלן — — איך דארף זיי אבער ניט. מיין שאפ
ארבעט. די מאשינען גייען. גיכער! גיכער! (עס צעפענען זיך די
טירן פון פאבריק. עם באווייזט זיך דער מאשינען-טאנץ. שטיינמאן
ווארפט זיך פון פרייד.) גיכער! גיכער! כאכא-כא! גיכער! גיכער!
דריי, דריי, דריי! גיכער! גיכער! אלע מאשינען! גיכער! גיכער!
(טירן פארמאכן זיך. מאשינען-טאנץ פארשווינדט. ערשטער ארבעטער
קומט אריין. קריכט דערשלאגן דורך דער טיר פון גאס.)

ערשטער ארבעטער: — האט רחמנות, מיינע קינדער שטארבן
פון הונגער! נעמט מיר צוריק צו דער ארבעט. איך וועל ארבעטן
פאר צוואנציג דאלער א וואך.

שטיינמאן (ווארפט זיך פון שלאף) : — ארויס פון דאנען!
 איך דארף דיך ניט! איך האב גענוג "הענט"!
 (די טירן פון פאבריק צעפענען זיך. מאשינען-טאנץ ארבעט.
 מאשינען רוישן. ערשטער ארבעטער גייט ארויס מיט דערשלאגנע
 טויט. מאשינען-טאנץ פארשווינדט. צווייטער ארבעטער קומט אריין.)
 צווייטער ארבעטער : — מיסטער שטיינמאן, ראטעוועט מיר!
 נעמט מיר צוריק צו דער ארבעט. איך קאן שוין מער ניט ליידן.
 אויב איר ניט מיר ניט קיין ארבעט, מאד איך א סוף צו מיין לעבן.
 איך בין הונגעריג. איך וועל ארבעטן פאר פופצן דאלער א וואך.
 שטיינמאן (לאכט פון שלאף) : — ארויס פון דאנען. מיין שאפ
 ארבעט. (עס עפענען זיך די טירן. ס'באווייזט זיך דער מאשינען-
 טאנץ.) ניטא קיין ארבעט פאר אייך. גייט-אויס פון הונגער! איך
 דארף ניט מער קיין "הענט". דער שאפ גייט. די מאשינען ארבעטן.
 (מאשינען-טאנץ פארשווינדט. צווייטער ארבעטער גייט אוועק גע-
 בויגן. דריטער ארבעטער קומט אריין.)
 דריטער ארבעטער : — כאס, טייערער באס, ראטעוועט!
 איר זענט דאך אלעמאל געווען אונזער באשיצער. האט רחמנות!
 מיין ווייב איז קראנק. די קינדער הונגערן. אין הויז איז קאלט.
 (שטיינמאן לאכט פון שלאף און ווארפט זיך פון פרייד.) נעמט מיר
 צוריק צו דער ארבעט. איך וועל ארבעטן פאר צוועלף דאלער א וואך.
 איר ווילט מער שטונדן? נוט! איך וועל ארבעטן פיר און זעכציג
 שעה א וואך, אבי נעמט מיר צוריק צו דער ארבעט.
 שטיינמאן : — דזשאבס? ניטא מער! אלע מאשינען אר-
 בעטן. (מאשינען-טאנץ באווייזט זיך.) ארויס פון דאנען! איך האב
 גענוג "הענט". גענוג! מיינע מאשינען ארבעטן!
 (מאשינען-טאנץ פארשווינדט. דריטער ארבעטער פארברעכט זיינע
 הענט איבערן קאפ, גייט ארויס. פערטער ארבעטער קומט אריין.)
 פערטער ארבעטער : — ברויט! ברויט! איך בין הונגעריג!
 עסן! עסן! ארבעט, ארבעט! איך וועל ארבעטן פאר צען דאלער
 א וואך. איך וועל ארבעטן וויפיל שעה איר ווילט. איך וועל שלאפן
 אין שאפ. ברויט! איך וועל מער ניט באלאנגען צו קיין יוניאן.
 שטיינמאן (נלעט זיך זיין בויך) : — ארויס! איך דארף אייך
 ניט! (מאשינען-טאנץ באווייזט זיך.) ארויס! שטארבט-אויס פון

הונגער! איך דארף אייך ניט! די מאשינען דרייען זיך. גיכער! גיכער!
ארויס פון דאנען! ארויס!

(מאשינען־טאנץ פארשווינדט. פרוי און קינד קומען אריין. פער-
טער ארבעטער בייסט זיך די פינגער און גייט ארויס).

פרוי: — גוטער מענטש, העלף אינו. גיב צוריק מיין מאן
דעם דזשאב. איך בין גרויט צו זיין א שקלאף פאר דיר. איך וועל
ארבעטן פאר דיר. מיין קינד וועט ארבעטן. מיר אלע וועלן ארבעטן.
נעם מיין מאן צוריק צו דער ארבעט. מיר הונגערן. מיר לידן. (פרוי
און קינד שטרעקן־אויס די הענט.) דערבארעם זיך. מיר גייען־אויס
פאר א שטיקל ברויט.

קינד: — איך וועל אויך ארבעטן. איך בין הונגערדיג. איך מיט
מיין מאמען מיט מיין טאטן — מיר אלע וועלן ארבעטן. בלויז פאר
ברויט, ברויט!

שטיינמאן: — דו ביסט נאך יונג, א שיין ווייבל. (שטרעקט־אויס
די הענט, ווי איר ארומצונעמען, דריקט זי צו זיך.) נעם מיר ארום.
שטארקער, פעסטער! (ווערט ביזן.) ארויס פון דאנען! איך דארף
ניט קיין "הענט". (מאשינען־טאנץ באווייזט זיך.) ארויס! איך האב
אלע "הענט". גענוג "הענט"! (די מאמע מיטן קינד גייען ארויס
כליפענדיג. מאשינען־טאנץ פארשווינדט.) שטיינמאן קוועלט הויך
אויפן קול. טעלעפאן פאנגט־אן שטארק צו קלינגען. שטיינמאן כאפט
זיך אויף ווי צעמישט. ווישט זיך דעם שנוויס פון פנים. טעלעפאן
קלינגט. ער זיצט צעטומלט און ווייסט ניט וואס צו טאן. קוקט אויף
אלע זייטן.)

שטיינמאן: — א, וואס פאר א שיינער חלום דאס איז געווען!
(קוקט זיך ארום, לויפט צום טעלעפאן, זיך האלטנדיג פארן קאפ.) א
חלום, א חלום! (נעמט דעם טעלעפאן אין האנט. מאסן־געזאנג הערט
זיך אין גאס. ער מאכט מיט דער האנט צום פענצטער, ווי ער וואלט
זיי געהייסן, אז זיי זאלן אויפהערן זינגען.) יע, שטיינמאן, עינגרייד
קאמפאני! צען טויזנט אַרדערס. סטרייק? ניין, ניטא, אויס! מ'אר-
בעט! יע, זיכער! דעם 22טן. יע, געוויס. גורביו! (עס קלינגט די
"בעל" פון טיר. ער עפנט מיט א דריס א קנעפל אין דעסק. די טיר
עפנט זיך. טעלעגראם־טרענער קומט אריין, דערלאנגט א טעלעגראם
און פארלאזט דעם אָפּיס. שטיינמאן עפנט מיט צימערנדיגע הענט.)

נעמט לייענען אין איילעניש. פאלט אריין אין שמוץ.) צוויי טעג נאך טיס. (קוקט נאכאמאל אריין אין דער טעלעגראם.) צוויי טעג. איר פארליר דעם ארדער. האב איך א זיג, אדער ניט מער קיין שאפ. גענוג! נו, גענוג! (לויפט ארויס פון טיר, דריקט די "בעל" פון עלעוויטאָר. קומט אריין צוריק. לויפט ארום ווי צעמישט. עלעוויטאָר-מאן שמעלט זיך פון אויסנווייניג לעבן דעם אפענעם קליינעם פענצערל.) הער נאר, זאג אימיצן פון די סטרייקער, אז איר וויל זען א קאמיטע אין מיין אָפּיס. (עלעוויטאָר-מאן פארשווינדט. טעלעפאָן קלינגט. שטיינ-מאן לויפט-צו.) יעס, שטיינמאן. קאונסלען. קאונסלעט! רואינרט מיר אינגאנצן! נאך א וואָך? איר טרייבט מיר דאָך צו זיי אין די הענט אריין. מענטש! גזלן! וואָס בלייבט מיר צו טאָן? (היינגט-אויף מיט כעס דאָס טרייבל פון טעלעפאָן. "בעל" קלינגט. שטיינמאן ענטפערט. די טיר עפנט זיך. מיסטער קונקל און מונקל קומען אריין פריילעך. ביידע שמעלן-אן די הענט אויף הינטן צו קריגן געלט.)

מיסטער קונקל: — שוין!

מיסטער מונקל: — געמאכט דעם דזשאב!

שטיינמאן: — וואָס רעדט איר איצטער וועגן געלט? זאָגט מיר

כעסער וואָס ס'איז געשען.

מיסטער מונקל (כאפט ארויס א פאפירל פון זיין קעשענע):

— פארלאזט זיך אויף קונקל מונקל. אָט איז דאָס! (נעמט לייענען.)

מאָריס קאָן — זעקס מאָנאטן; היימאן פאסטערנאק — זעקס מאָ-

נאטן; ווילי סטאַר — דריי מאָנאטן; הערי ווייזמאן — זעקס מאָ-

נאטן; הערי פלאם — צוועלף מאָנאטן; אייבי —

שטיינמאן (כאפט זיך פארן קאפ): — אַטידאָס איז ער!

נעוואָלד! איר האָט דאָך מיר שוין אינגאנצן רואינירט! דאָס איז

דאָך מיין בעסטער פריינט, מיין בעסטער אַרבעטער. דעם קאַליקע

האַט איר געגעבן דריי מאָנאטן, און הערשלען — א יאָר?!

מיסטער קונקל: — נו, שאַ! וואָס ערגערט איר זיך אזוי?

פונקט ווי מיר קאָנען אַרײַנזעצן, אזוי קאָנען מיר אַרויסנעמען. פאַר-

לאָזט זיך אויף אונז.

(עס דערהערן זיך "בראַוואַ"-געשרייען פון גאָס. מ'זינגט "האַלד

דחי פאַרט". שטיינמאַן כאַפט זיך פאַרן קאַפּ. קונקל און מונקל קוקן זיך איבער).

שטיינמאַן: — שלעכט! שלעכט! שלעכט! אַלץ גייט מיט דער פוטער אַראָפּ. עס טוט מיר לייד, אָבער — — (עס קלינגט די „בעל". ער לויפט־צו צום דעסק. דריקט דאָס קנעפל. די טיר עפנט זיך. הערי ווייזמאַן קומט אַרײַן מיט אַ קאַמיטע פון דריי. שטיינמאַן און קונקל און מונקל ווילן זיך אַנקוקן, און גנב'ענען אַוועק אויף גיך די אויגן. קונקל און מונקל גיבן אַ דריי־אויס די „דוירכיס" אויף אַ זייט און מעסטן־אַפּ די סטרייק־קאַמיטע פון קאַפּ בײַ די פיס. שטיינמאַן לויפט־צו צו די ביכער. בלייבט שטיין פאַרטראַכט לעבן דעסק).

מיססער קונקל (זיך ווענדנדיג צו הערי ווייזמאַן): — מיר האַכט זיך, אַז איר זענט געווען היינט אין קאָרט און געקראָגן זעקס מאַנאַטן. טאָ ווי קומט איר אַהער?

הערי ווייזמאַן (מיט שפאַס): — דורכן שליסל־לאָד. (מונקל כאַפט אַרויס אַ בלייפ־דער און פאַרשרייבט.) איר מיינט, אַז אַזעלכע „לאַבינאָיס" ווי איר האָט שוין דעם כוח אויף שטענדיג צו פאַרשיקן, צו מערדערן דעם אַרבעטער, ווען ער קעמפט פאַר אַ גרעסער שטיקל ברויט? דער דרוק פון אונזערע אַרבעטער־מאַסן דורך דער „איג־טערנעשאַנאַל לייבאַר דעפענס" צעשמעטערט אייערע פרייס־אַפּס און עפנט פאַר אונז ניט נאָר די טירן פון די פּרויאָנס, נאָר אויך אפילו די טירן פון די פאַבריקן. (ער ניט אַ מאַד מיט דער האַנט.) נאָר מיט וועמען רעד איר דאָ? (ווענדט זיך צו שטיינמאַן/ען.) מיססער שטיינמאַן, וואָס האָט איר מיך גערופן און וואָס האָט איר מיר צו זאָגן?

שטיינמאַן (צעטומלט): — איר האָב געוואַלט וויסן: דיינקט איר אַנצוהאַלטן דעם סטרייק, אָדער קומען צו דער אַרבעט? איר האָב אַן אָרדער, אַן אָרדער, וואָס איר וועט קאַנען אַרבעטן טאָג און נאַכט. נאָר אַ רעדאַקשאַן מוז זיין. איר פאַרשטייט: פאַר אייער בע־נעפיט, פאַר אייער בענעפיט.

הערי ווייזמאַן (קוקט אים אַן מיט שפאַס): — אין הלום וועט איר קריגן אַ רעדאַקשאַן!

(שטיינמאן דערמאנט זיך אין חלום, גיט א ציטער.)
 קונקל און מונקל (מיט א ביטערן געלעכטער): — זיי וועלן
 געבן. זיי וועלן בעסער ווערן. עס וועט זיי א קיצל טאן אט-אדא-א
 (ווייזן אויפן בויד).

הערי ווייזמאן (איינגארירט זיי): אויף דעם האָט איר מיר גיט
 געדארפט רופן. אונזער באשלוס פאר אייך איז קלאר. און פאר דער
 טובה, וואָס איר ווילט אונז געבן אַרבעט טאָג און נאַכט, — אַ שיינעם
 דאַנק אייך! מיר ווילן גיט אַרבעטן טאָג און נאַכט. מיר ווילן אַר-
 בעטן ווי מענטשן! און אויב עס איז פאַראַן אַ סך אַרבעט, זיינען אַבער
 פאַראַן אַ סך פאַראַזיטן, (גיט אַ קוק אויף קונקל און מונקל.) וואָס
 גייען אַרום ליידיג און לעבן פון יענעמ'ס פּראַצע. זיינען זיי אויך גיט
 קראַנק צו גיין אַרבעטן. איז דאָס אַלץ, וואָס איר האָט אונז געוואָלט
 זאָגן? (קלייבט זיך אַרויסצוגיין).

שטיינמאן (פאַרלאָרן, צעטומלט): — הערט. (ווייסט גיט וואָס
 צו זאָגן.) הערט נאָך: איר האָט געאַרבעט פאַר מיר אַזויפיל יאָרן.
 מיסטער קונקל: — זיי וועלן נאָך ווייטער קומען אַרבעטן.
 מיסטער מונקל: — וואָס דען, זיי וועלן בעסער ווערן.
 הערי ווייזמאן: — איז וואָס ווילט איר זאָגן, מיסטער שטיינ-
 מאַן?

שטיינמאן: — זאָל נעמען אַ סוף! (קוקט זיך איבער מיט קונקל
 און מונקל. צעשרייט זיך מיט אַ ווילד היסטעריש קול.) איר דאַרף
 „הענט!“! „הענט!“! אַלץ איז רואינירט! (פאַלט אַרײַן אין שטול).

הערי ווייזמאן: — איר האָט געקראָגן אַ לעסאָן — באַצאַלט
 אייער פּרייז. (טייטלט מיטן פינגער אויף קונקל און מונקל.) זיי
 האָבן גיינגסטערס. זיי האָבן פאַליציי. זיי האָבן די באַלעכטאָישע פּרעסע.
 זיי האָבן „הענט“ צו מערדערן אונז, צו שפּאַלטן אונז די קעפּ און
 דערנאָך אונז אַרעסטירן, אפילו אָנגעגרייטע פּרײַזאַן-טערמינען פאַר
 אונז האָבן זיי — אַבער „הענט“ צו שאַפן, הענט פאַרמאָזאָליעטע,
 וואָס קאַנען פּראַצעווען, הענט, וואָס קאַנען בויען, און טאַקע הענט,
 וואָס קאַנען זיך בײַלן אין פּויסטן און קעמפּן קעגן אונזערע שונאים —
 דאָס האָבן מיר, די אַרבעטער! ווען איר וועט פאַרטיג
 זיין, — רופט אונז! (די אַרבעטער-קאָמיטע לאָזט זיך צום טיר.

קונקל און מונקל פאָכען זיך מיט די „דוירבוס“. שטיינמאַן כאַפּט אַרויס דאָס באַקסעלע מיט פּילן. לאַזט זיך גיין צו די וואַסער. ווען דער פאַרהאַנג הויבט זיך אָן אַרונטערלאָזן, דערהערט זיך דאָס געזאַנג פון די מאַסן):

סטרייק! סטרייק! סטרייק! צום קאַמף מיט נייעם מוט!
סטרייק! סטרייק! סטרייק! ביז לעצטן טראָפן בלוט!

(פאַרהאַנג פאַרט)

געוואָלד די „פּיאָטילעטקע“ !

(מאַטריסצענע)

עם באטיילינגן זיך :

א גלח, א רב, א שמש, א פאפ, א פאליטישן, א
אפיטאליסט, א פראסטיטוטקע, פערד, הוירים,
אקסן, אייזלען, קעז, מייז, הינט, לייז און אנדערע
באשעפענישן.

אין הינטערזונט זען זיך ריזיגע פאבריקן, וואוינונען, קראמען, קלויסטערס מיט איבערגעבראכענע צלמים. אינמיטן פון דער בינע ליגט א גרויסער שטיין, ארום-און-ארום באוואקסן מיט גראז. אויפן גראז ליגן אנגעווארפן צעבראכענע צווייגן און קלענערע שטיינער. דער פארהאנג הויבט זיך לאנגזאם און עס דערהערט זיך סירענעס טייפן, דער געקלאפ אין קאוואדלעס, דאס זעגן אין האלץ, די הוזשעריי פון עראפלאנען, דער גערויש פון טראקטארס פארן, דאס קלאפן פון מאשינען. פונקטן שפריצן, און פון צייט-צו-צייט דערועט זיך אין די פאבריק א באלויכטענער סערפ-און-האמער.

פאפ (שפאצירט, האלטנדיג פארבראכן די הענט): — זיי בויען!! (זעצט זיך אויף אן אפגעבראכענעם צווייג און קוקט אין דער ריכטונג פון די פאבריקן).
רב (קומט אריין מיטן שמש, גלעט זיך די בארד, הערט זיך צו א וויילע צו דעם קלאפן): — זיי ברעכן! (זעצט זיך אויף א שטיין, שמש לעבן אים).
פאליטישן און קאפיטאליסט: (קייקלען זיך אריין מיט די גראבע בייכער, פירנדיג פאר א ציימל א פערד, שטעלן זיך אפ א וויילע און ווייזן-דאן מיטן פינגער): — זיי קערן איבער די וועלט. (בינדן-צו דעם פערד צו א בוים און זעצן זיך אוועק אויף שטיינער).
גלח (מיט לאנגזאמע טריט, קראצט זיך אין פאטעלניצע): — מיר זיינען פארלארן!
אלע: — מיר זיינען פארלארן! (מאכן פלאץ פארן גלח. ער זעצט זיך אוועק).
דער גערויש ווערט שטילער. עס הערט זיך בלויז דאס קלאפן פון די מאשינען).
פאפ (ווייזט-דאן מיט די הענט אויף די פאבריקן): — ווער וואלט דאס געגלייבט? אין שקאלעס ניט גענאנגען, אין גימנאזיע ניט געלערנט, בלויז נעווען ארבעטער, פויעריס, און איצט? (ריזיגער סירענען-פייף). זיי בויען!

אלע: — זיי בויען!
 רב: — זיי ברעכן!
 אלע: — זיי ברעכן!
 פאליטישן און קאפיטאליסט: — זיי קערן איבער די וועלט!
 אלע: — זיי קערן איבער די וועלט!
 גלח: — מיר זיינען פארלאָרן!
 קאפיטאליסט (שפרינגט-אויף): — אָבער דאָס אַרומגיין פאַר-
 צווייפלט וועט אונז גאַרניט בעסער מאַכן. פאַרוואָס ניט טראַכטן וועגן
 עפעס צו טאָן?
 פערד (גיט אַ הירושע): — אפשר גאָט בעטן?
 שמש (שאַקלט-צו מיטן קאַפּ): — גאָט בעטן!
 פאַפּ, גלח, רב (אַלע צוזאַמען): — שוין געבעטן!
 פאַפּ: — מיר זיינען אויף די קני געשטאַנען, טרערן פאַרגאַסן.
 דער הייליגער מאַריע געקושט פון אַלע זייטן.
 רב: — מיר האָבן שוין תעניתים געפאַסט, צדקה געגעבן,
 „על-חטא“ זיך געקלאָפּט.
 גלח (צלמ'ט זיך): — מיר האָבן זיך גע'צלמ'ט אין דער לייגן
 און אין דער ברייט, אפילו מתנות שוין גאָט געבראַכט.
 פערד (הירושעט און וויינט).
 פאליטישן (שטעלט זיך אַוועק ווי צו האַלטן אַ רעדע): —
 פריינט, איך האָב אַן עצה, וואָס וועט אונז ראַטעווען. (גיט אַ וואונק
 צום קאפיטאליסט און זאָגט אים שטיל אויפן אויער.) זאָג אונזערע
 נאַכפאַלגער, זיי זאָלן אַרויס, זיי דאַרפן ניט הערן וועגן אַלע אונזערע
 פלענער.
 קאפיטאליסט (צום שמש): — נעמט דאָס פֿערדעלע און
 גייט, וועט איר קריגן פון אַלעם גוטן צום עסן.
 פערד (הירושעט און פאַרנויגט זיך): — אַ דאַנק, אַ דאַנק.
 (שמש נעמט אים פאַרן צוימל און ביידע גייען אַרויס).
 פאליטישן: — ברודערלעך, מיר האָבן איין ברירה ווי פטור
 צו ווערן פון די קאמוניסטן: אינטערווענציע.
 רב (שטעלט-דעם אויער): — אַ, וואָס איז דאָס?
 פאליטישן: — פאַרלאָזט זיך שוין אויף אונז! מיר ווייסן
 שוין וואָס דאָס איז. יע, אינטערווענציע. ניט לאָזן זיי אַנגיין מיט

דעם פינדיאָריגן פּלאַן. ווייל קאָמוניסטן רעדן ניט גלאַט אין דער וועלט אַרײַן. זיי רעדן און טוען.
(עס דערהערט זיך שטאַרקער דער געקלאַפּ פון די מאַשינען.
סירענען הויבן אָן פּײַפּן).

אַלע (פאַרשטעלן זיך די אויערן): — געוואַלד, די „פּיאַטי-
לעטקע“! דאָס ברעכן זיי און בויען!

פּאַלימישן: — יע, די באַלשעוויקעס האָבן זיך גענומען צו טאָן מעשים: זיי בויען רײַזע קאַאָפּעראַטיוון און שאַפּן אַפּ דעם פּרי-וואַטן פּעשעפּט. זיי וואַרצלען אַויס פּראַסטיטוציע. זיי פאַרניכטן די כּלי-קודש. זיי דערשטיקן דעם קולאַק. זיי פירן אַרײַן אַטאַמאַבילן און פּטראָל אַרויס דעם פּערד-און-וואַגן. זיי האָבן אָפּגעשאַפּט דעם אַקס און די סאַכע און אַרײַנגעפירט דעם טראַקטאָר. זיי האָבן אויפ-געבויט מאַדערנע הייזער מיט אַ געוונטן פּונדאַמענט, מיט מאַדערנע אײַנריכטונגען. זיי בויען לופּט-שיפּן. זיי האָבן אוועקגענומען די מאַר-יאַנטקעס פון די פּריצים. זיי פאַרניכטן רעליגיע — אונזער גאָט.
אַלע: — אונזער גאָט.

פּאַלימישן: — פאַר מיר, פאַר אײך, פאַר דעם קאַפיטאַליסט איז ניטאָ מער קיין אָרט בײַ די קאָמוניסטן. (אַלע פאַרברעכן מיט די הענט). אײַן מיטל האָבן מיר נאָר, אויב מיר ווילן ניט אָפּגעווישט ווערן פון איבער דער גאַנצער וועלט: מ ל ח מ ה!
אַלע: — מ ל ח מ ה!

קאַפיטאַליסט: — יע, מלחמה. מיר האָבן אָבער ניט מיט וועמען די מלחמה צו פירן. אונזערע כּוחות אין סאָוועטן-לאַנד זײַנען צע-שמעטערט. די באַלשעוויקעס האָבן אונזערע רײַען דעמאָראַליזירט. מיר האָבן זיך ניט צו וועמען צו ווענדן. מיר האָבן איצט ניט קיין גאָט און ניט קיין לאַנד.

פּאַלימישן: — קיין לאַנד? מיר וועלן זיך ווענדן צו די מאַכט-האַבער און גוט-באַזיצער פון אַמעריקע, ענגלאַנד, פּראַנקרייך, דײַטש-לאַנד און אַלע אַנדערע, וועמען עס דערוואַרט אונזער סוף. זיי וועלן אונז העלפּן. זיי מ ו ז ו אונז העלפּן. די סאַציאַל-דעמאָקראַטן פון אַלע לענדער וועלן אויך טאָן זײַער חלק... און וועגן גאָט — ניט געזאָרגט. דו זיי דער גאָט, און אין דײַן נאָמען וועלן מיר צוזאַמענרופּן אַלע געקרוינדעטע, באַליידיגטע און אונטערדריקטע. מיר'ן פאַראײַ-ניגן אַלץ און אַלעמען. אפילו די בהמות און תּײַות וועלן מיר אויפּרײַצן

קענן זיי, און דו וועסט זיי באפעלן וואס צו טאן, ווי צו באפרייען זיך פון די באַלשעוויקעס מיט זייער „פּיאַטילעטקע“. ניי, טו זיך אַז ווי אַ מענטש, איד מיין ווי אַ גאַט, און גיב באפעלן, און איר (ווערט זיך צום רב, גלח און פּאַפּ.) קומט מיט מיר. מיר וועלן זיך פאַרטראַכטן ווי צוזאַמענצובריינגען אונזערע פריינט, די דערשלאַגענע און באַ-ליידיגטע, און באַוווּיזן זיי, אַז זייער האַפענונג ליגט נאָר אין דעם, ווען זיי וועלן הערן גאַט'ס וואָרט. -

אַלע (גיבן אַ קרעכץ, הויכדאָוּף די הענט צום הימל. גייען אַפּ לאַנגזאַם).

(עס ווערט אַ שטאַרקער געקלאַפּ פון די האַמערן. מאַשינען רוישן. סירענעס פייפּן. עס הערט זיך געזאַנג פון די פאַבריקן: „אויף פינף אַקעאַנען זאָל וווייען און פלאַמען די פּאַן פון סאַוועטישן פּלאַט“.

עס קומען אַרײַן בהמות, חיות, דערהערן דאָס זינגען. דרייען זיך אַרום שטיין, ציטערן און לויפן אַרויס. די פּראַסטיטוטקע און דער שמש טאַנצן-אויס אַ טאַנץ פון שרעק און לויפן אַרויס).

קאַפּיטאַליסט (קומט אַרײַן געקליידט ווי מאָרס מיט אַן אויפ-שריפט אויפן האַרצן: „איד בין גאַט!“ שטעלט פעסטע טריט, רעדנ-דיג ווי צו זיך אַלײַן): — איד בין גאַט! (קריכט אַרויף אויפן שטיין און זעצט זיך אַוועק. יעדעס מאַל, ווען עס דערהערט זיך אַ סירע-נען-פייף, גיט ער אַ ציטער).

(דאָס קלאַפּן אין די פאַבריקן ווערט שטילער. עס דערהערט זיך דאָס קלאַפּן אין אַ פּויק, דאָס בלאַזן פון אַ שופּר, דאָס קלינגען פון אַ גלאַק, באַגלייט מיט ריטשערייען פון חיות, בהמות און שרצים. עס קומען אַרײַן: דער פּאַפּ, האַלטנדיג אַ גלאַק אויפּגעהאַנגען אויף אַ שטעקן, און דער גלח מיט דער פּראַסטיטוטקע גייען אים נאָך און ציען דעם גלאַק. דער רב מיט אַ שופּר אין האַנט. דער שמש פּאַלגט אים נאָך. דער פּאַליטישן מיט אַ פּויק, אויף וועלכן עס איז אָנגע-שריבן: „באַלעבאַטישע פרעסע“ — הינטער אים. פּערד, אייולען, חזירים, אַקסן און אַנדערע חיות גייען נאָך און ריטשען מיט ווילדע קולות).

פּאַליטישן (טוט-אויס דעם פּויק, רופּט צוזאַמען דעם רב, פּאַפּ און גלח. אַלע צוזאַמען פאַרנויגן זיך פאַר גאַט): — הער, גאַט! מיר זיינען געקומען צו דיר ווי אַ קאַמיטע, אין נאַמען פון דייע פּעלקער. דו ביסט דער גאַט פון אַלע געטער. טאָ זיי ווייסן, אַז די פּאַ-

מוניסטן האבן רואינירט אונזערע געשעפטן און ווילן אינגאנצן איבער-
קערן די וועלט, צעשטערן דאס לעבן פון פאלק.

פאפ: — גרויסער האר, מיר האבן דיר אלעמאל טריי געדינט.
איצט ליגט דער שיקזאל אונזערער אין דיינע הענט.

רב: — זע, גרויסער גאט, ווי דיינע אונטערטאנען (ווייזט אויף
די בהמות און חיות) ליגן פאר דיינע פיס. זיי זיינען גרייט דורכ-
צופירן דיינע באפעלן. העלף זיי! באשיץ זיי!

גלח: — זאג זיי נאר וואס צו טאן — און אלע זיינען גרייט!

אלע בהמות און חיות (קוויטשען און ריטשען): — אלע!

אלע!

גאט (שטעלט זיך אוועק): — קינדערלאך, שווארצע און געלע,

זייט וויסן: סאוועטן-לאנד איז א זינדיג לאנד.

אלע: — א זינדיג לאנד!

גאט: — און לעבן איז א זינדיג לאנד איז ערגער ווי אין

גיחנום. דערפאר מוזן מיר איינמאל פאר אלעמאל דערקלערן קריג
די זינדיגע מענטשן, און דאן וועלן מיר אלע זיכער זיין צו רוען
אין גן-עדן.

(רב, גלח, פאפ און פאליטישן פארנויגן זיך. גאט זעצט זיך

אוועק).

פאליטישן: — הער גאט! וועט דיר ליב זיין אויסצוהערן

דעם פארלאנג פון דיינע דינער?

גאט: — געוויס! (הויכט-אויף זיינע הענט און בענטשט זיי.)

זאל געבענטשט זיין די שטים פון מיין פאלק, די דינער, וואס ווייסן

ווי צו דינען זייער גאט.

שמש (נעבעכדיג): — הארציגער גאט פון אויבן און אונטן!

הער זיך צו צו מיינע צרות. איד בין שוין א שמש פון כמה ימים
ושנים, זיינען געקומען די באלשעוויקעס, ימח שמש, און מ'האט פון
אונזער שול געמאכט א קלוב, און איד, ווי דו זעסט מיך א לעבעדיגן,
בין געבליבן אן א שטעלע. אויס שמש און אויס שול, וויי איז מיר!

גאט (קראצט זיך אונטער דער פאכווע): — שמשים, ווערט

דערווייל געפלייט און פארקויפט וואס עס לאזט זיך, און ווייטער

פארלאזט זיך אויף גאט.

פראסטימוסקע (טאנצט-צו): — געליכטער גאט פון אלע

פראַסטימוטקעס! דו ביסט אַלעמאַל געווען אונזער שפּיזער, טא פאַרלאָז אונז אויך איצט ניט. אַמאַל, אין צאַרן־לאַנד, האָבן מיר זיך אָנגעזען... געווען אין קעניגלעכן הויף... אין שאַמפּאַניער זיך געבאָדן. איצט, איצט קוקט מען אויף אונז מיט עקל. וואו מיר באַ ווייזן זיך, זאָגט מען אונז: "דער, וואָס אַרבעט ניט, דאַרף ניט עסן". (פאַרנויגט זיך).

גאַט: — דו ווער אַ טענצערן און טאַנץ אויף אַלע אומפאַר־טייאישע חתונות. נאָר וואָרף אַן אויגל וואו מ'דאַרף און פאַרפיר וועמען עס באַצאַלט זיך.

אַלע: — בראַוואַ, בראַוואַ!

(פראַסטימוטקע טאַנצט אַוועק).

חזיר (ניט אַ שפּרינג פאַרויס. אַלע נאָך אים צעשטעלן זיך אין ריי): — אַלמעכטיגער גאַט (גיט אַ ריטשע) פון אַלע חזירים! וואָס טוט מען, וואָס? אונז, חזירים, אין אַלעמאַל אזוי נוט געווען אין רוסלאַנד. מיר האָבן געלעבט אַ חזיר'שן טאַג. וואו מיר זיינען געגאַנגען, אין געווען פאַר אונז פריי. איצט האָבן די קאַמוניסטן אויפגעבויעט מאַדערנע הייזער, און מיר האָבן ניט וואו אַ שנוק אריינג צירוקן...

גאַט: — חזירים, האָט שכל! ווערט פירער אין די סאַצויאַל־פאַ־שיסטישע יוניאָנס, און וואו נאָר איר קאַנט אַריינרוקן אייער שנוק, רוקט אַרײַן, און זאָלן די קאַמוניסטן וויסן... (אַלע פאַטשן בראַוואַ).

פערד (חירושעט): — גאַט פון אַלע פערד! ווי דו קוקסט אונז אַז, זיינען מיר אַלעמאַל געשטאַנען אין וואָגן און געפירט די גרעסטע מענטשן... און היינט — וויי אין אונזער פערדישער וועלט! זינט די קאַמוניסטן האָבן זיך גענומען צו דעם פינף־יאָר פלאַן, האָבן מיר מער קיין ווערט ניט. קיינער רעכנט זיך ניט מיט אַ פערד. די רעדער דרייען זיך אַלײַן, אַז אונז. פערד האָט מען אין דרערד...

גאַט (גיט זיך אַ וויש די אויגן): — פערד, ווערט שרייבער אין די געלע און שוואַרצע צייטונגען און חירושעט אויף די קאַ־מוניסטן ווי פערד קאַנען. (אַלע פאַטשן בראַוואַ).

אַקס: — ליבער גאַט פון אַלע אַקסן! ווי דו קוקסט מיר אַז, בין איך אַלעמאַל געגאַנגען, ווי עס דאַרף גיין אַז אַקס אין דער סאַכע. זיינען געקומען די באַלשעוויקעס מיט זייער פינף־יאָר פלאַן און

האָבן אוועקגעשטעלט טראַקטאָרס אויף מיין אָרט. און איד, אַקס, האָב קיין אָרט ניט מער... ניטאָ מער פאַר מיר קיין אַרבעט.

גאַט (בייז): — אַקסן! ווערט קאַרעספּאַנדענטן פאַר אַלע באַלעד באַטישע צייטונגען, און איר וועט דורך דעם נאָך מער פאַרגרעסערן אייער אַקסן-משפּחה איבער דער גאַנצער וועלט... און די קאָמוניסטן וועלן וויסן, אז אַקסן מוזן בלייבן אַקסן... (אַלע: בראַוואַ! בראַוואַ! דער אייזל שאַקלט מיט די אויערן און לויפט פאַראַויס).

אייזל: — גוטער גאַט פון אַלע אייזלען! זיי וויסן, אז איר בין שוין אַן אייזל פון יאָרן און יאָרן. אפילו מיין טאַטע, מיין זיידע און עלטער-זיידע זיינען געווען אייזלען, און היינט דאַרף איר מיט מיינע קאַנגע אויערן זיך פאַרשמעלן די אויגן פון מיין אייזלשן קאַפּ, כדי איר זאָל ניט דאַרפן זען, ווי אַן עראָפּלאַן פירט מיינע פעקלעד, איר וואָלט דאָך אים צעריסן, ווען איר קאָן אים דערגרייכן...

גאַט (גלעט דעם אייזל איבער די אויערן): — אייזלען! גייט גלייך אַריין אין דער סאַציאַל-דעמאָקראַטישער פאַרטיי, און איר וועט זיך דאָרט פילן, ווי ביי זיך אינדערהיים, און צוזאַמען מיט זיי וועט איר קאַנען קעמפן פאַר אייערע פעקלעד...

(די קאַץ גיט זיך אַ חניפה-שן צי-אויס, צעמיאָקעט זיך און שטעלט זיך פאַראַויס).

קאַץ: — גאַט פון אַלע קעץ! זע וואָס די קאָמוניסטן האָבן געמאַכט פון אונז. אַמאָל זיינען אין רוסלאַנד געווען נאָרעס, זיינען געווען מיין, האָבן מיר געהאַט וואָס אַ כאַפּ צו טאָן. טאַמער ניט, האָבן מיר אזוי געהאַט וואָס אין וואו אַ ביינדל אַפּצולעקן. אָבער היינט — כאַטש שטאַרב פון הונגער, ניטאָ וואָס אַ לעק צו טאָן!

גאַט (גלעט די קאַץ): — ווערט רעדאַקטאָרן אין די קאַפיטאַליס-טישע צייטונגען, און איר וועט האָבן גענוג טעלער צו לעקן ביי אייערע באַלעבאַטיים.

(די לויז קריכט-צו פאַמעלעד און הויבט-אָן שעפּטשען).

לויז: — גאַט פון אַלע לויז און לויזער! ווי קאַנסטו צוקוקן אונזער צער. די קאָמוניסטן האָבן צעשטערט אונזער היים. אַמאָליגע צייטן האָבן מיר זיך געוואַרעמט אין די פּאות, אין די בערד און אין די פאַרשמאַלצענע יאַרמולקעס, און איצט זיינען מיר היימלאָז און „באָרד-לאָז... לענין זייערער האָט זיי געהייסן: „ראַט-אויס די לויז,

אז ניט וועט די לויז דיד אויסראטן". מאכן זיי טאקע א תל פון אונז.
(די לויז הויבט זיך אן צו קראצן).

גאָט: — לייזעלעך טייערינקע, נייט און ווערט כלירקודש, און
וואו איר קאָנט אַ ביס טאָן אַ קאָמוניסט, בייסט, און זאָלן זיי זיך
האָבן צו קראָצן פון אייד...

(דער טכויר שטעלט זיך פאַראויס. אַלע כאַפן זיך פאַר די נעזער).
טכויר: — לייבער גאָט פון אַלע טכוירן, פאַרנעם אונזער גע-
בעט. ביי אַיזט האָבן מיר אין רוסלאַנד געטאָן, וואָס מיר האָבן גע-
וואָלט. אומעטום האָבן מיר זיך געקאָנט אַרײַנכאַפן און טאָן „אונ-
זערס"... (אַלע כאַפן זיך פאַר די נעזער). היינט אָבער היט מען אונז
און „מ'דערשבעקט" גלייך וואו מיר געפינען זיך...

גאָט (זיך האַלטנדיג פאַרן נאָז): טכוירן, פאַראייניגט זיך
מיט די רענענאַטן און ניט די קאָמוניסטן צו פילן אייער מאַכט...
אַלע: — הורא! הורא! גוט! (קלאַפן צו מיט די פיס).

מויז (ניט אַ שפרונג): — גאָט פון אַלע מייז און ראַטן! ווי
דו ווייסט, זיינען מיר יאָרן און יאָרן געלעגן אין די מייזלעכער.
גענוג צרות האָבן מיר געהאַט פון די קעי. (קאָץ ניט אַ שפרונג. מויז
דערשרעקט זיך). אָבער דאָס איז גאַרניט אין פאַרגלייך מיט דעם,
וואָס די קאָמוניסטן האָבן אונז געטאָן. מיט זייער פינדייאָר פלאַן
האָבן זיי אויפגעבויט הייזער מיט אַ געזונטן פונדאַמענט, און פאַר
אונז זיינען איצט אַלע לעכער פאַרשטאַפט געוואָרן — כאַטש נעם
און פליאַריין דער קאָץ אין מויל אַרײַן... (קאָץ פאַרמעסט זיך ווידער
ווי צו כאַפן די מויז. די מויז רוקט זיך אַוועק אין אַ זייט).

גאָט: — מייזלעך און ראַצן, ווערט שפּיאַנען! האַלט זיך אין
די לעכער, וואו נאָר איר קאָנט, און פרובירט מאַכן נייע לעכער, וואו
עס איז מעגלעך. וואַטשט די קאָמוניסטן! זייט געטרייע שפּיאַנען
און פאַררעטער — און איר וועט זיך נאָר אַרויפאַרבעטן...

אַלע: — גרויסאַרטיג! (שאַקלען צו מיט די קעפּ).

הונט (שפּרינגנדיג און צעבילט זיך): — הינטישער גאָט!
האַריהאַר האו! וואָס טוט מען וואָס? יאָרן און יאָרן האָבן מיר, הינט,
געשפּילט אַ ראַל אין רוסלאַנד און שטענדיג זיך געלאָזט הערן. די
צאַרסקע צייטן האָבן מיר, הינט, פאַרנומען דעם אויבן-אָן. מיר האָבן
שטענדיג באַוואַכט אונזערע באַלעבאַטיס. ביי אַלע פּריצישע הויפּן

זיינען מיר געשטאנען. און היינט טארן מיר, הינט, א מויל ניט עפענען.
די הויפן האָט מען צוגענומען. די טויערן דאַרף מען מער ניט באַר
וואַכן, און מיר, הינט, זיינען געבליבן ווי הינט אינדרויסן...

גאָט (פאַרברעכט די הענט): — אַך, ווי הינטיש בלוט איז דאָס
געוואָרן הפּקר! (ניט אַ קלאַפּ מיטן פּוס, ווערט בייז). הינט, אַרנאָר
ניזירט גלויך אַ פּישקאַמיטע, וואָס איר אַרבעט זאָל זיין תּמיד צו
בילן אויף די קאַמוניסטן מיט זייערע פּלענער, און אויב די קאַמיטע
וועט אַרבעטן געטריי, וועט זי האָבן אַרבעט צו בילן און צו האַווקען
טאָג ווי נאַכט...

(אַלע פּאַלן אויף די קני. גאָט שפּרייט־אויס זיינע הענט איבער
זיי. זיי זינגען אַ לויב־געזאַנג אויף זייערע זיה'שע שפּראַכן. דער
אַקס מוקעט, דער הונט בילט. די קאַץ מיאָוקעט. דער חזיר ריטשעט,
און אַזוי ווייטער).

(גאָט שטעלט זיך אוועק אַנגעשפּאַרט אויפן שווערד. גלח,
רב, פּאַפּ און פּאַליטישן דערנענטערן זיך צו אים. פּראָסטיטומטע
טאַנצט פּאַמעלעך אַ שקלאַפּ־טאַני).

גאָט: — הערט־צו איר דינער, וואָס גלויבן אין גאָט'ס נאַמען!
איך נעם אויף זיך דעם הוב איר, אַלע מענטשן, חיות, בהמות און
שרצים, צו באַשיצן קעגן די זינדיגע לעסטערער און צעשטערער פּון
אַ רואינער וועלט — די פּאַרשאַלטענע קאַמוניסטן. איר טאָרט זיך
אַבער ניט באַנוגענען מיט אַ לויב־געזאַנג צום אַלמעכטיגן, נאָר איר
כוזט זיך באַוואַפענען מיט געווער און מיט וואָס איר קאַנט נאָר,
און אויף אַלע וועגן און שטעגן זיי לייגן שטיינער אין וועג. (אַלע
שאַקלען מיט די קעפּ אויף "יע". עס דערהערט זיך אַ סירענע־פּיפּי,
אַ קלאַפּ פּון אַ האַמער).

פּאַפּ (ווייזט־אָן): — איר זעט? זיי בוי ען!

רב (ווייזט־אָן): — איר הערט? זיי ברעכן!

פּאַליטישן־קאַפיטאַליסט: — זיי קערן איבער די וועלט!

אַלע: — זיי קערן איבער די וועלט! (ציטערן).

גלח (צלמ'ט זיך איבער): — מיר זיינען פּאַרלאָרן!

(עס דערהערט זיך שטאַרקער דאָס קלאַפּן און רוישן, דאָס פּיפּן
פּון סירענען. עס דערהערן זיך טריט צום טאַקט פּון דער רויטער
אַרמיי, זינגענדיג "בוּדאַני'ס מאַרש". די סערפ־אוי־האַמערס אין

די פאבריקן ווערן רויטער באַלויכטן).
גאַט (דערשראַקן) : — אָבער מיר אַלע צוואַמען. (אַלע הויבן
אָן צו בילן, כרוקען, מיאַקען, הירזשען, פאַלן אויף אַלע פיר צעשראַקן.
נאָט דיריגירט זיי, אָבער זיי צעקריכן אונטער די גרעזער, צווישן די
אַנגעבראַכענע צווייגן. רב, גלח, פאַפ, פּאַליטישן און די אַנדערע
„העלדן“ באַהאַלטן זיך הינטער די שטיינער. די טריט ווערן שטאַר-
קער. דאָס געזאַנג — העכער. דאָס קלאַפן אין די פּאַבריקן — פעסטער.
נאָט ציטערט־אויף, און ניט־וויילנדיג קייקלט ער זיך אַרונטער פון
דעם גרויסן שטיין.

(פאַרהאַנג פאַלט)

א שוואַרצע אסיפה

(סצענע אין צוויי בילדער)

פערזאנען :

קאָקס פֿיסנאָגל — עקס־באַאמטער פֿון אַ יוניאָן. האַלט
שטענדיג די הענט אין די קעשענעס און קלינגט מיט
קליינגעלט.
יונה קראַצער — האַלט אין איין דרייען מיט די ליפֿן
און שפּייען דורך די ציין.
הערי ריפּסטייק — אַ גראַב־בייכיגער באַאמטער אין אַ
יוניאָן. האַלט פֿולע קעשענעס מיט עפל. קייט און שפּייט.
מאַטיע זעץ — טראַגט אַ קעפֿ אויף אַ זייט. האַלט שטענדיג
די אַ פֿלאַש אין קעשענע, זיך צו שלאַנגן.
יאַנקל זאַאיקי — און אַלטער גענאַסע, אַ שטאַמלער.
טראַגט שטענדיג אַ „פֿאַרווערטס“ אין קעשענע.
משה זיבעלע — „א באַי פֿון די באַיעס“. האַלט שטענדיג
די ביינדלאַך אין זשמעניע. קנאַקט מיט די פינגער
און וואַרפט די ביינדלעך אויפֿן טיש.
פינקע נעכאי — און „אומפֿארטייאישער“.
עמא די וועמפֿ — און אַלטע דרעסמאַכערן. אַ פֿאַרזעניש.
האַלט זיך אין איין שמירן די ליפֿן און קוקן אין
שפיגעלע.
מענדל — אַ רענק־און־פּיילער.
עלמערע דעלעגאַטן.
מאַסן־אַרבעטער — פֿון פֿאַרשיידענע טריידס.
רעדנער — וועמען מ'זעט ניט אויף דער סצענע.

ע ר ש ט ע ס צ ע נ ע

שטייען ארבעטער גרופנווייז ארום די געביידעס פון „פאר-ווערטס“ און „טאג“, אויף וועלכע עס היינגען שילדן. די ארבעטער דיסקוטירן צווישן זיך. ארבעטער קומען-אן. די גרופעס פארגרע-סערן זיך. טראגן פלאקאטן מיט לאזונגען אין די הענט. אלע רעדן שטיל צווישן זיך.)

ערשמער ארבעטער: — שוין גענוג האבן זיי גענארט די ארבעטער.

צווייטער ארבעטער: — מיר מוזן דעמאָסטרירן די באַלעבאָטישע פרעסע — מעגן זיי מאַכן דעם אָנשטעל פון אַרבעטער-פּרױנט. מיר וועלן היינט אויפֿדעקן זייער אמתן פנים.

דריטער ארבעטער (פון א צווייטער גרופע): — אָבער איר קאַנט דאָד ניט פאַרגלייכן דעם „טאָג“ מיטן „פאַרווערטס“. ערשטנס רופט זיך דער „טאָג“ ניט קיין אַרבעטער-צײַטונג, און צווייטנס איז ער דאָד „אומפאַרטייאַיש“.

פערטער ארבעטער: — און איך זאָג, אַז דער „טאָג“ איז געפערלעכער פון „פאַרווערטס“ און „מאַרגן זשורנאַל“, ווייל ווען עס איז שוין קלאָר פאַר דעם אַרבעטער, אַז דער „פאַרווערטס“ איז די צײַטונג פון די ביוראָקראַטן, באַלעבאָטיס און טעלעכענדע-לעזער, און אַז דער „מאַרגן זשורנאַל“ איז די צײַטונג אין אַידיש פון דער רעפּובליקאַנישער פאַרטיי, דאָס הייסט: פון גרויס-קאַפיטאַל, האַלט זיך אָבער דער „טאָג“ פאַר אַ קולטורעלער צײַטונג און רופט זיך נאָד: אומפאַרטייאַישע, ווען אין דער אמתן איז דאָס די צײַ-טונג פון טעמעני, און נארט אלעמען.

דריטער ארבעטער: — געוויס איז נוט, ווען מיר הערן אַמאָל אַן אומפאַרטייאַיש וואָרט אפילו אין אַ געגענדישער צײַטונג.

פערטער ארבעטער: — זײַט ניט קיין נאַר! ווייסט און וואָס ס'באַשטייט די אומפאַרטייאַישקייט פון אַזעלכע צײַטונגען? אין פאַר-

קויפן די שורות צו אלעמען, ווער עס באצאלט נאר, און שרייבן פאר אלעמען ווי עס לוינט זיך.

פינפטער אַרבעטער (פון אַ דריטער גרופע): — מ'דאַרף ווייכן פון זיי! איר האָט געזען היינט ביי זיי די וויכטיגסטע "קאָפּ"? אין דער צייט, וואָס פיר מיינערס זיינען דערשאַסן געוואָרן פון די פּאַליצייאישע הינט, ווען די מיינערס זיינען געווען אויף דער פּיקעט-ליין — שרייבן זיי די הויפט-נייט וועגן אַ פּרוי, וואָס האָט געבאַרן אַ אינגעלע מיט נעגערשע ליפּן און ציינער, (אַלע לאַכן). איד וועל איד זאָגן דעם אונטערשייד פון די דריי צייטונגען: ווען דער "מאַרגן זשורנאַל" פאַרקויפט שורות, "הענטס וואַנטעד", פאַרקויפט דער "טאַג" זייטן: "אידישע וועלט", "אַרבעטער וועלט", "ביזנעס וועלט", "ציוניסטישע וועלט". דער "פאַרווערטס", ווידער, פאַרקויפט זיך אינגאַנצן, ווען מ'צאלט גאַר דעם ריכטיגן פּרייז. (אַלע לאַכן).

זעקסטער אַרבעטער: — חכם איינער, דאַס איז דאָר זייער אויפגאַבע: דעם אַרבעטער צו פאַרטומלען דעם קאַפּ, אַז ער זאָל פאַר-געסן זיינע קלאַסן-אינטערעסן. און זיי מאַכן דערווייל אַ טאַלער. האָט איר באַדאַרפט זען, ווי מייז שכנה איז נעכטן אַריינגעלאָפּן צו מיר מיט גוואָלדן: זי האָט פאַר מיר אַ וויכטיגע זאַך צו לעזן, און דערלאַנגט מיר דאַס "בינטל-בריה". וואָס איז? אַ מאַן שאַרט זיך צו אַ פּרוי, ווייסט זי ניט, צי זאָל זי אים לאָזן זיך "שאַרן", אָדער ניט, וויל זי ניט אַנדערש, ווי גאַר דער ווערטער דעראַקטאָר זאָל איר געבן אַ ראַט "לאָזן שאַרן זיך אָדער ניט". צום באַדויערן זיי-נען נאָך פאַרזאָן טויזנטער אַרבעטער, וואָס אַנשטאַט צו ליינענען וועגן דעם קאַפּ, ליינעט מען די בעד-רום-מעשות.

פינפטער אַרבעטער — יע, די פּרעסע איז אַ שאַרף געווער פאַר די באַלעבאָטים צו פאַרטעמפּן די מוחות פון די אַרבעטער.

זעקסטער אַרבעטער: — געוויס. זיי האָבן מורא, אַז דער אַר-בעטער זאָל ניט דערזען די וועלט, שטופּט מען אים נאַר אין בעד-רום. **פינפטער אַרבעטער**: — חוץ די בעד-רום ווילן זיי אויך אַ

פּאַנראַמעלע, אַן אומגליק, אַ גוט; אַלץ איז גוט, וואָס קאָן נאַר אַריי-בריינגען די קאַסטימער מיט די דריי-סענטיגע.

זעקסטער אַרבעטער: — טאַקע ניט נאַר די דריי-סענטיגע. זיי זיינען קלאַסן-באוואוסטזיניגע שונאים פון דעם אַרבעטער. זיי האָבן זייער אויסרעכענונג. אַט, זעט נאַר, ווי זיי שפּינען לינגס אַרום

סאָוועטנפארבאנד. און ווי כיטרע זיי טוען דאָס! דאָכט זיך, אַט שרייבן זיי שוין אַן אַרטיקל פאַרן סאָוועטנפארבאנד, אָבער דאָן איז נאָר מיטן צוועק אַרײַנצונאַרן דעם לעזער און אַרײַנפאַמפּען אין אים אַנדערע צען קאָנטר־עוואָלוציאָנערע אַרטיקלען.

זיבעטער אַרבעטער : — האָט איר כאַטש נעהערט פון דעם, ווי אזוי דאָס רעכטע געזינדעלע רופט אויף היינט אָונט אַ באַראַמונגס־קאַנפּערענץ אויסצואַרבעטן אַ פּלאַן ווי אזוי צו פאַרניכטן די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג און טאַקע באַקעמפן די לינקע דאָ אין לאַנד ?

פינפטער אַרבעטער : — פון וואָנען ווייסטו דאָס ?

זיבעטער אַרבעטער : — איך האָב דאָס היינט געלייענט אין „פאַרווערטס“.

פינפטער אַרבעטער : — אַט זעסטו. דאָס איז דער כּוח פון דער באַלעבאָטישער פרעסע. אַן אַרבעטער, וואָס ווייסט, אַז דער „פאַר־ווערטס“, „טאַג“ און „מאַרגן זשורנאַל“ דינען די באַלעבאָטיס, פונדעסטוועגן קויפּסטו די צייטונג. דו באַצאַלסט פאַר דעם, און פאַר דינע סענטן וועט מען אײַנגעבן דעם צוריקגעשטאַנענעם אַרבעטער נאָך אַ פאַרציע סס. שעמען מענטו זיך !

זיבעטער אַרבעטער : — ביסט גערעכט. אָבער דערווייל הער זיך צו : זיי רופן היינט אַ קאַנפּערענץ, און דער „פאַרווערטס“ שרייבט, אַז עס וועט זײַן וואָס צוצובײַסן, און זיי וועלן באַהאַנדלען די באַ־וועגונג...

מענדל (צעלאַכט זיך) : — איך מאַך אַ וועט, אַז איך וועל נאָך היינט שוין וויסן וואָס דאָרט איז פאַרגעקומען.

פינפטער אַרבעטער : — אויף מענדלען איז צו גלויבן.

מענדל : — וואו קומט דאָס פאַר ?

זיבעטער אַרבעטער (כאַפט אַרויס אַן אויסשניט פון קעשענע) : — אַט האַסטו דעם אַדרעס. זיי רופן דאָס היינט אַ שוואַרצע אסיפה צו פאַרשטאַרקן דעם קאַמף נעגן די אַרבעטער, וואָס ווילן מער פון זיי ניט וויסן.

מענדל (נעמט דעם אַדרעס) : — איך וועל שוין דאָרט היינט זײַן, און וועל נאָך טרינקען אפילו אַ שנאַפּס. (אַלע לאַכן). עס דערהערן זיך שטאַרקע אפּלאַדיסמענטן. אַלע שטעלן־אַן די אויערן צו הערן. דורך אַ מענאַפּאַן דערהערן זיך ווערטער פון אַ רעדנער).

רעדנער : — חברים! פונקט ווי רעליגיע איז אפיום פארן פאלק, אזוי איז די באַלעבאָטישע פרעסע סם פארן פאלק. אַנשטאָט צו שרייבן און אויפדעקן די שווינדלען און רויבערייען, וואָס דער הער שרדיגער קלאַס טוט אַפ טאַג־טעגלעך, פאַרדעקן זיי דאָס מיט זנות און סענסאַציעס. אַז אַרבעטער, וואָס איז קלאַס־באַוואוסטזיניג, דאַרף זיך שעמען צו האַלטן די נבלה אין זיין האַנט! (גרויסע אַפלאַ-דיסמענטן.) חברים! דער כוח פון קאָפיטאַליזם האַלט זיך נאָר דאַנק דעם אַנשפאַר אָן דער באַלעבאָטישער פרעסע פון איין זייט און אָן דעם קלאַס פון דער פּאָליציי פון דער צווייטער זייט. (עס הערן זיך אַפלאַדיסמענטן. פּאָליציי הויבט אָן פאַכען מיט די קלאַנס. אַרבעטער פייפן זיי אויס. דורך די פענצטער פון „פאַרווערטס“ ווייזן זיך קולאַקעס קעגן די אַרבעטער. אַרבעטער קעמפן מיט דער פּאָליציי. אַ גרופע ווערט אַרעסטירט. פּאָליציי פאַרהאַלט זיי און וואַרט אויף אַ פאַטרול־וואַגן. אַרבעטער לאַכן דער פּאָליציי אין פנים אַרײַן, זינגען מוטיג רעוואָלוציאַנערע לידער. עס דערהערט זיך דער אַנקום פון פאַטרול־וואַגן. פּאָליסלייט שטעלן־אויס די אַרעסטירטע אין אַ ריי און ווייזן זיי צו גיין אין וואַגן אַרײַן. ספּאַנטאַן צעטראַגט זיך דאָס געזאַנג פון „אינטערנאַציאָנאַל“. פאַטרול־וואַגן פאַרטראַפּ.)

(עס ווערט אַ וויילע פינצטער. די וואַנט פאַרשווינדט.)

צווייטע סצענע

אַרט — אין אַ מיטינג־רום. אַנגעשטעלט טישן, שטולן. אין אַ ווינקל, לינקס, שטייט אַן אַרױן־קודש און אַ פלאַטפאָרמע. אין צענטער, — אַרײַנגאַנס. לינקס — אַ סך פענצטער צום גאַס.

אויף טישן שטייען אויסגעליידיגטע און איבערגעקערטע פלעשער. אויף טאַצן ליגט אַנגעלייגט פרוכט, ניס און אַנדערע נאַשערייען. אַרום די טישן ליגן אַנגעוואַרפן קאַרטן. אייניגע זיצן אַנגעשפאַרט אויפן אַנלען פון די שטולן. אייניגע — אַנגעשפאַרט אָן וואַנט. עטלעכע ליגן אויף די טרעפּ, לעבן דער פלאַטפאָרמע. אלע וואַרפן זיך מיט שאַלעכץ פון די ניס, מיט עפּל. משה זיבעלע ליגט אויפן פלאַר און וואַרפט די ביינדלאַך. עמאָ די וועמפּ ווינקט מיט אַן אויג. הערי ריפּסטויק ליגט צום פלאַר אויף די קני און זינגט צו עמאָ: נאָר אַביסל, נאָר אַביסל, נאָר, נאָר, נאָר.

פינקע נעכאי : — זאל שוין זיין גענוג. ס'איז דאך שוין צען
אזייגער. טא עפנט דעם מיטינג און מאכט א סוף. נעכאי וואלט מען
שוין היינט גארניט געמיטעט.

הערי ריפסטייק (קלאפט אין די הענט) : — נאך אביסל, נאך
אביסל, נאך, נאך, נאך.

מאיק פיסנאג (נעמט זיך הויבן פון שטול) : — נו, מיר גייען
עפענען דעם מיטינג. (הויבט זיך און פאלט צוריק אין שטול. מאטיע
זעץ טראגט אים צו א פלעשל).

מאטיע זעץ : — נא, ברודער, זעץ און גיס וואסער! (ווייל
אים העלפן ארויסהויבן זיך פון שטול, און ביידע פאלן צוזאמען.
עלטערע דעלעגאטן ווייל זיי העלפן זיך שטעלן, און אלע פאלן. הויבן
זיך ווי ס'איז אויף).

מאיק פיסנאג : — איך גיי, איך גיי עפענען דעם מיטינג.
זאל זיין רואיג. (קומט צו דער פלאטפארמע. פאלט איבער א „ספיון“.
ער צעשרייט זיך אויף א דעלעגאט.) אט אזוי אלעמאל זיצט זיך צו
שפרייט איבערן פלאך. שיר צעבראכן דאס פלעשל. (שטעלט זיך
אזועק לעבן טישל און גיט א קלאפ מיטן פלעשל.) ברודער! דער
מיטינג אין אפן. דער היינטיגער מיטינג, ווי איר ווייסט, איז איינער
פון די וויכטיגסטע מיטינגען. אזעלכע מיטינגען קאן מען אלע וואך
ניט רופן. דערפאר וועט דער מיטינג מוזן היינט באשליסן ווען מיר
זאלן האבן דעם נעקסטן מיטינג. נאך בעפאר מיר וועלן האבן דעם נעק-
סטען מיטינג, וועלן מיר הערן פון שוועסטער עמא א באריכט פון לעצטן
מיטינג. אלזא, שוועסטער עמא, גיט אונז אפ א מיטינג — איך מיינ
א באריכט.

יאנקל זאאיקי : — א באאריכט ווי א באאריכט. מיר וויילן
וויססן ווואס איזוואו געעווארן מימימימיט די געללללל?
מאטיע זעץ : — עמא, זעץ און גיס וואסער! לייען דעם פרא-
טאקאל!

עמא (גיט א ווארף מיט שאלעכץ פון נים צו ריפסטייק). נעמט
ארויס א ביכעלע פון פאקעטבוך און גייט צום טיש. נעמט לייענען.
א ספעשל מיטינג איז ספעשל גערופן געווארן צו פארהאנדלען א
ספעשל פראגע. ספעשל וויכטיג איז דיסקוטירט געווארן די ספעשל
פראגע ווי אזוי פטור צו ווערן פון די לינקע. א סך באצאמטע זיינען
ספעשל געקומען צו דעם ספעשל מיטינג און פארלאנגט ספעשל א

וואָרט אין דער ספּעשל פּראָגע. נאָך אַ לאַנגער דיסקוסיע, וואָס מ'האַט דיסקוטירט צי מען זאָל דיסקוטירן, האָט מען נאָך דער דיסקוסיע באַשלאָסן די דיסקוסיע היינט פאַרזעצן. איין דעלעגאַט האָט געמאַכט אַ פאַרשלאָג, אַז מיר זאָלן די יוניאָנס צעשפּאַלטן און די קעפּ פון די לינקע צעברעכן — וועלן מיר האָבן אַ יוניאָן.

פינקע נעכאי (שפּרינגט-אויף): — ברודער טשערמאַן! איד האָב אזוי ניט געזאָגט. איד האָב ביים לעצטן מיטינג גארניט גענומען דעם פּלאַן. נעכאי וואָלט מען פאַרשרייבן וואָס מען רעדט. **מאָטיע זעץ** (צו עמא'ן): — זעץ און גים וואַסער! זאָל ער דאָרט אויפהערן צו נעכאיען.

עמא: — אַז מ'אונטערברעכט מיך ווייס איד ניט וואו איד האָלט. וועל איד אָנפאַנגען צוריק פון אָנפאַנג. **מאָיק פּיסנאָגי**: — דו האַלטסט ביים ברעכן!...

עמא: — יע, ווייטער איז באַשלאָסן געוואָרן ריינצואוואַשן מאַקס גוידער און פּיליפּ פּליך און אַרבעטן מיט זיי צוזאַמען. מאָטיע זעץ האָט אַריינגעבראַכט אַ ביל, אַז ער האָט אויסגעגעבן 74 דאָלער אויף טעלעפּאָנען, 108 דאָלער פאַר מאַשינען, צוועלף סענט פאַר לי-טערטור און פיר הונדערט דאָלער פאַר "יונאָן"...

יונה קראַצער: (ניט אַ שפּיי דורך די ציין): — האָט מען כאַטש געמאַכט אַ גוטן דזשאַב?

מאָטיע זעץ: — אַזא יאָר אויף אונז בידן. עס איז געווען: זעץ און גים וואַסער. איד קראַץ ניט, נאָר אַז איד זעץ איז געזעצט! **עמא** (לייענט ווייטער): — און פּערציג דאָלער איז עפעס אַוועק גלאַט אזוי. דערצו 48 דאָלער אויף קליינע אויסגאַבן. עס איז באַשלאָסן געוואָרן צו האָבן נאָך אַ מיטינג און באַשליסן וואָס ווייטער צו טאָן. דאָס אַלעס. עמא סעקרעטאַר.

משה זיבעלע: — עמא, דו מיט דיין פּראַטאַקאָל וועמפּסטו מיך. מ'זאָרף דיר אויסקושן יעדן אַבר פאַר אָפּגעבן אַזא נאַרדענעם באַריכט. איד זאָג דיר, דו ביסט אַ "סעווען-עלעווען".

עמא (ווינקט מיט אַן אויג און שיקט אים אַ לופּט-קוש): — אַלע יאָבן מיר קאַמפּלימענטן פאַר מיין שרייבן.

מאָיק פּיסנאָגי: — ברידער, איד האָט געהערט דעם פּראַטאַקאָל. אַלע, וואָס ווילן אַ וואָרט, זאָלן רעדן.

יאנקל זעאיקי: — אאאיד מאַד אַ פאַרשלאָגן נגנוט
 צעציעו הייססטן.
 מאַיק פּיסנאַג: — אלע, וואָס זיינען פאַרן פאַרשלאָגן, זאלן זיך
 אויפשטעלן. (אלע ווילן זיך שטעלן און פאַלן פון די פיס).
 מאַיק פּיסנאַג: — אלזא, דער פאַרשלאָגן איז אוועקגעפאַלן.
 בלייבט דער פּראָטאַקאָל היינגען אין דער לופטן.
 מאַטיע זעץ: — פּראָטאַקאָל, שפּאַטאַקאָל. ברודער פּיסנאַג,
 זעץ און גיס וואַסער!
 (אַלמער דעלעגאַט ווענדט זיך נאָך אַ וואָרט).
 מאַיק פּיסנאַג: — איר האָט דאָס וואָרט.
 אַלמער דעלעגאַט: — איך בין ניט קיין רעדנער. איך גלויב,
 אז מ'דאַרף ניט רעדן, נאָר טאָן. נאָר אזוי ווי מ'האַלט שוין אין רעדן,
 וויל איך אויך עפעס רעדן. הערט, ברידער, מיר אַרט ניט וואָס איר
 וועט רעדן. אַבער אויב איר רעד שוין, מוז איך רעדן. אזוי ווי אלע
 אונזערע מיטינגען גייען אוועק מיטן רעדן, דערפאַר וויל איך קיין
 סך ניט רעדן, נאָר איך זאָגן: הערט-אויף רעדן. (אלע אַפּלאָדירן).
 מאַיק פּיסנאַג: — שוין פאַרטיג? אַפּגערעדט?
 אַלמער דעלעגאַט: — פאַרטיג. (זעצט זיך אוועק).
 יאנקל זעאיקי: — טשטשערמאַן, אאאיד האַכבב דדדעס
 פּלאַלאַר, מרדדראַרף נגנגעבן דרי ללינקע נאָר בבבכוכטשעס און
 אַ ססססוף. ווער דרדראַרף אַ "פּפּרייהיייווייט"? אַז איך קקקאָן
 נאָך ניט ללללעלעזן דעם "פּפּפּאַרוווערטס"!
 זמער דעלעגאַט (לימוואַק): — אַ וואָרט, צערמאַן.
 מאַיק פּיסנאַג: — וואָס ווילט איר זאָגן?
 זמער אַלמער דעלעגאַט: — אַמאָליגע יאָרן, נאָך אַ מיטינג,
 פּלעגט מען אַריינגיין אין אַ וויינקעלער, נעמען אַ סטיקל קיסקע, אַ
 סנאַפּס. היינט איז דאָך אַ סלעכמע געסיכטע. אַ באַנדע סווינדלער
 האָבן זיך גענומען צו אונז, כאַץ נעם און דערסטיק זיך. ברידער!
 מיר מוזן אָנהאַלטן אַ סטיקל יוניאַן. קיסקע זאַל זיין. (זעצט זיך אוועק).
 מאַטיע זעץ (שפּרינגט-אויף מיט אַ פּלעשל אין האַנט): —
 בעליוו מי, אַ יוניאַן זאַל מען האָבן. איך בין שוין פאַרשולדיגט איר
 בערן קאַפּ, ברידערלעך. זעץ און גיס וואַסער, אַז ניט זיינען מיר
 קאַפּוט.
 (פינקע נעכאי בעט אַ וואָרט).

מאָיק פֿיסנאָג: — איר האָט דעם פלאַר!
 פֿינקע נעכאי: — ווי איר ווייסט בין איר אומפארטייאיש.
 אמאל טרינק איר שנאָפס, אמאל ביר. איר פארשטייט מיין משל,
 ברידער? איר וויל דאָס זאָגן אנטקעגן דעם, — ווי האָט אמאל גע-
 זאָגט שלמה המלך? די לינקע קאָנען נארן אַלעמען אַלעמאל איינעם
 איין מאל, אָבער ניט איינעם אַלעמאל! (אלע אַפלאָדירן). נעכאי
 זאָלן שוין אנדערע רעדן. (זעצט זיך אוועק).
 הערי ריפּסטייק (צעלאַכט זיך): — עי, דו גראַבער יונג, ווער
 האָט דאָס געזאָגט? שלמה המלך וועט דיר זאָגן אזא חכמה? דאָס
 האָט נאָר געזאָגט דר. הערצל.
 פֿינקע נעכאי (שטעלט זיך אויף): — נו, בין איר ניט קיין
 היסטאָריקער. הערט, ברידער, ווי זאָגט קארל מאַרקס? ... נעכאי —
 ברידער, ווי זאָגט קארל מאַרקס? ...
 מאָיק פֿיסנאָג (ניט אַ קלאַפּ מיטן פלעשל): — הערט, ברוד-
 דער נעכאי, אויב קארל מאַרקס האָט וואָס צו זאָגן, קאָן ער אַליין
 בעטן דעם פלאַר. וואָס האָט איר צו זאָגן?
 פֿינקע נעכאי: — איר וויל זאָגן, וויל איר, אז מיר דאַרפן
 זיין אומפארטייאיש. די לינקע ווילן דעם ערשטן מאַי, זאָלן זיי אים
 נעמען, מיר וועלן האָבן דעם ערשטן אַפּריל. די לינקע ווילן די אַרבע-
 טער, גוט! זאָלן זיי נעמען, מיר וועלן האָבן די באַלעבאַטיים. איר
 פאַרשטייט מיין משל, טשערמאַן? זאָלן זיי גיין עפעס טאָן אָן די
 באַלעבאַטיים. זיי וועלן דאָר פּעכנען.
 מאַטיע זעץ — זען, ברודער, גוט!
 עמאַ (שפּרינגט-אויף): טשערמאַן! זאל ער רעדן צו דער
 זאָר. וואָס פאַר אַ ביזנעס האָבן מיר מיטן ערשטן מאַי? איר אַרבעט
 שוין צוויי און דרייסיג יאָר אין שאַפּ, און איצט קומען קליינע מיידע-
 לעד, אַט אַזעלכע-אַ (ווייט-אַן מיט דער האַנט) און ווילן פירן די
 יוניאָן. מיר וועלן זיי די אויגן אויסדראַפּען.
 פֿינקע נעכאי: — גערעכט! (אַפלאָדירט און זעצט זיך אוועק).
 הערי ריפּסטייק (ניט זיך אַ כאַפּ-אויף, וואַרפט אוועק אַ
 האַלבן עפל אויפן פלאַר): — נו, טשערמאַן, דערלאָנג מיר נאָר אַ
 שטיקל פלאַר. גענאָסן, דאָס וועט ווייטער אזוי ניט גיין. איר בין
 שוין זעכצן יאָר וואַרקטינג דעלעגאַט און איר האָב קיינמאל ניט געליטן
 אזויפיל צרות ווי איצט. וואָס ווייסט איר, גענאָסן? פון די באַלעבאַ-

מיס האָב איך ניט אזויפיל צרות, וויפיל איך האָב פון די לינקע חברה. איז דאָס ווען געהערט געוואָרן אין אין דער אַרבעטער־באוועגונג אזא סקאַנדאַל? די מאַנאָפעקטשורערס ווילן מיך ניט אַרויסוואַרפן. פאַר־קערט: די בעסטע נוטע־ברידער, קומען צוגיין די לינקע יאָלדן, לאַכור־ראַנצעס אַזעלכע, און זיי ווילן מיך אַרויסוואַרפן. גיי, נעם זיך דאָס אָן פאַר זיי. מיינע ברידער, די מעשה וועט ניט גיין. מיך וועלן זיי ניט אַרויסבייסן פון דזשאַב... וואָס איז, זיי גלייכו, ווען מ'וואַרפט זיי אַרויס? גענאַסן, איך האָב אַ גוטן פאַרשלאַג. מיר דאַרפן זען זיך מיט די באַסעס, אָן מען זאָל אַנפאַנגען די אַרבעטער וואַרפן פון די שעפער, דאָן וועלן זיי פילן דעם טעם און אָן אונז פאַרנעסן. טשער־מאַן, נאָך איין וואַרט און איך בין פאַרטיג. וואָס איך וויל זאָגן, טשער־מאַן, איז: זיי קריינקט מער פון אלץ, פאַרוואָס איך גיי אַריין אַמאַל עסן מיט אַ באָס אַ סטייק. דערקלער איך זיי: וואָס גייט אייך אין לעבן פאַרן באָס צוויי דאלער? דאָס איז דען אייערע? פאַרקערט: איך שפּאַר דאָך נאָך איין דער יוניאָן געלט. איך בין אַ מענטש, וואָס איך קאָן אויפגען צוויי סטייקס. די יוניאָן גיט מיר ניט מער ווי אויף איינעם. טאָ וואָס ווילט איר? איך זאָל זיין אַ מאַרטירער און שטאַרבן פון הונגער? גענאַסן! מיר מוזן זען עפעס טאָן, ווען ניט איז מיין דזשאַב ניט ווערט קיין פעני מער. (אַלע אפלאַדירן אים. ער כאַפט אַרויס אַן עפל פון קעשענע און בייסט אַריין).

יאַנקל זאָיאַקי (כאַפט אַרויס דעם "פאַרווערטס" פון קעשענע):
— דערדעם "פאַרווערעווערטסס" וועוועווערטער, גענערעכט, גוגוגוגוגוט!

מאַיק פּיסנאַגי (ווערט אַנטשלאַפן שטייענדיג, פאַלט אַריין אין טשער און כאַפט זיך אויף): — ברידער, מיר טארן ניט שלאַפן, ברודער ריפּסטייק, איר זענט שוין פאַרטיג? ווער וויל דעם פלאַך?
יונה קראַצער (שפייט אויס): — טשערמאַן, ברידער און גענאַסן.

עמאָ: — איר מענט זאָגן שוועסטער אויך.
מאַטיע זעין: — קאַמאַן, זען און גיס וואַסער!
יונה קראַצער (שפייט אויס): שוועסטער, טשערמאַן, ברידער, גענאַסן, וואָס וועט זיין? די ווייב וויל עסן, די קינדער ווילן עסן. איך האָב שוין ניט געשפילט קיין פינאַקל גאַנצע צוויי וואַכן. ניטאָ אַ פעני אין פאַקעט, וואָס וועט זיין, וואָס?

מאטיע זעץ: — נו, און די פערדלעך? שוין די „רויסעם“

אויך אויפגעגעבן?

יונהקו צעזער: — אז עס גייט ניט, איז ערגעץ ניט. לויפן

שוין מיינע פערדלעך אויך ניט... אלזא, צו דער זאך. ברידער, דער דריטער „נאציאנאל“ רואנירט אונז. וואס וויל פון אונז דער דריטער „נאציאנאל“? אז איך קען זיך אפילו ניט מיטן ערשטן... צוויי און צוואנציג יאָר אַ באַאַמטער אין דער יוניאָן, איז דער „נאציאנאל“ ווען געקומען רעדן צו די אַרבעטער? האָט ער ווען געגעבן אַ פאַר דאָלער דער יוניאָן? איצט איז ער געקומען און זאָגט אונז דעות. נאָסער! מיר'ן אים צעברעכן זיינע בייגער. מיר'ן אים צעפליקן די פיסקעס, אז דער דריטער וועט שוין פאַרזאָגן דעם צענטן... מיט אונז זיך ניט אַנצופאַנגען. ער אַליון איז אַ מוזיקאַנט, וואָס מישט ער זיך אין אונזערע ביזנעס?

מאָיק פיסנאָגי: — וואָס פאַר אַ מוזיקאַנט? דער דריטער

„נאציאנאל“ איז גאָר אַ קאָמוניסטישער וואָקינג דעלעגייט פאַר אַלע יוניאָנס.

יונה קראַצער: — זאַלסט מיר מוחל זיין (טוט אַ שפּיו). דו

ווייסט ניט וואָס דו רעדסט. איך האָב אַליון געהערט זינגענדיג זיינע לידלעך, דעם דריטן „נאציאנאל“ס...

מאָטיע זעץ: — ווי מיר דאַכט זיך, קענט איר ביידע זייער

קאַרל מאַקעס. נו, זעץ, ברודער, און גים וואַסער.

יונה קראַצער: — אלזא, וואָס טוט מען, וואָס? (עמא לויפט צו

און דערלאַנגט אים אין האַנט עמלעכע ניס. ער נעמט דאָס צו און לייגט אַרײַן אין קעשענע.) איך זאָג נאָכאַמאָל: וואָס טוט מען, וואָס? זיי איז נוט צו רעדן — ווערן אויס באַאַמטער. ווען איך בין אַ געד בילדעטער מענטש, ווער איך אַן אינשורעטס-אַגענט, אַ מענעדזשער, אַ פאַרמאַן, אָבער... (ווייזט, אז ער קאָן ניט שרייבן.) מיט דער יונאַן בין איך נאָך עפעס, אָן דער יונאַן? ... וואָס טוט מען, וואָס?... טשער מאַן, איך וואַלט געוואַלט זיין קלאַר. דאָ, פאַר אייגענע מענטשן, מעגן מיר רעדן. וואָס שרייען זיי, די לינקע, אז מיר האָבן ניט קיין פּראָג-ראַם. מיינען זיי דאָס דיזעלביגע פּראָגראַם, וואָס מ'הריגט אין טע-אייטער?

הערי ריפּסטייק: — וואָס איז, דו ווילסט שוין ווערן אַ לינג

קער? דער פּראָגראַם זייערער איז „אַלגעמיישאַן“, וואָס ווינציגער

לאקאלס. קליינע פיידעס פאר די באאמטע, גרויסע פיידעס פאר די „פארלעמאריער“, קליינע סטיקס פאר די באאמטע, גרויסע מכות פאר די עקס-באאמטע, פארשטייט שוין?

יונה קראצער: — טשערמאן, הערי ריפסטיק'ן איז גוט צו רעדן, ער נעמט נאך א וואך פיידע, אבער? ... (ווייזט אויף זיד.) — מער האב איד ניט וואס צו זאגען.

עמא: — ניט קיין וואונדער, וואס די קאמוניסטלעך לאכן פון אונז. מיר רעדן שוין א שטונדע, און איד הער ניט קיין פראקטישן פארשלאג, נאר פיידע און פיידע.

מאָיק פיסנאָג'י (ניט א שטארקן קלאפ מיט פלעשל און אלע פאלן ארונטער פון די ערטער): — אָרדער, גענאָסיע, רערט צו דער זאך. עמא: — איד האב שוין אפגעערט. (זעצט זיד אוועק).

זמער אלטער דעלעגאט: — טשערמאן, לאזט רעדן א ווארט דאס פאלק. וואס איז דא, וואס?

מאָיק פיסנאָג'י: — שאראפ! איר האט ניט דאס ווארט. מאטיע זעץ, וואס ווילט איר זאגן?

מאטיע זעץ: — איד וויל זאגן ווי עס שטייט אין דער תורה — אז אוואו עס זיינען דא א סך מאטעס, גייט ארום דאס קינד אז א מאמע... אנטקעגן וואס זאג איד דאס? אנטקעגן דעם, זעץ און גיס וואסער, ברודער, וועט איר האבן די יוניאן. א באטל מאנינעווי העלפט צום מאגן. אבער דאס איז אויב גוט צום קאפ... (ווייזט ווי ער דער-לאנג) אז מ'דערלאנגט נאר גוט...

עמא: — טשערמאן, איד האב א פראקטישן פארשלאג.

אלע: — נו, נו?

עמא: — איד מאך א פארשלאג, אז מיר זאלן אריינשרייבן א בריוו אין „בינטל בריוו“ און פרעגן דעם ווערטן רעדאקטאר אז עצה, וואס טוט מען מיט די לינקע.

אלע (אפלאָדירן): — גוט, גוט.

מאָיק פיסנאָג'י: — גענאָסן, איר'ט געהערט א פארשלאג.

וואס איז אייער מיינונג?

יאַנקל זאָאיקי: — איד אונטעטעטערשטיטיטיטיטי!

מאָיק פיסנאָג'י: — אלע, וואס זיינען דאסיר, זאלן זיד אויפ-

שטעלן.

אלע (ווילן זיך אויפשטעלן און פאלן פון די פיס).
 מאַיַק פיסנאַגני : — שטעלט זיך אויף, ברידער! (וויל העלפן
 זיי זיך אויפהויבן און פאלט אליין איד. ווען זיי ראַנגלען זיך אויפן
 פלאַך, דערהערט זיך פון גאס דאָס געזאַנג פון קאַמפּס-לידער. זיי
 פּוּזען-צו צו די פענצטער, הויבן זיך ווי עס איז אויף. אלע קוקן
 אַרויס אין דרויסן. מענדל, וואָס זיצט די גאַנצע צייט אין אַרזן-קודש,
 שטעקט אַרויס דעם קאַפּ, קוקט זיך אַ ווייל אַרום, שפּרינגט אַרונ-
 טער, כאַפט דעם פּראַטאַקאַל-בוך אונטערן אַרעם און כאַפט
 זיך אַרויס דורכן טיר. דאָס געזאַנג ווערט לעבעדיגער. זיי נע-
 מען וואַרפן עפל, פאַכען מיט די פּויסטן און פלעשלעך צו די מאַסן
 אין גאָס אַרויס).

(פאַרהאַנג פאַלט)

SOLIDARITY

(א"נאקטער)

פערזאנען:

מיסטער געלמאן — באס און לענדלאַרד.

סאַניאַ גאַרפינקל — טענענט.

אירע קינדער { היימי, 9 יאָר
מאַריס, 8 יאָר
לילי, 1 יאָר (ליגט אין וויגעלע)

ליודי — פון אַ טשאַריטי-אינסטיטוציע.

דאַקטאָר

געקסטדאָריגע — אומוויסנדיגע פרוי.

פאַרשטייער — פון אַרבעטלאָזן קאָנסיל.

(די סצענע קומט פאר אין קיר פון סאניא גארפניקל'ס ארימער וואוינונג).

(רעכטע זייט — אין טיר, אריינגאנג פון גאס; צווייטע טיר — אריינגאנג אין א צווייטן צימער. נאָענט צו רעכטס שטייט אַ טיש מיט אַנגעוואָרפענע קלייניגקייטן. אַרום — פיר שטולן. אין ווינקל — אַ נידעריגע פּאָליצע, אַנגעוואָרפן מיט ביכער. אַ שפיגל היינט אויפן וואַנט. אַרום שפיגל — פון איין זייט לענינ'ס בילד, פון צווייטן — אַ קאַלענדאַר. אין צענטער קוקן-אַרויס צוויי פענצטער צום הויף. די פענצטער זיינען באַדעקט מיט פּראַסט. לעבן די פענצטער שטייט אַן אויפשטעל-בעטל, צעעפנט, מיט אַנגעוואָרפענע קישנס און בלאַנז-קעסס. לעבן בעטל — אַ קינדער-וויגעלע. לינקס — שמאַלע טיר, אריינגאנג צום באַד-צימער. איינבאַקס. שוואַרצער אויוון נאָענט ביים וואַנט. איבערן אויוון — אַנגעשטעלטע כלים. אַרום אויוון — אַנגעוואָרפן שטיין-קוילן, ברעטלאַד, האַלץ. די אַרימקייט זעט זיך אָן אין יעדן ווינקל).

(סאניא זיצט אויפן ברעג פונם צעעפנטן בעטל, ווינט דאָס וויגעלע און קוקט מיט פארטרערטע אויגן דעם קליין קינד אין פנים אריין; האַלט אויפן שוים אַ קעסטעלע רויטן שטאַף, בינדט שלייפּלעך. מאַרס און היימי שטייען און בלאַזן אויף די פאַרפרוין-רענע שויבן, קוקן אין דרויסן אַרויס).

סאניא (צו היימי'ן): — קינד מיינס, טו זיך אָן. דו וועסט פאַרשפעטיגן מיט די נאַכמיטאָג-צייטונגען. מאַך עס גיכער, וואָרים איך האָב ניט מער ווי די פאַר שטיקלעך קוילן מיט די פאַר ברעט-לעך אין הויז, און קיין שטיקל ברויט איז אויך ניטאָ.

היימי (ווייזט אויף די שויבן): — דאָ איז גענוג האַלץ, זע, מאַמע, אויף די שויבן איז פאַראַן בוימער — אַ גאַנצער וואַלד מיט האַלץ. (בלאָזט אויף די שויבן צו זען די גאַס).

מאַרס: — יע, אָבער אַז מ'זעט נעמען האַקן די בוימער, וועט מען נאָך דערווייל צעברעכן די שויבן, און דאָן וועט דאָס שנייעלע באַלן אויף אונזער בעטעל, און עס וועט זיין נאַכמער קאַלט.

סאַניאַ : — נו, טו זיך אָן, גיכער! שפּאַס ווייניגער. גיי, פּאַרדין א פּאַר סענט.

היימי (ווייזט אַן אויפן פענצטער): — זע, מאַמע, ווי זיי גליטשן זיך אויף די שליטעלעך. וועסטו מיר א ו י ד קויפן א שליטעלע?

סאַניאַ : — יע, איד וועל דיר קויפן (קלייבט אים צוזאַמען די זאבן. גיט א קוק אויף די שיכלעך. ציטערט-אויף, ווען זי דערזעט די שיכלעך צעריסן.) פאַרוואָס האָסטו מיר ניט געזאָגט, אַז דיינע שיד זיינען שוין אזוי צעריסן? אזוי ביסטו דאָס נעכטן אַרומגעגאַנגען א נאַנצן טאַג אין שניי?

היימי : — איד בין ניט אַרומגעגאַנגען, נאָר אַרומגעלאָפן. און אַז מיר איז געוואָרן קאַלט, האָב איד געקלאָפּט א פּוס אָן א פּוס (ווייזט ווי אזוי ער האָט געקלאָפּט. שפּרינגט אַרום אין בעטל): אַט אזויאָ!

מאַרים (רייסט איד פאַרן האַלז): — מאַמע, מיר וועסטו א ו י ד קויפן א שליטעלע?

סאַניאַ : — יע, ווען לילי וועט געזונט ווערן.

מאַרים : — און הענטשקעס מיט וואַרעמע היטלען אויך? (ווייזט אויפן פענצטער) זע, אַזעלכע, ווי יענע קינדער האָבן.

היימי : — מיר אַ היטל מיט אויער-דעקלעך, יע, מאַמע?

סאַניאַ : — יע.

(ביידע קינדער טאַנצן פאַר פרייד אין בעטל.)

מאַרים : — און ווער וועט אונז פירן?

סאַניאַ (מיט אָפּגעהאַקטע ווערטער): — טאַטע!

מאַרים און היימי : — גוט, גוט! (ביידע טאַנצן און בלאָזן די שויבן.)

סאַניאַ (בויגט אַראָפּ דעם קאַפּ איבערן וויגעלע, זיפצט שטיל): — טאַטע!

(מאַרים פאַלט איד אויפן האַלז. היימי קוקט איד אָן און נעמט זיך אנטאָן.)

מאַרים : — פאַרוואָס פירן אלע טאַטעס די קינדער אויף שליטעלעך, נאָר אונזער טאַטע איז אַ שלעכטער? (נעמט פון קעסטל א הויפן לענטעס און זעצט זיך א ו י ד בינדן שליפּלעך.)

סאַניאַ (ציטערט-אויף): — ניין, ניין, קינדער! אייער טאטע איז א גוטער!
היימי: — ניט קיין גוטער. דער טאטע איז א שלעכטער.
 איך ווייס, ער האט געשלאגן א פאליסמאן.
סאַניאַ: — ווער האט דאס דיר געזאגט?
היימי: — אין סטאר, אין סטאר!
מאָרדס: — אין סטאר זאגט מען מיר אַלעמאָל, כ'זאָל ניט געראַטן זיין אין טאטן, ווייל טאטע איז א שלעכטער: ער שלאָגט זיך.
סאַניאַ: — ניט אמת. זיי זיינען שלעכטע מענטשן, די וואָס זאָגן דאָס אייך, זיי האָבן אייער טאטן געפייניגט, געוואָלט אים שלאָגן, ווייל ער האָט געסטרייקט.
היימי און מאָרדס (ביידע צוזאַמען): — וואָס איז א סטרייק, מאמע?

סאַניאַ (ווייזט אויפן פענצטער): — איר זעט, קינדער, אַטְרִידי קינדער פון די קרעמער, פון די באַלעבאַטיס האָבן אַלע גוטע זאַכן, און די קינדער פון די, וואָס אַרְבֵּעטן, האָבן גאַרנישט; מוזן די טאַטעס סטרייקן, אז אַלע קינדערלעך זאָלן זיין גלייך און גליקלעך! (היימי בלייבט זיצן מיטן זאַק אין האַנט. מאָרדס קוקט דער מאַמען אין די אויגן אַרײַן. ביידע הערן זיך צו) דער טאטע האָט לאַנגע שעה'ן געאַרבעט אין סטאר, שווער געאַרבעט, געטראָגן אַלעמען פעקלעך עסן, נאָר פאַר אייך איז ניט געווען כרויט צו זאָט. דערפאַר האָט דער טאטע געסטרייקט און געבעטן די מענטשן, אז זיי זאָלן ניט קויפן אין אַזאַ סטאר, וואָס ניט ניט גענוג די מענטשן, וואָס אַרבעטן פאַר איר, אויף אַ לעבן צו מאַכן. (זי נעמט זיי אַרום.) איז די פּאַליציי באַפּאַלן דעם טאטן און די אַנדערע סטרייקער מיט גראַבע שטעקנס, שיר די קעפּ זיי ניט געשפּאַלטן. דער טאטע האָט זיך פאַרטיידיגט, און אַ פּאַליסמאָן צוריקגעגעבן.

היימי: — איז אַ פּאַליסמאָן אַ שלעכטער מענטש?
סאַניאַ: — די פּאַליציי, קינדערלעך, פאַרטיידיגט די רייכע, העלפט צעברעכן די סטרייקס פון די אַרבעטער, און פּאַלגט אַליין, וואָס די באַלעבאַטיס הייסן. דערפאַר האָבן מיר ניט גענוג וואָס צו עסן. דערפאַר איז ניטאָ אויף קיין דאַקטאָר און מעדיצין פאַר אייער קראַנקער שוועסטער. זיי, די פּאַליציי, העלפן נאָר די רייכע,

און אויף דעם פארלאנג פון דעם כאס האבן זיי אייער טאטן ארעסטירט
און איצט שמאכט ער אין פריזאן.

מאָרײַם (שפּרונגט־אויף): — איצט וועל איך זאָגן אלע קינדער,
אַז אונזער טאטע איז אַ גוטער.

הײַמי (כאַפט אַרום דער מאַמען און גיט איר אַ קוש): — אויב
אַזוי, איז גוט, וואָס דער טאטע האָט זיך ניט געלאָזן שלאָגן און
דעם פּאַליסמאַן צוריק דערלאָנגט. גוט אַזוי! זאָג, מאַמע, און די
מענטשן האָבן געקויפט אין דער סטאָר, וואו דער טאטע האָט
געסטרייקט?

סאַניאַ: — די אַרימע, די אַרבעטער, האָבן געהאַלפּן די
סטרייקער, און די רייכע האָבן געהאַלפּן די קרעמער.

מאָרײַם (גיט אַ שפּרונג): — מיר'ן אויך סטרייקן, מאַמע.

הײַמי (נעמט זיך ווידער אַנטאָן): — מיר וועלן מער אין
דער סטאָר ניט קויפּן. מיר'ן זיין געראטן אין טאטן און אויך
ווערן סטרייקער!

(עס דערהערט זיך אַ קלאַפּ אין טיר).

סאַניאַ: — קאָס איז!

(שכנ'טע קומט אַרײַן, גיט אַ קוק אויפן קינד, גיט אַ טאַפּ דעם
קינד'ס קעפל).

שכנ'טע: — דער לענדלאַרד זאָל אַזוי ברענען, ווי דאָס קינד
ברענט. נו, וואָס זאָגט דער דאָקטאָר?

סאַניאַ: — דער דאָקטאָר זאָגט, אַז דאָס קינד פילט בעסער.

שכנ'טע: — אַמעריקאַנער דאָקטוירים! נאָטעניו, זאָל נאָר
אַזוי פילן מיין לענדלאַרד! איר ווייסט, ער האָט מיר שוין היינט
פאַרטאָג געקלאַפט אין טיר, אויב איך גיב אים ניט קיין רענט,
שטעלט ער מיך אַרויס אין גאַס. זאָל מען אים נאָר שטעלן באַנקעס.
צווייערליי, — פּראָסטע און געהאַקטע. איב'ל אויך זאָגן דעם אמת:
איך בין אויך שוין באַלד מקנא, וואָס דאָס קינד איז אויך קראַנק.
דערווייל היינט דאָס צעטל אויפן טיר און ער האָט טאַקע מורא
אַריינצוגיין צו אויך בעטן רענט.

סאַניאַ: — דעם צעטל האָט שוין דער דאָקטאָר נעכטן אַרונטער

גענומען, און דער לענדלאַרד איז שוין טאַקע געווען ניט לאַנג נאָר
רענט. הערט: אַ ייִן זאָר מעגט איר ווייסן, אַז מיט קללות קאָן

מען ביי זיי גארניט אויספירן. גענו זיי איז דא א יי ן מיטל:
פאראייניגן זיך, יוניאן!
שכנ'טע: — איך וואָלט שווערן, אז דאָס האָט דער לענדלאַרד
געהייסן אַרונטערנעמען דעם צעטל, כדי ער זאָל קאָנען קומען מאַנען
רענט. (טאַפט דאָס קינד). דאָס קינד ברענט דאָר. ער זאָל אזוי ברע-
נען, אַ יוניאָן אויף אים!...

(היימי גייט אַרײַן אין צימער זיך וואַשן. מאַרײַס קוקט אויף
בילדער אין אַ צייטונג, לייגט אַוועק די שלײפלעך, נעמט אַ שערל,
שערט אױס בילדער.)

סאַניאַ: — וואָס איז מיר דער אונטערשייד ווי אזוי דאָס איז,
דערווייל איז דאָס קינד קראַנק, ניטאָ קיין מילך, ניטאָ קיין ברויט,
און פון רענט איז דאָר אָפּגערעדט...

שכנ'טע: — זעט, מיסטר גאַרפינקל שרייבט כאַטש עפעס
פון פּרױזאָ? ניט אזאָ טייערער מאַכל, מסתמא, צו פינצערן דאָרטן
דריי יאָר. ס'קאָן זײַן, אז ווען איר זאָלט גיין צו מיסטר געלמאַן
בעטן, וואָלט ער אים אַרויסגענומען.

סאַניאַ: — איר מענט וויסן, אז איך בין שוין אויך גענוג
געזעסן, נאָר אין דער אַלטער היים. מיר בעטן ניט קיין באַפּריי-
אונג — מיר קעמפּן!

שכנ'טע: — הלואי זאָל אייך גאָט העלפּן!

סאַניאַ: — ניין, מיר פאַרלאָזן זיך ניט אויף גאָט'ס הילף!
אונזער קאַמף איז אונזער גאָט!

שכנ'טע: — נו, מילא, זאָל זײַן, ווי איר ווינטשט זיך אַלײַן.
ועט, איר דאַרפט עפעס אין גאָס?

סאַניאַ (מיט אַ פאַרשטיקטער שטימ): — ניין.

(די שכנ'טע עפנט די טיר. עס קומט איר אַנטקעגן די לײַדי
פון דער „טשאַרטי“—אינסטימוציע.)

לײַדי: — וואוינט דאָ מיסעס גאַרפינקל?

שכנ'טע: — יע, יע! (גייט אַרויס)

לײַדי: — גוט מאַרגן!

סאַניאַ: — גוט מאַרגן! (ווישט זיך אױס די אױגן).

לײַדי (באַקוקט אין אַלע ווינקלען אין הויז, גייט צו צום ווי-
נעלע, באַטראַכט דאָס קינד): — זעט אױס, אז דאָס קינד פילט
בעסער?

סאַניאַ : — איך ווייס ניט. דער דאקטאָר דאַרף באַלד זיין.
ליידי : — וואָס האַלט איר אזוי קאַלט דאָס הויז? (רייבט די הענט פון קעלט).
סאַניאַ : — מיר זיינען שוין געוואוינט צו דעם. (גייט צום אויוון)
ליידי : — יע, אָבער פאַרן קינד?
מאַרים : — אָבער עס זיינען ניטאָ קיין קוילן.
ליידי (גייט אים אַ גלעט איבערן קאַפּ): — טאָ פאַרוואָס בריינגט סטו ניט?
מאַרים : — מיינע שיד זיינען צעריסן.
ליידי : — איך וועל אייך באַלד אַרויפשיקן קוילן, און עסן אויך.
(סאַניאַ לייגט דאָס ביסל קוילן און האַלץ אין אויוון אַרײַן. שטעלט אַרויף אַ טעפל מיט וואַסער צום קאַכן.)
סאַניאַ : — זעצט זיך. (גייט דער ליידי אַ שטול).
ליידי : — אַ דאַנק! איך וויל מיט אייך רעדן אַ פאַר וויכטיגע ווערטער. האָט איר צייט, מיסעס גאַרפּינקל?
סאַניאַ : — יע. (קומט צו נענטער צו איר).
ליידי : — הערט אויס! עס איז שוין דער פּערטער מאַנאַט, ווי אייער מאַן שמאַכט אין פּריוואַט, און פאַרגעסט ניט, אז ער דאַרף נאָר ויצן ביז דריי יאָר. דאָס מיינט פאַר אייך אַ שרעקלעכער יאָר. (מאַרים קוקט איר אָן מיט שרעק.) אַט זעט, קינדער דאַרפן אַ טאַטן. נו, ער האָט געמאַכט אַ טעות. ער האָט ניט געדאַרפט גיין סטרייקן קעגן מיסטער געלמאַן. נאָך אלעמען איז מיסטער געלמאַן אי זיין באַס, אי זיין לענדלאַרד. אלע קענען אים פאַר אַ גרויסן בעל־צדקה. און ער איז עס. לאַזט מיר אייך אויסזאָגן אַ סוד, אז ער איז אפילו דער פּרעזידענט פון דער „טשאַרטי“, וואו איר קריגט די הילף. (סאַניאַ שוידערט־אויף.) יע, יע, ער אליין האָט מיר געשיקט צו אייך. ער קאָן ניט זען, ווי אַ איר זאָל שמאַכטן אין פּריוואַט. הערט, מיסעס גאַרפּינקל. אידעאלן זיינען זייער גוט. איך האָב אַ ויך אידעאלן. אָבער ניט אויפן חשבון פון קליינע קינדער. און איר דאַרפט ניט פאַרנעסן אייער מאַן — דריי יאָר פּריוואַט. דאָס איז ניט קיין קלייניגקייט!
סאַניאַ : — אָבער וואָס ווילט איר? (טרערן שטיקן איר).
אָבער וואָס זענט איר געקומען זיך באַדן אין מיין בלוט? וואָס פאַר־לאַנגט איר?

ליידי : — איך בין געקומען פונאייערטוועגן. איר קאנט ווירקן, עס זאל נעמען א סוף פון סטרייק. פע! עס איז ניט שוין, זייער ניט שוין, אז אירן מיט אירן זאלן זיך אזוי ארומטויסן. אויב זיי ארבעטן מערער א שעה בלייבט דאך דאס סיידוי צווישן אייגענע. פארגעסט ניט, אז מיסטער געלמאן איז פרעזידענט פון א שול, איז פרעזידענט פון א האַספיטאל, וואו מ'קאכט אלץ כשר. ער איז פרעזידענט פון תלמוד-תורה. וואו איז ער ניט פרעזידענט? נו, מילא, זיי האבן געמאכט א טעות, ארויס אין סטרייק — סטרייקט מען אונטער און מ'נייט צוריק.

סאַניאַ : — צוריק וועט מען גיין, ווען געלמאן וועט אויפֿהערן צו זיין א בעל-צדקה אויף יענעמ'ס רעכענונג. און מעג ער אַוועק שיקן אין פרויאַן ניט נאָר מיין מאַן, נאָר אפילו מיך מיט די קינדער, וועט דער קאַמף פאַרגעזעצט ווערן ביז א זיגרייכן סוף!

ליידי (אויפגערעגט) : זייער ניט שוין פון א פרוי אזוי צו רעדן. **סאַניאַ :** — אזוי לאַנג, ווי פרויען דאַרפן שקלאַפן, וועלן זיי האָבן וואָס צו זאָגן וועגן שקלאַפּעריי, און הערט בעסער אויף מיר צו מוסר'ן. גייט אייך, פונדאָנען איר זענט געקומען.

מאָריס (שפרינגט אויף אין בעטל) : — מיר'ן א ויך סטרייקן מיטן פאפא!

ליידי : — א שיינע לערע ניט איר די קינדער! זיי דאַרפן אויך וויסן פון אזוינע זאַכן ווי סטרייקס? ווען איר האָב א דעה, וואָלט איר אַזעלכע מאַמעס ניט געלאָזן דערציען די קינדער...

סאַניאַ : — און ווען איר האָב צו זאָגן, וואָלט איר אַזעלכע ליידיס געשיקט ארבעטן אין שאַפ, אָדער בינדן אַטדי שלויפעלעד (ווייזט איר אויף א קעסטל אויפן טיש). פאַר א קוואַדער א גראַס, בלענדן די אויגן טאָג און נאַכט, צוזאַמען מיט די קינדער, און פאַר דינען זעקס דאָלער א וואָך.

ליידי : — אָבער, מיסעס גאַרפּינקל, פאַרוואָס לאָזט איר זיך ניט רעדן? איר בין געקומען צו אייך פונמייערטוועגן? איר בין דאָך אויסן א ייער טובה. און וואָס וועט איר טאַקע טאָן, ווען געלמאן וועט פאַרזאָגן, איר זאָלט ניט קריגן קיין ביסן ברויט פון דער „טשאַריטי“?

סאַניאַ (לויפט צו איר צו) : — אזוי? איר דאַרף אייך אויף כפרות מיט געלמאנ'ס „טשאַריטי“. מיר גלויבן אין „סאַלידאַריטי“!

דער „וואַרקערס אינטערנעשאַנאַל דעליף“ וועט שוין אַכטונג געבן.
 אַז די קינדער זאָלן ניט זיין הונגעריג און האָבן וואָס אַנצוטאָן!
 ליידי (זוכט איר צו באַרואיגן): — אָבער מ'איז דאָך ניט מער
 ווי אַ מענטש. אַט איז קראַנק אַ קינד, מ'דאַרף אַ דאַקטאָר?
 סאַניאַ: — נו, האָבן מיר דעם „אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער-
 אַרדן“. זיי וועלן שוין באַזאָרגן אַ דאַקטאָר, און אַז ערלעבן מענטשן.
 יע!

ליידי: — און דאָס, וואָס מ'קאָן באַפרייען מיסטער גאַרפֿינקל פון
 פּריזאָן, אַז ער זאָל צוריק זיין אַ טאַטע, אַ מאַן, צוריק אַרבעטן און
 מאַכן אַ לעבן? און איר קאָנט דאָס טאָן.

סאַניאַ: — דאָס וועט שוין טאָן די „אינטערנעשאַנאַל
 לייבאַר דעפענס!“! זי וועט באַפרייען ניט נאָר מיין מאַן, נאָר אַלע
 באַרעווע קעמפּער. און איר זאָרגט זיך ווינציגער פאַר מיין מאַן.

ליידי: — אויב אזוי, קאָן איך אייך זאָגן, אַז מיסטער געלמאַן
 וועט אייך נאָך היינט אַרויסשטעלן אין גאַס. איך האָב אים צוריק
 געהאַלטן און אייך געוואָרנט אין צייט.

סאַניאַ: — נו, וועט דער „אַנעמפּליאָד קאָנסיל“ אַרוינשטעלן
 צוריק די פּויניטשור אין הויז אַרײַן! איך בין ניט פון די שרעקעדיגע.
 ליידי: — אַזעלכע הוצפּה'דיגע מענטשן דאַרף מען נאָר אַרויס-
 שיקן פון לאַנד. ווי געפּעלט אייך? איך קום איר העלפּן, זידלט
 זי זיך.

סאַניאַ: — איידער איר וועט מיך אַרויסשיקן פון לאַנד, שיק
 איך אייך אַרויס פון מיין הויז (ווייזט איר די טיר). גייט און זאָגט
 געלמאַנ'ען, אַז זיינע אַגענטן וועלן אים גאַרניט העלפּן. מיט פּריי-
 זאָן און הונגער וועט מען די סטריקער ניט איבערשרעקן.

(ליידי קוקט איר אָן. סאַניאַ דעקט אַיין דאָס קינד און ווייגט
 עס צו. היימי זוכט אין ברויטקעסטל און אייזבאַקס וואָס צו עסן.
 געפינט אַן עפּל, צעשניידט, ניט אַ האַלבן מאַריס'ן. מאַריס נעמט עסן
 און שערט בילדער פון צייטונגען. היימי טוט אַז אַ סוועטער, אַ
 קאָט און זוכט מיט וואָס זיך אַרומצובינדן. מ'קלאַפט אין טיר.)

סאַניאַ: קאָם אין!

(דאַקטאָר קומט אַרײַן)

דאַקטאָר (לייגט אַוועק דאָס קעסטל אינסטרומענטן, באַגרייסט

זיך מיט דער ליידי: — וואָס מאַכט איר? ווי קומט איר אַהער
אַזוי פרי?

ליידי (אויפגערגוט): — מ'טאָר מענטשן קיין טובות ניט טאָן.
אַ שלעכטע וועלט, אומדאַנקבאַרע מענטשן.

דאָקטאָר: — הייסט דאָס אַ מ'דאַרף איר אָפּערירן, האָ?
(גייט צום קינד, לאַכט) נו, קלייניקע, וואָס זאָגסטו עפעס אויף
דער וועלט? מ'דאַרף איר מאַכן אַז אָפּעראַציע? כאַ-כאַ-כאַ.

(ליידי קוקט זיך אַרום, גיט אַז עפּן די טיר און גייט אַרויס.)
סאַניאַ (צו היימיץ): — בינד זיך גוט אַרום. (זי העלפט אים
פאַרבינדן דעם האַלז מיט אַ טיכל. היימי גיט איר אַ קוש. גייט
אַרויס.)

דאָקטאָר (באַטאַפּט דאָס קינד): — דאָס קינד פילט אויסנע-
צייכנט. איר קאַנט עס שוין געבן עפעס עסן.

סאַניאַ: — ווען עס זאָל זיין וואָס...

דאָקטאָר: אַזוי איז עס שוין אַלעמאַל: מ'וויל זיך פאַר-
בעסערן און מ'מאַכט זיך ערגער. איר וועט מיך אַנטשולדיגן, איז דאָס
אמת, אַז מיסטער גאַרפּינקל זיצט אין פּרוּזאָן ווי אַ רעזולטאַט פון
דעם סטרייק ביי מיסטער געלמאַנ'ען?

סאַניאַ: — יע, ס'איז אמת!

דאָקטאָר: — נו, איז דאָס שוין? מיט אַן אייגענעם נאַם,
מיט אַן אייגענעם לענדלאַךד פאַרפירן געשלענן? כ'ווייס ניט!

סאַניאַ: — און איר בין שטאַלץ מיט דעם, וואָס מיינ מאַן קעמפט
געגן אַזאַ פאַראַזיט!

דאָקטאָר (אַביסל בייז): — וואָס, איר מיינט עס ערנסט?

סאַניאַ: — דאָס וואָס איר הערט!

דאָקטאָר: — מעגלעך, ווען איר דאַרפט ליגן מיט די מייז
אין אַ פינצטערן קעלער, ווי אייער מאַן, און עסן בעבלעך מיט וואַסער,
וואָלט איר אַזוי ניט גערעדט.

סאַניאַ: — דיזעלביגע ווערמער. איר ווייס וואָס ס'מיינט
פּרוּזאָן און מייז מאַן ווייסט אויך. די מייז אין פינצטערן קעלער
זיינען ניט געפערלעכער ווי די באַלעכטאָים אין פאַבריק, און ווי
מיסטער געלמאַן, דער בעל-צדקה.

דאָקטאָר: — אַזוי רעדט דאָר אַ קאַמוניסטקע!

סאַניאַ : — געוויס! און איד בין צופרידן, וואס איד בין איינע פון זיי!

דאָקטאָר (איבערראַשט) : — אזוי? איינע פון זיי? (שפיליעט גערוועזן די קנעפלעך אין דער וועסט). זעט, קאָנט איד מיר ניט זאָגן ווי אזוי עס איז געקומען צו דעם אַרעסט?

סאַניאַ : — ווען אייך וואָלט אינטערעסירט די אמת'ע פאַקטן, וואָלט איד שוין לאַנג געדאַרפט וויסן. אָבער איר, רייכע, ווערט נאָר פאַרציטערט, ווען איר הערט עפעס וועגן דעם אַרבעטער, וואָס האָט געמאַן עפעס, וואָס אייך געפּעלט ניט, אָבער נידערטרעכטיגקייט, וואָס ווערן באַגאַנגען קעגן דעם אַרבעטער — דאָס אַרט אייך ניט. אָבער, דאָקטאָר, איר מעגט וויסן, אַז מיסטער גאַרפּינקל איז ניט קיין מערדער, ניט קיין שלעגער. מיסטער גאַרפּינקל אַרבעט שוין פאַר געלמאַנ'ען צוועלף יאָר, נאָך פון דעמאָלט, ווען ער, געלמאַן, האָט געהאַט איין קליין קרעמל און האָט נאָך ניט פאַרמאַגט די גאַס מיט הייזער. גאַרפּינקל האָט אַלעמאַל געאַרבעט שווער פאַר זיין שטיקל ברויט. פון באַגינען פּלעגט ער שוין זיין אויף די פּיס, טראָגן פאַר די רייכע באלעבאַסטעס פּעקלעך שפּייז, אוועקשטעלן עס אונטער דער טיר, כדי זיי זאָלן עס האָבן אין צייט, ווען דער אַפּע־מיט וועט זיך ביי זיי צעשפּילן — אַ פּרישע בולקע, פּרישע אייער און אַנדערע גוטע זאַכן. פאַר זיך פּלעגט ער בריינגען די צעדריקטע און האַלב־אַרבעטע ברויטלעך, וואָס זיינען געבליבן נאָך אַ טאַג אויספאַרקויף.

דאָקטאָר : — נו, ער האָט דאָך געקראָגן באַצאלט דערפאַר.

סאַניאַ : — יע, אַכצן דאָלער אַ וואָך, מיט די צעברענטע ברויט־לעך פּריי. נאָר איצט, ווייל די צייט איז שלעכט; ווייל עס הערשט דער קריזיס, האָט ער אוועקגעשיקט צוויי אַרבעטער און פאַרלאַנגט, אַז די פאַרבליבענע אַרבעטער זאָלן אויפשטיין מיט אַ שעה פּריער — אַרבעטן אַנשטאַט פּופּצן — זעכצן שעה אַ טאַג. איר פאַרשטייט?

דאָקטאָר : — אָבער זיצן איז פּריוואַט איז בעסער?

סאַניאַ : — אָבער דורך דעם סטראַשונאַק פון פּריוואַט קאָן מען אַ קלאַס־באַוואַוסטזיניגן אַרבעטער צו שקלאַפּעריי ניט טרייבן. און אויב אייער קלאַס, אַדער דער קלאַס, צו וועמען איר ווייזט אַרויס אזויפיל סימפּאַטיע, באַנוצט דעם מיטל פון פּריוואַט אַנצורלענדען אונז, האָט איר אַ טעות, וועט דאָס זיי ווינציג־וואָס העלפּן!

דאקטאר: — הלילה! איד בין א "פראפעשאנאל". איד לעב
 ניט פון קיינעמ'ס פראצע. און אויב איד האב א פאר הייזער און
 מ'צאלט מיר דירדהנעלט — נו, האב איד דאך אויף דעם געארבעט,
 כ'מיון, אז סטרייקן איז אין אלגעמיין ניט געזונט. צו וואס אומזיסט
 און אומנישט פארלירן צייט? כ'וועל אייד זאגן דעם אמת, אז
 לויט מיין מיינונג קאן מען אויך א י צ ט סעטלען די גאנצע
 געשיכטע.

סאניא: — יע, איר קאנט אפרופן די סטרייקדקאמיטע און
 איר פארלויבן א סעטלמענט-פלאן, אויב איר האט דאס רעכט עפעס
 פארצושלאגן.

דאקטאר: — ס'הייסט, קיין רעכט האב איד נ י ט, און
 איד וויל איבערהויפט ניט האבן צו טאן מיט די סטרייקער און זיין
 ערע קאמיטעס. איד וועל אייד זאגן (ליינט ארויף די האנט אויף
 סאניא'ס אָרעם) איד גלויב, אז ווען איר זאלט בעטן די סטרייקער,
 אז זיי זאלן זיך אומקערן צו דער ארבעט, וואלט איד געקאנט בעטן
 מיסטער געלמאנ'ען, אז ער זאל ווירקן, אז גארפינקל זאל באד
 פרייט ווערן. איר ווייסט דאך: מיסטער געלמאן איז אז אַנגעזעענער
 מענטש, און ער ק א ו ווירקן.

סאניא (שפרינגט אפ פון אים): אלע ווילן זיין מינע פריינט.
 גוט הארציגע מענטשן. יעדערער פון זיי וויל מיר ראטעווען. זאגט
 דעם אמת, הער דאקטאר, וויפיל טויזנטער אייערע לייגן אין געל-
 מאנ'ס געשעפט? און אפשר איז די דירה א ו י ד א שותפות-
 דיגע?

דאקטאר (אויפגערעגט): נו, און אז יע, וועט איר אפשר קיין
 דירדהנעלט ניט צאלן? א דאנק גאט, אין אמעריקע איז מען באד
 ווארנט קעגן אזוינע! (לויפט צו צום קינד, גיט כלומר'שט א טאפ
 דאס קעפל.) דאס קינד פילט גוט. א גוטן טאג! (נעמט דאס קעסטל
 מיט אינסטרומענטן, גייט ארויס מיט כעס.)

סאניא: — א דאקטאר? (טוליעט זיך צום קינד אין וויגעלע)
מארים: — מאמע, ווען טאטע וועט קומען פון פריזאן, וועט
 זיין וואס צו עסן?

סאניא: — איד וועל באלד קריגן פאר איד וואס צו עסן.
 איד האב בין איצט ניט געוואלט באלעסטיגן זיי, דעם "ווארקערס
 אינטערנעשאנעל רעליף", ווען זיי האבן אויף זיך צו פירן אזעלכע

גרויסע קאמפן; אבער איצט וועל איך דאָס טאָן. אַרויסשליידערן די „טשאַרטי“ פון מיין הויז. (זי נעמט אַנטאָן דעם קאָוט. פּלוצלונג עפנט זיך די טיר. עס קומט אַרײַן מיסטער געלמאַן. צוויי מאַר-שאַלס. אַ פּאַליסמאַן.)

מיסטער געלמאַן: — מיסעס גאַרפּינקל! אין דעם פּאַל בין איך געקומען פּערזענלעך, טראַץ דעם, וואָס איך האָב די נויטיגע פּאַר פּירן און איך קאָן אייך גלייך אַרויסשטעלן אין גאַס, פּונדעסטוועגן וויל איך דאָס ניט טאָן. דאָס אידישע האַרץ דערלאָזט מיר ניט. איך האָף אָבער, אז איר וועט אויך פּאַרשטיין אייערע אידישע פּליכטן און מאַכן אַ סוף צו דעם חילול־השם, אז אידישע אַרבעטער זאָלן סטרייקן ביי אַ אידישן באָס. נאָך אַלעמען, וועמען האָב איך אַוועק געשיקט? אַ ניגער, און דער צווייטער — א ו י ד מ י ר אַ איד...

סאַניאַ: — און ביי מיר און ביי מיין מאַן זיינען די צוויי אַר-בעטער טייערער ווי אַלע אייערע באָסעס אייניגעס, אייך אַרײַנגע-רעכנט.

מיסטער געלמאַן (אויפּגערעגט): — אזוי? (ווייזט די מאַר-שאַלס צו נעמען שלעפּן די פּוירניטשור. זיי נעמען טראַגן. סאַניאַ לויפט צו. וויל ניט לאָזן. פּאַליסמאַן שטויסט איר אַוועק. מאַריס הויבט־אָן וויינען. איין מאַרשאַל דערלאָנגט די שטולן צום טיר; דער צווייטער שטעלט זיי אַרויס אין דרויסן. סאַניאַ טראַכט אַ וויל. לויפט־צו צו מאַריס'ן גיט אים אַ וויש איבערן פּנים.)

סאַניאַ: — זיי רואיג, קינד מיינס! איך קום באַלד אַרויף. (לויפט אַרויס אויפּגערעגט אין גאַס.)

(די מאַרשאַלס שלעפּן אַרויס מאַריס'ן פון בעט. ער לאָזט זיך ניט. זיי זעצן אים אַוועק אויף אַ קישן און פּאַרמאַכן דאָס בעטל. נעמען עס טראַגן. סאַניאַ קומט אַרײַן צוזאַמען מיט פּאַרשטייער פון „אַנעמפּליאַנמענט קאַנסיל“ און עטלעכע אַרבעטלאָזע. דרויסן דערהערט זיך אַ טומל. פּאַליסמאַן לויפט אַרויס.)

מיסטער געלמאַן (צום פּאַרשטייער): — ווער זענט איר?

פּאַרשטייער: — און ווער זענט איר?

מיסטער געלמאַן: — איך בין דער לענדלאַרד פון דעם הויז. און איך בין געקומען אַרויסשטעלן מיין טענענט, וואָס וויל וואוינען אַן רענט.

פארשטייער: — און מיר זיינען די, וואָס וועלן אַרײַנשטעלן צוריק!

מיסטר געלמאַן: — אויב מ'וועט אייד לאָזן...

(פאַרשטייער גיט אַ וואונק צו די אַרבעטלאָזע. זיי גייען אַרויס. היימי קומט אַרײַן מיט צײַטונגען אונטערן אַרעם. בלייבט שטיין דערשראָקן. דרויסן הערט זיך טומל. סאַניאַ פירט אַרײַן דאָס וויגעלע אין בעד־רום. ביטערקײַט באַווייזט זיך אויף איר פנים. זי שטעלט זיך אַוועק אויפן שוועל פון טיר צו דער בעד־רום, גרייט צו קעמפן, אויב זיי וועלן פֿרובירן אַרײַנגיין נעמען די זאַכן. געלמאַן ווייזט דעם מאַרשאַל צו טראַגן. ער קערט איבער דעם טיש, שאַרט אַלץ אַראָפּ. דער פאַרשטייער ווייזט די אַרבעטלאָזע, זיי זאָלן אַרײַנטראַגן די זאַכן. עס דערהערט זיך שטילער געזאַנג.)

ערשטער אַרבעטלאָזער (טראַגט אַרײַן אַ שטול און זינגט):
Solidarity for ever,

צווייטער אַרבעטלאָזער (טראַגט אַרײַן אַ שטול און זינגט):
Solidarity for ever,

דריטער אַרבעטלאָזער (טראַגט אַרײַן דאָס בעטל און זינגט):
Solidarity for ever,

פערטער אַרבעטלאָזער (טראַגט אַרײַן דעם טראַנק און זינגט):
For the union makes us strong!

(מיסטר געלמאַן, אויפגערעגט, ווייזט די מאַרשאַלס אַרויס-טראַגן; דער פאַרשטייער ווייזט די אַרבעטלאָזע זיי זאָלן אַרײַנטראַגן די זאַכן.)

(פאַרהאַנג פאַלן)

דערשינען פון זעלבן שרייבער :

אויף לייטיש געלעכטער.

רויטע פעפערלעך.

איד לאך פון דער וועלט.

לאמיר זינגען.

מיט געזאנג אין קאמף.

געזעגט און צעבלעטערט ס'זיין
י. לייזערקאוויטש
געדרוקט אין
נאָבאָס דרוקעריי,
50 איסט 13טע גאס, נ. י.